AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Fiyatı : 60 Kuruş

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa • Ankara
***P. K.* 582 — *Tel*: 18992**

Fiatı: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

Yazı İşlerini fiilen idare eden:
Cüneyt ARCAYÜREK

Ressam:
İzzet ÇETİN

*

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — ZÜHTÜ ÖVEN

Klişe:
Cemal YENAR

*

Abone Şartları:

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlân Şartları:

4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira

Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

Dizildiği ve Basıldığı Yer:
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Sadık Aldoğan

Hürriyet tatlı

Sevgili AKİS Okuyucuları

G ünler, hattâ haftalar var ki bir korkunun içinde yaşıyoruz. Hele Türkiye Büyük Millet Meclisinin azalan bunu tâ yüreklerinde hissediyorlar. Bir hatip söz alıyor, bütün kalpler oynuyor. Bir vekil cevap veriyor, herkes heyecana kapılıyor. Sanki elimizde çok kıymetli, üstelik son derece narin bir vazo tutuyoruz ve bunun her an düşüp kırılmasından endişe ediyoruz.

Bu vazo, partilerarası münasebetlerdir.

O kadar ki başvekile bile Demokrat Partili mebuslar:

"— Aman havayı bozma!" diye bağırıyorlar.

Bu, hem onların normal münasebetleri ne kadar arzuladıklarını, hem de bir yalnış hareket neticesi bunun bozulmasından, hayal olup kaybolmasından nasıl korktuklarını gösterir. Son hafta içindeki gazete başlıktan bile bu çifte hissin delilleridir.

"CHP hatibi sert bir tenkit yaptığı halde iyi hava bozulmadı."

"Başvekil sert cevaplar verdi, fakat iyi havayı bozmadı"

"Mecliste iyi hava dün de bozulmadı"

Mebusunun, gazetecisinin, vatandaşının yüreği ağzında yaşadığı bir rejim her şey olabilir, fakat her halde normal bir demokrasi olamaz.

*

Y anyana duran biri beyaz, öteki kırmızı iki top düşününüz. Kırmızı, beyazın solandadır. Üzerine bir şal örtüyorsunuz, kaldırıyorsunuz, bakıyorsunuz kırmızı beyazın sağma geçmiştir. Beyaz hiç kımıldamamıştır. Ne fayda? Artık o, kırmızının solundadır.

Siyasî hayatımızda, böyle bir şal oyunu cereyan etti. Müfritler vardı, mutediller vardı. Bir sabah kalktık baktık ki, kırmızı top sağa geçmiş. O zaman mutediller, yerlerinden kıpırdamadıkları halde müfrit bale geldiler. Teminat istiyorlar, rejimin ana temellerinin konmasını bekliyorlar, bunu temin için bir edep dairesinde, avrupaî ölçülerle mücadele ediyorlardı. Buna mukabil kırmızı top, memlekette korkunç bir hava estirmek için yapmadığını bırakmıyordu. Bu yüzden sebep olduğu zararın haddi hesabı yoktu. Fakat yerini değiştirince, o saldırdığı iktidarın kulu kölesi olunca beyaz topun sahiplerine:

"— Yahu, teminat diye ne ısrar edip duruyorsunuz? Bozmayın şu güzel havayı.. Müfritler, siz de!." denmeye başlandı.

Hattâ Cumhuriyet gazetesi, başvekilin İzmir nutkundan sonra "teminatta ısrar eden müfrit zümreden başka herkes sevindi" tarzında başlık kullanıyordu. Hem de o başlığın biraz altında bizzat Nadir Nadi teminatta ısrar ettiği halde..

H epimiz insanız. Bakarsınız bir gün bir muhalefet hatibi veya bir vekil, hattâ başvekil şurada veya burada bir ağır laf ediverir. Haydi, iyi havaya paydos! Şimdi İngiltereyi misal göstermek modası başladı. Başvekil ingilizlerin yazılı kanunları bulunmadığını söylüyor, Nihat Erim ingiliz demokrasisinin muvaffakiyetini şekil nezaketine bağlıyor.

Bırakınız ki her milletin kendine göre ihtiyaçları vardır, bırakınız ki sosyal hadiseler başka kıstaslar ister ama Allah rızası için şu tek suale cevap verilsin: bir basın davasının gizli görülmesini ingiliz demokrasisinin hafızası alır mı?

Teminatı, bizim demokrasinin hafızası da almasın diye istiyoruz.

Bir sürçü lisan bir demokrasinin akibetine hakim olamaz. Dünyanın her tarafında münasebetsizler veya ihtiras kurbanları vardır. Eğer İngilterede meselâ Nihat Erimin o beğenilmeyen muhalefeti gibi muhalefet yapanların bulunmadığı zannediliyorsa yanılınıyor. Ama orada bulunmayan "İcabında, hürriyetlerin üzerine şal örtmek icap eder" diyen iktidar liderleridir. Nihat Erimin bundan yedi, sekiz sene evvel sarfettiği o söze öylesine haklı şekilde hücum edip sonunda zafer kazanan Adnan Menderesin şimdi "hürriyetleri isteyenler onu evvelâ hak etmelidirler" diyerek aynı noktada profesörle buluşması bizi hakikaten üzüyor.

Hürriyetlerin, suiistimal ediliyorlar diye önlenmesini AKİS'in tasvip etmesine imkân yoktur. Eğer demokrasiyi hakikaten istiyorsak bunu hiç birimiz tasvip edemeyiz. Her şeyin suiistimali bahis mevzuudur. Çok yersek midemiz bozulur diye bize açlık rejimi tatbik olunursa buna karşı geleceğimiz tabiidir. Hakiki devlet adamları, muktedir iktidarlar onlardır ki hürriyetlere dokunmaksızın onların suiistimallerini önlerler.

Saygılarımızla..

AKIS

YURTTA OLUP BİTENLER

Hükümet

Vekillerin fuzulileri

Hüseyin Balık (Zonguldak - DP) Menderese doğru döndü ve : "— Bazı vekâletler fuzulî kimseler tarafından işgal ediliyor. Büyük adamdan (Menderesten) rica ediyorum, bu fuzulî adamları yarım saat daha yanında tutmasın" dedi.

Bütçe müzakereleri devam ediyordu. Muhalefetin tenkitlerini Maliye vekili Hasan Polatkan cevaplandıracaktı. Vekiller, Menderesin etrafında, Meclisin kabineye ayrılmış olan sol tarafında, kapının yatanda oturuyor» lardı. Osman Şevki Çiçekdağ Celâl Yardımcıya, Celâl Yardımcı, Osman Kapaniye, Osman Kapani Dr. Namık Gedik'e, Dr. Namık Gedik Dr. Behçet Uz'a baktı. Daha ilerde Dr. Mükerrem Sarol bulunuyordu.

Yarım saat geçti. Vekillerin tamamı hâlâ başvekilin etrafındaydılar. Menderes Hüseyin Balık'ın tavsiyesini, hiç olmazsa dakikası dakikasına yerine getirmemişti. Buna rağmen başvekilin Meclise her gelişinde pek çok mebus» mevcudiyetlerini hissettirmek için türlü çareler arayıp buluyordu. Hele Menderesin, oturduğu yerden bazı mebusları çağırıp iki laf etmesi derhal dedikodu ve tefsirlere yol açıyor, gülümsemeler oluyordu. Zira herkes, Bütçe müzakerelerinin sonunda bir kabine değişikliğine intizar etmektedir. Bunun için de hükümete en yalan sıralarda oturmak faydalı görülüyor. Belki arada aşılması gereken pek az mesafe var diye.. Meselâ Mehmed Ali Sebük (İzmir - DP) o civardan ayrılmamaktadır.

Kabinede değişiklik olacak mı? Temennilerin haricinde üzerinde dikkatle durulan bir nokta budur ve şu anda Meclisi her şeyden fazla alakadar etmektedir. Değişiklik şayiaları uzun zaman evvel başlamıştı. Fakat bunlar, AKİS'in o sıralarda da bildirdiği gibi hatırdan geçen şeylerden ibaretti ve Menderes henüz bir karar vermemişti. Şimdi vermiş midir? Bilinemez. Ama Meclis umumî heyetinin Hüseyin Balık gibi düşündüğü bir hakikattir. Hükümetin bazı azaları mebusları tatmin etmemekte, bunlar kifayetsiz bulunmaktadır. Eğer Menderes bütçeyi sert şekilde tenkid eden ve muhtelif mevzularda ademi tasvibini bildiren Meclisi memnun edecek, bu havayı nisbeten dağıtacak bir harekette bulunmayı lüzumlu görürse kabinesinde bir değişiklik yapacaktır. O takdirde topun ağzında başlıca iki vekil bulunmaktadır: Adliye vekili Osman Şevki Çiçekdağ ve Maarif vekili Celâl Yardımcı. Bu iki vekil, şu son aylar zarfında Mecliste "tenkit olunma" bâbındaki bütün rekorları fersah fersah aşmışlardır. Bilhassa Osman Şevki Çiçekdağ, temayülleri itibarile de "yumuşak hava" ya uygun addedilmemektedir.

Dr. Lûtfi Kırdar
Örfi İdare Valisi

Meclisin tutmadığı vekillerden biri, belki birincisi de Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol'dur. Yalnız Meclis değil, umumî efkâr da bu zatın icraatını beğenmemektedir. Müstakil gazetelerin hepsi, zaman zaman kendisini tenkit etmişlerdir. Buna rağmen başvekilin, "Doktor" u başka bir vazifeye getirip getirmeyeceği tamamile meçhuldür ve bu hususta hiç kimse fazla bir şey bilmemektedir. İki üç ay evvel yıldızı pek sönen "Doktor" son zamanlarda gene Menderes'in yanında sık sık görülmektedir.

Daha esaslı değişiklik

Ancak ortada, kabinede şahısların yanında fonksiyon itibarile de bir değişiklik yapılacağına dair esaslı rivayetler dolaşmaktadır. Bu rivayetlere göre Devlet vekillerinin vazifeleri arasında tadilat olacak, hattâ belki yeni bir vekâlet ihdas olunacaktır. Pek çok kimse bu vekâletin adını bile koymuştur: İskân vekâleti. Hattâ bir de vekil uydurulmuştur: İstanbulun Örfi İdare zamanındaki koyu Halkçı valisi Dr. Lûtfi Kırdar. Gerçi pek çok Demokrat gazeteci, gazeteleri kapandığında sayın Lûtfi Kırdarın kendilerine "Demokrat Partinin bir macera olduğu" nu, "bu maceraya kapılmamanın hayırlı bulunacağı" nı tavsiye ettiğini gayet iyi hatırlamaktadırlar. Fakat talkını ele veren sayın Kırdarın bir kaç hafta evvel, listesinde "müstakil" etiketile mebus çıktığı Demokrat Partiye birden bire girişi eski Örfi İdare valisine hükümetin bir vazife tevdi edeceği şeklinde tefsir olunmuştur. Bu vazife İskân vekilliği - yahut İskân işlerini tedvire memur Devlet Vekilliği - mi, yoksa İstanbul Belediye reisliği midir henüz katiyetle anlaşılmış değildir. İstanbul Belediye Reisliği için bir zamanlar hatırdan geçen eski İzmir Belediye Reisi Rauf Onursal - alakalı olduğu bir motor kazası ve eski Reisicumhur hakkında sarfettiği sözler henüz unutulmadığından - İstanbulda ve basında pek çok itiraza yol açmıştır. Lûtfi Kırdarın İstanbul Belediye Reisliğini pek ziyade arzuladığı da bilinmektedir. Ancak üstada vaktile İzmir valiliği teklif olunmuştu. O zamanlar Dr. Lûtfi Kırdar, Rauf Onursal gibi bir Belediye Reisi ile çalışamayacağını düşünerek teklifi reddetmişti. Şimdi İstanbula Belediye Reisi olduğu takdirde beraber çalışacağı vali Dr. Fahreddin Kerim Gökay'dır.

Celâl Yardımcı
Tenkit edilme rekoru

Demokrasi

Teminatsız güler yüz

Bir pazar günü başvekil Adnan Menderes tatlı sözler söylediği Meclis kürsüsünden inerken şu hakikat anlaşılmış bulunuyordu. Demokrat Parti rejimin teminatı olan kanunî değişiklikleri yapmak niyetinde değildir.

O gün müzakereler gergin bîr hava içinde başlamıştı. Cumhuriyet Halk Partisinin bütçe hakkındaki sert tenkitlerine Maliye vekili Hasan Polatkan ağır cevaplar vermişti. Halbuki Muhalefetin bu tenkitleri yapacağı bilinmiyor değildi. AKİS bundan dört hafta evvel Cumhuriyet Halk Partisinde bir mütehassıs heyet tarafından hazırlanan bütçe konuşmasında hükümetin dış politikasıyla mutabakatın belirtileceğini, fakat iktisadi vaziyetin "en az Demokrat mebusların Bütçe komisyonundaki tenkitleri kadar dert şekilde" tenkit olunacağım okuyucularına bildirmişti. Hadiselerin iç yüzüne vakıf olanlar Cumhuriyet Halk Partisi politikasının üstad Nihad Erim değil, Parti Meclisi tarafından çizildiğini, İnönünün de üstadı rejim bahsinde tutmadığını pek ala biliyorlardı. O

bakımdan, hayale kapılanlar hariç, Cumhuriyet Halk Partisi Gurubu sözcüsü Nüvit Yetkin (Malatya) in konuşması sürpriz teşkil etmedi. Belki de sürpriz, Maliye vekili Hasan Polatkanın fazla sinirli eda ile yaptığı müdafaa idi

Nüvit Yetkin, böyle gergin bir hava içinde kürsüye çıktı. Pek çok kimse endişeliydi. Adnan Menderes, vekillere ayrılan yerde oturuyordu. Maliye vekilinin konuşmasından sonra dostları ve gazeteciler Nüvit Yetkine İsmet İnönüyü çağırmasını tavsiye ettiler. Hakikaten Muhalefet lideri o gün Mecliste değildi. Nüvit Yetkin bu teklifi reddetti. Doğrusu istenilirse, başkalarının hazırladığı metin üzerinde çok çalışmış ve iyi hazırlanmıştı. O metinde ifade olunan fikirleri iyice kavramış ve benimsemişti. Buna rağmen Meclisin en kuvvetli hatibi - Menderes - karşısında hezimete uğramasını herkes tabiî görüyordu.

Fakat daha ilk sözlerinden itibaren, Meclisi bir şaşkınlık kapladı. Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis Gurubu reis vekili mükemmel konuşuyordu. Son derece sakin ve itidalli idi. Kelimelerini tartarak, ölçerek, biçerek kullanıyordu. Sert havadan memlekete hayır gelmeyeceğini gayet feri şekilde ifade etti. Maziye bakmanın da faydası yoktu. Fakat partisi bununla iktifa edemezdi. Rejim, kanunî teminatına bağlanmalıydı. Basın kanununda gerekli tadilat yapılmalı, hâkimlerin teminatı zedelenmiş halinden kurtarılmalıydı. Kısaca, antidemokratik kanunlar kaldırılmalı, millet bunlardan halâs edilmeliydi.

Nüvit Yetkin, Mecliste çok müsait bir hava yaratmıştı. Doğrusu istenilirse bunu hiç kimse o sakin görünüşlü, çıplak başlı, orta boylu adamdan beklemiyordu. Fakat Nüvit Yetkin ne çetin bir ceviz olduğunu ispat etmişti. Sıralardan laf atılıyordu. Laf atanlar arasında bizzat Adnan Menderes de vardı. Fakat Muhalefet sözcüsü ne kızdı, ne şaşırdı. Bilakis, hiç bir lafın altında kalmadı ve başta başvekil, herkesi mestetti. Hâkimlerden bahsederken Adnan Menderes laf attı:

"Dazıroğlunu unutuyorsunuz.."

Nüvit Yetkin bugünkü hal devam ederse bir çok Dazıroğlunun çıkabileceğini hatırlattı. Maliye vekili eski iktidar, zamanında mebusların kendi seçim bölgelerine uğramadıklarını söylemişti. 1964 de ilk defa Meclise giren Nüvit Yetkin bunun doğru olabileceğini ve belki Adnan Menderesle Fuad Köprülünün de o zamanlar böyle hareket ettiklerini ileri sürünce başvekil oturduğu yerden hem alkışladı, hem de elini sallayarak: "—Ben giderim, ben giderdim..." dedi.

Fakat Nüvit Yetkin, buna da cevap yetiştirdi :

"— İhtimal, Parti müfettişi olduğunuz için giderdiniz..."

Hatip, gittikçe açılıyordu. Bir ara, "1948 in elbette ki 1950 den de, 1955 den de farklı olduğunu" söyledi. Sebati Ataman (Zonguldak - DP) laf etti. "Hele şükür,, anladınız" dedi. Sebati Ataman 1950 de CHP. den mebus seçilmiş, fakat mazbatası Meclis tarafından tasdik olunmamış, bunun üzerine parti değiştirerek 1954 de DP mebusu olarak gelmişti. Nüvit Yetkin şöyle dedi:

"— Elbette farklıdır.. O kadar ki Sebati bey bile 1950 deki Sebati bey değildir."

Meclisin Demokratı, Halkçısı hararetle alkışlıyordu. Adnan Menderes de son derece keyifli görünüyordu. Demokratlardan biri "nankör" diye bağırdı. Nüvit Yetkin cevap verdi: "—Onu sana murabbaı ile iade ederim.."

Adnan Menderes

Muhalefete selâm

Nüvit Yetkin

Büyük Sürpriz

Havayı bozma

Müteakiben Adnan Menderes kürsüye geldi. O sıralarda Meclisten bir ses işitildi: "— Havayı bozma!"

Bağıran, Hüseyin Balık (Zonguldak - DP) idi. Meclis, yumuşak havadan son derece memnundu. Hüseyin Balığın, partisi liderine bu hitabı müşterek arzunun verdiği cesaretten geliyordu. Adnan Menderes sevimli bir tavırla :

"— Merak etme, Adnan Menderes iyi havayı hiç bir zaman bozmaz" dedi.

... ve konuştu.

Nüvit Yetkin nasıl terbiyeli ve nükteli bir üslûpla Demokrat Partiden antidemokratik kanunların kaldırılmasını rica ettiyse, Adnan Menderes de aynı üslûpla Halk Partisine bu kanunların kaldırılmayacağını arzetti. Doğrusu istenilirse başvekil gibi seneler senesi bu millete daha fazla hürriyet temini için mücadele etmiş, Recep Peker zihniyetindeki kimselerle kahramanca becelleşmiş bir insanın o mücadelelerinden en şereflilerine sahne olmuş aynı kürsüden tamamile aksi fikirleri savunması üzücü bir manzara teşkil ediyordu.

Başvekile göre Demokrat Parti iktidara geçince, basının üzerindeki bütün takyitleri kaldırmış, tam bir hürriyet tanımıştı. Fakat ne olmuştu? Adnan Menderes kürsüden: "— Doktor!" dedi.

Dr. Mükerrem Sarol, beraberinde getirdiği gazete kupürlerini koşup liderine uzattı. Başvekil, basın hürriyetinin nasıl suiistimal edildiğini o misallerle izah etti. İspat etti. Hakikaten, iğrenç şeyler yazılmıştı.. O kadar ki Meclis bile dayanamadı da:

"— Yeter, okuma artık!" diye dağırdı.

Hâkim teminatının da aynı şekilde suiistimale uğradığım anlattı. Böylece demek istiyordu ki kanunlar, hiç olmazsa şimdilik, olduğu gibi kalacaktır. Daha fazla hürriyet isteyen Demokrat Parti artık "Daha fazla hürriyet isteyen ona layık olmalıdır" diyor ve bu milletin daha fazla hürriyete lâyık olmadığım ifade ediyordu. Recep Pekerden bu yana cereyan eden bunca hadise, bunca mücadele, bunca emek, hattâ akan kan demek bu noktaya gelip kalmak içindi!

Adnan Menderes, yumuşak hava içinde tenkitlerin yapılmasına cevaz yetiyordu. Bir mürüvet gösteren üç mislini alacaktı. İşte Nüvit Yetkin, Maliye vekilinin konuşmasının radyo ile verildiğini, fakat kendisine sıra gelince mikrofonun kaldırıldığım söylemişti. Adnan Menderes vaad etti:

"— Peki.. Bundan böyle, Maliye vekilinin konuşması da verilmeyecek.."

Tabii başvekil bunun yerine:

"— Peki.. Seninkini de vereceğiz" dese idi, daha kıymetli olurdu. Gelecek seneye kadar hangi havanın kalıp hangisinin kalmayacağını kim bilebilir ki... Adnan Menderesin bütün konuşmasından çıkan mana şu idi: Yumuşak havayı siz devam ettirdikçe, biz de devam ettireceğiz. Fakat, sopamızı elimizden bırakmayacağız. Kanunlar

olduğu gibi kalacaktır. Sopamızı elimizden bıraktığımız zaman, serbestiyi suiistimal ediyorsunuz.

Böylece bir "garip demokrasi" içinde yaşamaya devam edecektik.

Halkçı müşkil mevkide

Hakikat bu şekilde ortaya çıkınca, en ziyade müşkil mevkide kalan Halkçı gazetesi oldu. Üstad Nihat Erim, senelerden beri "Teminat! Teminat!" diye bağırmıştı. Hem de bu baldı isteği, hiç kimsenin tasvip etmediği son derece kötü, tehlikeli şekilde, iftira, tezvir, hakaret ve şahsiyat yoluyla telif etmişti. O kadar ki, istemenin berbat şekli yüzünden istenilen şeyler kıymetlerini kaybeder gibi olmuşlardı. Sonra Halkçı gazetesi mahkûm edilmiş, üstad 100 bin liralık bir para cezasının altında kalmış, ancak öyle tuttuğu yoldan dönmüştü* Hem de tam 180 derecelik bir dönüşle.. Bunu haklı göstermek için de teminatların, her şeye peki demekle alınacağı tezini ortaya atmıştı. İşte şimdi Başvekil Adnan Menderes, partisi adına, antidemokratik kanunların kaldırılmasının düşünülmediğini ve alınan tedbirlerin yerinde kalması gerektiğini bildiriyordu.

Halbuki Halkçının iktidarı mutlaka methetmesi gerekiyordu. - Hele artık resmî ilân da alıyor ve bu Hânların dağıtılış tarzını son derece âdil buluyordu. - Ee, neyi methetsin?

O da tuttu, Adnan Menderesin antidemokratik kanunların muhafaza edileceğini söyleyiş tarzını övdü. Hattâ bir de latince cümle paraladı: Suaviter in modo, fortiter in re!. Bu, "şekilde nazik, esasta kuvvetli" manasınaydı.

Böylece, vazifesini yerine getirdi. Aferin ona!

Vaktile Karikatür Yapılırdı

Bundan pek uzun zaman evvel değil, aşağı yukarı beş altı yıl önce gazetelerimizde siyasî karikatürler de çıkardı. Bu karikatürlerde, iktidarda bulunan kimseler muhtelif şekillerde görünürlerdi. Doğrusu istenilirse Devlet Reisi -haklı olarak- hususî kanunların himayesinde bulunduğundan o tasvir edilmezdi ama hükümet reisleri ve bütün erkân türlü gülünç kıyafetlere sokulurdu.

Aynı tarihte Demokrat Parti muhalefetteydi. Muhalefetin liderleri siyasi karikatürler karşısında kahkahadan kırılırlardı. Cumhuriyet Halk Partisi ileri gelenlerinden bazıları kızdılar mı o zaman da "erkân" ı şiddetle tenkit ederlerdi. Mademki Demokrasi, her şeyden evvel tahammül rejimiydi, karikatürlere tahammül gerekirdi. İçinde hakaret olmadıktan sonra bunlar başka memleketlerde sanat eseri sayılıyorlardı. 1949 un muhaliflerinin ise hakaret telakkileri bugünkünden başkaydı. O zamanlar, değil iğneleme, çuvaldız batırmak bile demokrasinin en tabiî icabı idi.

1950'den sonraki ilk yıllarda da gazetelerin son sayfaları «panaromik karikatürler" ile doluydu. Karikatüristler, 1949 daki kadar serbestiyle -hattâ daha fazla, afra 1949 da iş başında bulunanların demokrasiye hakikaten taraftar olup olmadıkları hususunda bütün şüpheler henüz ortadan kalkmamıştı- fırçalarını ve kalemlerini kullanabiliyorlardı.

O fırçaların ve kalemlerin eserleri, hoş nükteleri, güzel çizgileri bugün tatil birer hatıradan ibarettir. Demokrasimiz, karikatürü men etmiştir. Gazetelerimizin son sayfalarna bakınız, karikatürü çizilen tek idare adamının İstanbulun vali ve Belediye reis vekili Dr. Fahreddin Kerim Gökay olduğunu görürsünüz.. Tıpkı, 1945 den evvelki gibi. O zaman da latife, şaka sadece İstanbul Belediye reisi ile yapılabilirdi. Siyasî karikatürlere gelince Türkiyenin en ince karikatüristi olan TURHAN-ın geçen sayılarımızdan kirinde çıkan nefis karikatürü vaziyeti mükemmel şekilde tasvir etmektedir. Ceza kanunu, her birinin başında asılı kılıç gibidir.

Karikatürün bir demokrasideki manası üzerinde uzun lafa hacet yoktur. Bu öylesine ortadadır ki, en ufak izahata lüzum göstermez. Karikatüristlerin sustukları, sindikleri bir devirde anormal hadiseler cereyan ediyor demektir. Susturmanın, sindirmenin taraftarı olanlar karikatüristlerin aşırı çizgilerini, kaba nüktelerini misal gösterebilirler. Bırakınız ki Muhalifleri aşırı çizgilerle tasvir etmek, kaba nüktelerle iğnelemek mubahtır, ama hakiki hürriyet taraftarları hani tahammül göstermek zorundaydılar Biz bunu, dünün muhalifleri öten bugünkü iktidar sahiplerinden öğrenmiştik. Yoksa dünkü iktidarın, böyle müsamahalar yüzünden devrildiğine mi kanidirler ve onun "hata" sını tekrarlamamak niyetinde midirler? Bir çok hadise, insanda bu şüpheyi doğuruyor.

"Dün mü daha fek hürriyet vardı, yoksa bugün mü vardır" tarzında münakaşlar bir çok çevrede sürüp gidiyor. Kimi dün vardı diyor ve Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının son günlerini kastediyor, öteki bugün var diyor ve kendisinin sahip olduğu bir takım hakları bahis mevzuu ediyor.

Tarafsız münevverler için yapılacak basit bir şey vardır: 1952 den evvele dün, 1952 den sonraya bugün deyiniz ve okuduğunuz gündelik gazetenin son sayfasına bakınız.

Hükmünüzü verirsiniz!

C. H. P.

Ulus nihayet çıkıyor

Turgut Göle, Nihat Erime :

— Teklifleriniz nelerdir? dedi.

Turgut Göle, partisi namına konuşuyor ve hadise haftanın başında, bir öğleden sonra cereyan ediyordu. Halkçı kapanacaktı. Nihat Erim matbaasını Cumhuriyet Halk Partisine satmak veya hiç olmazsa kiralamak istiyordu. Orada Ulus çıkacak, Nihat Erim gazeteciliği bırakacaktı. Anlamıştı ki insanlar, arızî mesleklerinde para kazanabilseler bile muvaffak olamıyorlar, hattâ pak çok şeylerinden kaybediyorlardı. Politikası iki defa iflas etmişti. Hem 1954 den evvelki, hem 1954 den sonraki... Cumhuriyet Halk Partisi bunlardan ilkine kapılarak malûm 2 Mayıs hezimetine uğramıştı. Bunun üzerine ikincisinden kurtulmuş, böylece ayakta kalabilmişti. Ama şimdi Nihat Erime bir kenara çekilmekten başka çare kalmıyordu. Onu yapacak, kendini unutturmaya çalışacaktı.

Cumhuriyet Halk Partisi ise, bir resmî gazeteye sahip olmanın lüzumuna artık inanmış, hattâ bunun mecburiyet haline geldiğini anlamıştı. Nihat Erim ile Parti aynı ana politikayı takip ettikleri müddetçe bu lüzum kendini pek hissettirmiyordu. Ama yollar ayrılınca, teşkilatta şaşkınlık başlamıştı.

İhraç talebi dedikodusu

Bu sırada bazı gazetelerde, Ankara il idare kurulunun Nihat Erimin partiden ihracını talep ettiği, hattâ böyle bir talebin yazdı şekilde Genel Merkeze aksettirildiği yolunda haberler çıktı. Meselenin aslı başkaydı. Nihat Erimin partiden ihracını gerektiren hiç bir sebep yoktu. Yalnız, Ankara il idare kurulunun müracaatında aşağı yukarı şöyle deniliyordu:

Halkçı gazetesinde bir politikanın takip edilmeye başlandığı görülüyor. Bu gazete gayrı resmî sekilde de olsa partimizin fikirlerini aksettirmektedir. Halbuki yeni politikası Parti Meclisi tarafından tesbit edilen politikayla taban tabana zıttır. Bu hal bazı karışıklıklara, tereddütlere mahal vermektedir. Bu bakımdan Parti politikamızın ne olduğunun bildirilmesini rica ederiz.

Görüldüğü Veçhile üstadın partiden ihracı yolunda bir talep yoktu. Teşkilat aydınlanmak istiyordu. Bu mealdeki tek mektup Ankaradan gelmiş değildi. Meselâ Bursa İl idare kurulu, da aynı talepte bulunuyordu. Genel İdare Kurulu 25 şubatta toplanarak bu hususta teşkilatı yeniden tenvire karar verdi. Yeniden diyoruz, zira bizzat Kasım Gülde 11 Ocak tarihinde, yani Halkçı gazetesi "Büyük Dönüş" üne başladığı sıralarda aşağıda tam metnini bulacağınız şu tamimi yollamıştı :

Cumhuriyet Halk Partisi
Genel Sekreterliği
Sayı :

Ankara: 11.1.1955

C. H. P. İl İdare Kurulu Başkanlığına.

Sahibi Partili olan bazı gazeteler kendi turalarında yaptıkları tartışmalarda bozam Partinin genel politikasını ilgilendiren fikir ve mütalealar serdetmekte oldukları görülmektedir.

Partili ve tarafsız vatandaşlara bu münasebetle arzetmek isteriz ki mallarımız elimizden alındığı günden beri Partimizin gazetesi yoktur. Ve Partimizin genel politikasını tayin yetkisi de yalnız Parti Meclisinindir.

Parti Meclisinin son beyannamesi gazetelerde yayınlandığı gibi bastırılarak teşkilâta dağıtılmıştır. Beyannamede ifade edilen Parti genel politikası dışındaki yayınlar sadece sahiplerinindir. Partimizin eski yayın organı olan Ulus gazetesini yeniden çıkarmak kararındayız. Gazetemiz çıkana kadar Parti genel politikası hakkındaki yayınların bu görüşle mütalâasını diler, saygılar sunarım.

C.H.P. Genel Sekreteri
Kasım Gülek

Ya kürsü ya gazete

Gazetesini kapamakla Nihat Erim başka bir istifade daha sağlayacaktı. Vaktile kendisine kürsünün iadesi veya bir elçilik yerilmesi iktidar tarafından teklif olunmamış değildi. Nihat Erim, elçilik değil ama kürsüyü istiyordu. Ancak istediği bir şey daha vardı: Gazetesini de muhafaza etmek. Hem o şuralarda Cumhuriyet Halk Partisi 2 Mayıs seçimlerini kaybetmemişti ve iktidarı alırsa Nihat Erim de elbette bir şeyler olacaktı. O yüzden teklifi reddetmek zorunda kalmıştı, zira profesörlük veya elçilik isin gazetesini kapaması şart koşuluyordu. Anlaşılan şimdi, üstad gazeteciliği bırakarak Üniversiteye üçüncü defa dönmek niyetindedir. Bu bakımdan yakında, Bülent Nuri Esen'den sonra Nihat Erimin de siyah cübbeyi sırtına geçirmesi bir sürpriz sayılmamalıdır.

Elçiliğe gelince, Cumhuriyet Halk Partisi içinde bulunan "Erim düşmanları" profesörün bunu kabulünü şiddetle arzulamaktadırlar. Zira o takdirde üstad politika hayatında Feridun Fikri Düşünsel ile buluşmuş olacaktır.

Ulus nerede çıkacak?.

Böylece, Ulus'un çıkabileceği iki yer mevcut oluyor: Ya Yeni Matbaa, ya Halkçı matbaası. Her ikisi de mutabakatlarını bildirmişler, Nihat Erimden teklif de istenmiştir. Yeni Matbaa ise, her zaman teklif verebileceğini söylemiştir. Genel Merkez Nihat Erimden matbaasını satın almak niyetinde görünmemektedir. Buna mukabil kiralama bahsi üzerinde duruluyorsa da yarın öbür gün türlü ihtilafların çıkmasından korkuluyor. Üstelik, kadro olarak Halkçının kadrosunu almak mecburiyeti karşısında kalmak da Genel Merkezi memnun etmemektedir. Bu suretle Nihat Erimin gazete üzerinde bir nevi tesire sahip olacağı endişesi uyanmaktadır.

Her halde Genel İdare Kurulu bütün bu noktaları raporunda Parti Meclisine getirecek ve Meclis bir karar verecektir.

Meclisten Notlar

Güller ve Dikenler

Görüşülen Diyanet işleri bütçesiydi. Demokrat Partinin ateşli mebuslarından - tâ 1946 dan beri - Kemal Özçoban söz aldı. İfadesine göre, Hikmet Bayuru cevaplandırmak maksadile söz istemişti ama kendisinden evvel konuşanlar bu işi yaptıkları için o da bir kaç noktaya temas etmek niyetindeydi. Meğer noktalardan biri de Kemal Özçobanın vaktile deruhte ettiği bir davanın hikâyesiymiş.

Hikâyenin bir kısmı şudur i ... O esnada camide, hem de hasımlarının taraftarları bulunuyormuş. Vaizin sağında muhtarınkiler, solunda hasım gurup! Vaiz muhtarın tarafını tuttuğu için laf arasında "insanların iyileri gül, fenaları diken" derken gül lafı geçince eliyle sağ tarafı işaret edip "bunlar gibi", diken lafı geçince sol tarafı gösterin "bunlar gibi" demeyi ihmal etmemiş ve bu sürüp gitmiş. Ne kadar iyi ketime geçerse sağ tarafa dönü "bunlar gibi?, fena kelimelerde de sola bakıp "bunlar gibi" dermiş: O kadar ki en sonda "kereste neden yapılır? Meşe odunundan.. "Bunlar gibi" deyince..

Kemal Özçoban hikâyesini eliyle vaizin hareketlerini de tekrarlayarak anlatıyordu ki Meclis salonunu bir kahkahadır kapladı. Gülenlerin başında Adnan Menderes geliyordu.

Meclisin sağında Muhalefet, solunda İktidar ve hükümet oturuyordu.

Meclis teminatta ısrar edecek

Raporda Nihat Erim ve Ulus hadiselerinden başka politika hayatımızda baş gösteren yumuşama havası da bahis mevzuu edilecek, bunun gelişme safları hakkında azalara bilgi verilecektir. Yumuşak havanın havada olduğu ve iktidarın kanunlarda yumuşamaya niyetli görünmediği ise ayrıca işaret edilecektir. Parti Meclisi geçen toplantısında bir takım meselelerden şikâyet etmiş, bazı kanunların tadili sayesinde muhalefetin asgarî yaşama emniyetine kavuşacağım bildirmişti. Meclisin 4 Marttaki toplantısında da aynı noktalarda ısrar edileceği anlaşılmaktadır. Yalnız C.H.P. Meclisi değil, meselâ Fatih Rıfkı Atay gibi partili veya Nadir Nadi gibi Demokrat Partiye sempati besleyen tarafsız başmuharrirler de hep aynı mesele üzerinde durmaktadırlar.

Parti Meclisinin tebliğinde, Nihat Erimin latince tabirine uygun olarak "Suaviter in modo fortiter in re" teminat olmadan bu rejime demokrasi denilemeyeceği belirtilirse şaşmamak lâzımdır.

Teminat.. Teminat.. Teminat..

Bu, 1950 ye yani iş başına geçinceye kadar Demokrat Partinin de yükselttiği haklı talebin vatan sathında aksi sedasıdır.

Meclis

İki müzakere

Reis Tevfik İleri, hava karardıktan sonra, ehemmiyet vermeyen bir tavırla: "— Bütçe ile alakalı, şurada iki kanun var. Müsaade buyurursanız onları çıkarıverelim" dedi.

Meclis müsaade buyurdu, reis kâtibe dönüp okumasını söyledi. Bu, mebusların maaş ve tahsisatları ile Meclis Reisi, başvekil ve vekillerin tahsisatlarının artırılması hakkındaki kanım teklifi idi. Teklife Cumhuriyet Halk Partisi ile Cumhuriyetçi Millet Partisinin aleyhtar oldukları biliniyordu. Nitekim, teklifin tümü üzerinde evvelâ Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis Gurubu Başkan vekillerinden Sırrı Atalay söz aldı ve aleyhinde bulundu. Evet, mebus maaşları az olabilirdi. Hayat pahalılığı da vardı. Ama hayat pahalılığının ıstırabım çeken sadece mebuslar değildi. Herkes aynı derdin içindeydi. Bunu tek taraflı halletmek doğru değildi.

Sırrı Atalayı tasvip eden çıkmadı. Meclis reaksiyon göstermedi.

İkinci olarak sözü, Demokrat Partiden Burhaneddin Onat aldı. Daima ağlamaklı bir sesle konuşan Antalya mebusu için bu verimli ve müsait bir mevzu idi. Bilhassa memurların ıstırabına tercüman oldu ve bunlardan bazılarının evine tam üç aydır et girmediğini söyledi. Kendi aldığı para da yetmiyordu ama, hiç olmazsa et yiyebiliyordu. Ya memurlar? Evvelâ onlar düşünülmeliydi.. Üstelik mebuslar, buraya gelirken aylık ve tahsisatın ne kadar olduğunu biliyorlardı. Bilerek

Basın hâtıraları

Hindi Günü

Şinasi N. Berker

İngilizcede Turkey, hem Türkiye, hem de bindi demekmiş... Bu isim benzerliğinden dolayı, bir Amerikan çiftçisi, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye hesna ve müstesna hindilerinden birini hediye etmek istemiş.. Truman da buna tavassut etmiş...

Hindi uçakla geldi... O gün Amerikalıların meşhur «Hindi günü»... Barajda büyük bir ziyafet tertibetmişler... Hindi ile birlikte, hava meydanından baraja yollandık...

Foto muhabirleri Selâhattin Giz, Hilmi Şahenk, Mehmet Sürenkök durmadan resim çekiyorlar... Nihayet, kendi bakımlarından işlerini bitirdiler, yola koyulacaklar, bana da :

— Sen gelmiyor musun?.. dediler...

— Yok, ben bugün hindiden ayrılmıyacağım!..

Hilmi Şahenk :

— Ne hindisi, viskiden ayrılmıyacağım desene!..

Selâhattin de, Mehmet de çok güldüler Hilmi'nin bu lâfına, çekip gittiler...

Foto Hilmi'nin lâfını fena giydim doğrusu... Kurdukça kurdum... Sonunda «görürsünüz siz!» dedim... Öğleye doğru gazinonun mutfağına indim.. Telefon oradaydı... Foto muhabirlerinin her birini tek tek aradım, her birine heyecanlı bir sesle :

— Aman, dedim, baraj infilâk etti.. Ne kadar Amerikalı varsa hepsi boğuldu... Benim sizin gazeteye sevgim vardır, onun için telefon ediyorum...

Yirmi dakika geçti geçmedi, foto muhabirlerinin her biri ayrı ayrı otomobillerle gazinonun kapısında belirdiler...

— Facia nerede?.

Ne faciası?..

— Canım baraj infilâk etmiş».

— Yahu bir kere baraj infilâk etse siz, Ziraat Fakültesinin oradan bu yana geçemezsiniz!»

Nihayet birisinin muziplik ettiğine karar verdik» Ama kim? İş emniyete aksetti... Ve o «Hindi günü» geç vakte kadar, hep birlikte bu «soğuk şaka» yı yapan adamı aradık». Resmini çekmek için!»

gelmişlerdi, katlanmaları gerekirdi» Burhaneddin Onat sözlerini söyle bitirdi:

"— Partimizin selâmeti bakımından teklifin reddini istiyorum."

Bu sefer Meclis reaksiyon gösterdi. Gürültüler oldu, itiraz sesleri yükseldi. Hattâ protesto makamında sıra kapakları vuruldu. Mebuslar, Antalyalı meslekdaşlarının sözlerini beğenmemişlerdi.

Nitekim Agâh Erozan (Bursa - DP) çıktı da etraf biraz sükûnet buldu. Kanaatince mebusun yaptığı işlerle memurun maaşı mukayese olunursa memur kârlı çıkardı. Mebusun iki evi vardı. Biri seçim bölgesindeydi, öteki Ankarada. Aradaki farkı seçmen, seve seve verirdi! Hatip bu kadarla da kalmadı. İlmî de konuştu ve misalini İngiltere ile Amerikadan aldı. Buralarda da mebus maaşlarının yükseltilmesi yolunda bir temayül bulunduğunu söyledi. Söylemeyi unuttuğu şey,

Afiye Temuçin

Sefaleti azaltalım

oralardaki hayat seviyesi oldu. Zaten o hususu merak eden. mebus da çıkmadı. Bilâkis, bütün demokrat mebuslar Agâh Erozanın sözlerini hararetle tasvip ettiler. Üstad, mebusların ne kadar maaş alsalar az olduğunu da bir kenara sıkıştırmıştı. Bu laf pek makbule geçti. Agâh Erozan alkışlandı. Başka söz isteyen yoktu. İktidar saflarından eller havaya kalktı. Mebusların eline bundan böyle 2000 lira maaş, 800 lira tahsisat geçecekti. Yani ayda 2800 lira... Fena para değil.

Kâtip maddeleri yutar gibi okuyordu. Hiç kimse bir şey anlayamıyordu. Böylece Başvekilde Meclis Reisi 1500 er lira, vekiller ise 1000 er lira tahsisat alacaklardı.

Kanun süratle "çıkarılıverdi."

Meteoroloji umum müdürlüğünün bütçesi görüşülüyordu. Baha Örnekol söz aldı. Herkes, meteoroloji işleri hakkında söz aldığı kanaatinde olduğu için ehemmiyet vermedi. Fakat hatip başka bir meseleyi ortaya attı. Kadroların arasında, 50 lira maaş alan kimseler vardı. Bunların eline ayda 42,5 lira para geçiyordu. Ne ile geçinebilirlerdi, hiç düşünülmüş müydü? Bu adamların maaşları hiç olmazsa 75 liraya çıkarılmalıydı. Böylece Meclis, onları düşünmüş, hatırlamış olacaktı. Hem bunların sayısı da pek fazla değildi. Meselâ Meteoroloji Umum Müdürlüğünde sadece 16 kişi vardı. Fakat Baha Örnekol, bunun bütün dairelere tatbikini istiyordu ki o zaman adet 7 bini ancak buluyordu ve bunun için senede 2,5 milyon liraya ihtiyaç vardı. - Bütçe 9 milyardır.-

Kürsünün tam önünde Bütçe Komisyonu azaları oturuyordu. Sözcü Hadi Hüsmen (İstanbul - DP) yerinden hışımla fırladı ve kürsüye çıktı. Bu parayı bütçe komisyonu nereden bulabilirdi? Hem, bunun sonu gelmezdi. 50 lirayı 75 liraya, 75 lirayı 100 liraya çıkarmak gerekirdi. Hükümet Meclise denk bir bütçe getirmişti. Böyle bir teklifin kabul edilmesi denkliğe halel getirirdi. Karşılığını da meydana koymak lâzımdı. Hayır, teklif kabul edilemezdi. - Mebus maaşlarının 2800 liraya çıkarılması aynı komisyonda kabul edilmişti. -

Bunun üzerine Aliye Temuçin (Ankara - DP) kürsüye çıktı. Çok gü-

Meclisten Notlar

Münasiptir efem...

Bir mebus vardı : ön sıralarda oturur ve muhalefet sözcülerine laf atmaktan ağzında tükürük kalmazdı. O kadar ki, bu mebusun hazır bulunmadığı celselerde böyle hadiseler cereyan ettiğinde gazeteciler bazen "faka basarlar" ve gürültüyü onun çıkardığını yazarlardı.

Aradan zaman geçti, mebus vekil oldu. Ateşinden bir şey kaybetmemişti. Muhaliflerden gerek umumî, gerekse hususî yerlerde en sert şekilde bahsediyordu.

Sonra?.. Sonra.

Sonra, pazar günü başvekil Adnan Menderes Cumhuriyet Halk Partisinin Gurup sözcüsü Nüvit Yetkine "şeker kardeşim", "aziz kardeşim", "canım efendim" diye hitap etti.

Pazartesi sabahı Basın - Yayın ve Turizm Gamet Müdürlüğünün bütçesi görüşülüyordu. Aman yarabbi, Dr, Mükerrem Sarol Nüvit Yetkin'den "aziz kardeşimiz Nüvit bey", "sevgili kardeşimiz Nüvit bey" diye bahsetmiyor mu?.

Parti disiplini indiğiniz da başka şey değildir ya...

zel bir konuşma yaptı. Teklifin kabul edileceğinden emin bulunduğunu söyledi. 50 lira ile nasıl geçinilebilirdi. Bir kilo ekmek 30 kuruştu. Beş nüfuslu bir aile günde iki ekmek alsa 18 lira yapardı. Bir odanın aylık kirası 30 liraydı. Aliye Temuçin bunu söyleyince itirazlar yükseldi. Ankara mebusu izah etti:

"— Oda derken, topraktan bir izbeyi kastediyorum. Şehrin kenar mahallerindeki toprak izbeleri. Yoksa, ciddî bir oda değil.. Ancak öyle bir izbenin aylık kirası 20 liradır."

Sonra devam etti. En kötü zeytin 160 kuruştu. Bu aile günde 250 gram zeytin alsa 12 lira yapardı. 50 lira dolmuştu bile. Demek ki sadece zeytin ekmek yeseler ve başka hiç bir şey almasalar, 42,5 lira yetişmezdi. Günah değil miydi?

50 liralık maaş 75 liraya çıkarılınca bunlar sefaletten kurtarılıp refaha mı kavuşacaklardı? Elbette ki hayır. Ama Meclis, sefaletlerini nisbeten, kısmen hafifletmiş olacaktı. Teklifi kabul etmek gerekirdi. Hem de Bütçe Komisyonunun ve Hadi Hüsmenin aleyhteki tavsiyesine rağmen...

Aliye Temuçinin güzel sözleri ve ikna edici delilleri mebuslara dokundu. Böylece, uzun münakaşadan sonra Meclis 50 liralık kadroların 75 liraya çıkarılınca bunlar sefaletten kurtarılıp refaha mı kavuşacaklardı? Elbette ki hayır. Ama Meclis, sefaletlerini nisbeten, kısmen hafifletmiş olacaktı. Teklifi kabul etmek gerekirdi. Hem de Bütçe Komisyonunun re Hadi Hüsmenin aleyhteki tavsiyesine rağmen...

Afiye Temuçinin güzel sözleri ve ikna edici delilleri mebuslara dokundu. Böylece, uzun münakaşadan sonra Meclis 50 liralık kadroların 75 liraya çıkarılmasını kabul etti.

Kapaktaki politikacı

Sadık Aldoğan

4 Mart cuma günü İstanbul hapishanesinin kapıları açılacak ve saçları kesik bir mahkûm dışarı çıkacak. Cezasını tamamlamış olarak... Mahkûm aynı zamanda Yetmiş yaşını bitirmiş olacaktır. Bu adam Sadık Aldoğan'dır.

Sadık Aldoğan 1946 demokrasisinin meydana getirdiği bir politikacıdır. Afyonda kolordu komutanı iken istifa etmiş ve Demokrat partinin listesine, oradan da Meclise girmiştir. Mücadele tarzını tasvip etmeye imkân yoktur. Dört sene müddette başta Devlet Reisi evvelâ bütün iktidara, müteakiben Demokrat Partidan ayrılınca onun liderlerine en ağır şekilde sövmüştür. Halbuki Sadık Aldoğan Harbiye tahsilini bitirdikten sonra Fransada ataşemiliter olmuş, lisan bilen, iyi yetişmiş bir generaldir. Muhtelif mevzularda geniş bilgisi vardır. Bana rağmen, hele meydin nutuklarında ağıza alınmayacak laflar etmiştir. Mamafih bu şekilde konuşan tek politikacı o değildir.

Hakikaten Sadık Aldoğan 1054 yılına kadar ceza görmemiştir. Ancak 2 Mayıs seçimlerinden sonra, Millet gazetesinde çıkan "Medeni Haklarımızı bilelim" adlı makalesinden dolayı, Adliyenin manevi şahsiyetine hakaret ettiği iddiası ile tevkif olunmuş, bir müddet mevkufen muhakeme edilmiş, sonra kefaletle tahliyesi temin edilebilmiş, fakat bu arada başvekile hakaret ihtiva ettiği bildirilen bir yazısından dolayı 3 ay € güne mahkûm olunca kısa bir müddet evvel çıktığı hapishaneye yeniden girmiştir.' İşte, bugünlerde tamamladığı ceza budur.

Sadık Aldoğana her türlü kusur bulunabilir. Ama samimiyeti inkâr olunamaz. Demokrat Partiden meşhur "köprülü meseleleri" nden sonra ayrılmış, "Müstakil Demokratlar" gurubuna dahil olmuş, Millet Partisini kurmuş, daha sonra Cumhuriyetçi Millet Partisine intikal etmiştir. Samimiyeti kadar cesareti de dillere destan olmuş, halk kalabalıklarını cezbetmiştir. Paşa bir ara en popüler politikacılar arasında yer almıştır.

Hapishanede bulunan gazetecilerden bahsolunduğu zaman, Sadık Aldoğan çok defa unutulmuştur. Bu belki ettiği küfürlerden dolayı isteyerek, fakat daha ziyade bir gazeteci sayılmamasından istemeyerek olmuştur.

Riyaseticumhur

Dost Pakistanda on gün

Bir Türk Devlet Reisi Pakistanı ilk defa resmen ziyaret etmiş bulunuyor. Celal Bayarın Pakistan topraklarında bulunduğu on gün zarfında bütün memleketin kelimenin tam manasile bir bayram havası içinde yaşadığı en ufak tereddüde mahal bırakmayacak kadar doğrudur. İlk defa olarak Anadolu Ajansı, Reisicumhura yapılan parlak tezahüratın gerisinde kalmış, kullandığı bütün laflara rağmen havayı aksettirememiştir. Hakikaten hava, kelimelerle aksettirilecek gibi olmamıştır.

Gösterilen candan hüsnü kabul Gulam Muhammedin Celâl Bayara hislerinin ifadesi değildir. Bu, Pakistan milletinin Türk milletine karşı beslediği samimi hisleri ortaya koymaktadır. Oraya giden her heyetimiz, bar zaman aynı şekilde karşılanmış, el üstünde tutulmuştur. Bu sefer de ziyaretin en ziyade alaka uyandıran tarafı Reisicumhura refakat eden gemilerimiz mürettebatının gördüğü misafirperverliktir. Hiç bir dükkân, bahriyelilerimizden bir tek kurut almamış, ne isterlerse hediye etmiştir. Bunun tâk kurmaktan farklı olduğu ve milletin içinden geldiği aşikârdır. Bunun yanında Celâl Bayar da Türkiyeyi en mükemmel şekilde temsil ve şık kıyafeti ile herkesi teshir etmiştir.

On günlük ziyaret, tam manasile bir muvaffakiyet olmuştur.

Dış Politika

Menderes Bağdatta

Salı günü öğleden sonra, hattâ pek geç vakit, Hariciye vekâletinin bir kaç şifre memurundan başka hiç kimsenin Başvekil Adnan Menderesin ertesi gün öğle vakti yanında Başvekil muavini Fatin Rüştü Zorlu ve Dışişleri vekili Fuat Köprülü olduğu halde tayyareyle Bağdada gideceğinden haberi yoktu. Menderes, seyahatini son dakikada "gördüğü lüzum üzerine" kararlaştırmıştı. İrakta, bundan bir müddet evvel prensibinde Nuri Sait paşa ile mutabık kaldığı Türk - Irak paktını imzalayacaktı.

Başvekil o gün akşam yemeğini, refakatinde "Basın işlerini tedvire memur Devlet Vekili" Doktor Mükerrem Sarol olduğu halde Nihat Erimin evinde üstadın davetlisi olarak yemişti. Hem de, acaba içinde zehir var mı diye bir şüpheyi hatırına dahi getirmeden! — Halbuki eğer hadise, bundan dört beş ay evvel vukua gelseydi, doğrusu başvekil yemekleri o kadar ağız tadile yiyemezdi. — Ama şimdi variyet, Nihat Erimin şahsı itibarile hemen tamamile değişmişti. Nihat Erimin şahsı itibarile...

Bu yemek de, bir takım diğer tabii hareketler gibi, meşhur yumuşamanın delili sayılıyordu. Hattâ Halkçı bunda öylesine ileri gidiyordu ki Başvekil Menderes ile Muhalefet lideri İnönünün yolda rastlaşıp birbirlerine başlarile hafifçe selâm vermiş olmalarından bile parlak neticeler çıkarıyordu. Tabii memleket bakımından.. Bu yemek de, alakalılar tarafından mutlu bir hadise olarak kabul ediliyordu. Hem de başvekil Adnan Menderesin ve onu takiben bütçeleri görüşülen vekillerin antidemokratik kanunları hararetle müdafaa etmelerinden ve bunların lüzumunu belirtmelerinden sonra...

Yemek esnasında bir çok şeyden ve bu arada dış politikadan da bahsedilmişti. O sırada seyahat, başvekilin rihninde tasarlanmıştı.

Aceleye sebeb ne?

Başvekilin Irakı yeniden ziyaret edeceği ve orada Nuri Sait paşa ile birlikte paktı imzalayacağı biliniyordu. Fakat, kati tarih henüz tesbit edilmemişti. Hattâ bu hadisenin daha geç cereyan edeceği zannediliyordu. Hiç olmazsa, bütçe müzakerelerinden

Dr. Mükerrem Sarol
Partilinin koyusu

sonra. Zira bu müzakereler devam ederken - eğer hararetli cereyan ediyorsa sebebi bunlar başvekilin takip etmesi ve arada kıvılcımların çıkmasıdır - hükümet reisinin memleketten ayrılacağına ihtimal verilmiyordu. Fakat çarşamba sabahı bir takrirle Hariciye vekaletinin bütçesi geri bırakıldı ve o gün öğleye doğru Menderes ile refakatindeki heyet hava meydanında Reisicumhur vekili Refik Koraltan tarafından uğurlandı.

Bu acelenin sebebi ne idi? Alakalıların ifadesine göre, Türkiye, ile Irak İngiltere Hariciye vekili Sir Anthony Edenin Bağdadi ve Ankarayı ziyaretinden evvel aralarındaki paktı imzalamayı tercih etmişlerdi. Hakikaten, Menderes hareketinden bir gün evvel, yani salı günü İngilterenin Ankara Büyük elçisi Sir James Bowker'i kabul etmiş ve kendisile yarım saat kadar görüşmüştü. Bu görüşmede ele alınan meselelerden biri de Sir Anthony Eden'in Mısırda Abdülnasır ile yaptığı temas olmuştur. Bunu takiben Adnan Menderes alakalılara Iraka derhal gidileceğini bildirmiş ve gerekli emirleri vermiştir.

İngilterenin durumu hakikaten merak uyandırmaktadır. (Okuyucularımız Dünyada Olup Bitenler sayfalarımızda İngiltere Hariciye vekilinin Kahireyi ziyareti hakkında alaka uyandırıcı malûmat bulacaklardır) Her halde Irak ve Türk hükümetleri Eden ile aralarında bir pakt fiilen mevcut iken konuşmayı tercih etmişlerdir.

Başvekil Bağdatta çok az kalacak ve muhtemelen cumartesi günü memlekete avdet edecektir. Bu müddet zarfında başvekile kimin vekâlet edeceği hakkındaki riyaseticumhur tezkeresi Meclisin çarşamba günkü toplantısında okundu.

Reisicumhur vekili Refik Koraltan başvekile Adliye vekili Osman Şevki Çiçekdağın vekâlet etmesini onayladığını Meclise bildiriyordu.

Din

Acıklı bir manzara

Sıra kapakları vuruluyor, Kâmil Gündeşler, İbrahim Kirazoğlu'lar, Ömer Bilenler haykırıyor, bazıları daha da ileri gidip yerlerinden fırlıyor, kürsüye doğru gidiyordu. Bir çok mebus isyan halindeydi. Demokrat Partiyi hararetle destekleyen "müstakil" mebuslardan Hikmet Bayur kendisine talebe diye verilen 15 yaşındaki bir kızın ırzına geçen Sultanahmet imamından bahsetmişti.

Mecliste Diyanet işleri görüşülüyordu. İlk sözü eski Ankara imamı Ömer Bilen hoca almış, dörtte üçü arapça - ama katıksız arapça - tâbirler ihtiva eden bir konuşma yaparak memlekete daha çok cami, daha çok imam, daha çok hoca, daha çok din adamı kazandırılmasını temenni etmiş, tasviple karşılanarak, hattâ alkışla selâmlanarak kürsüden inmişti. Şimdi konuşan Hikmet Bayurdu. Zavallı Hikmet Bayur, bir kısım din adamlarının - sadece bir kısım - uygunsuz hareketlerini hatırlatmak, bunların inkılâplar aleyhinde konuştuklarım söylemek cüretini göstermişti. Ekonomik kalkınmanın temeli kredi iken İstanbul'da, Türkiyenin bu en büyük ve Seri şehrinde bazı hocalar faizin aleyhinde bulunuyor, bunun haram olduğunu söylüyorlardı. Bazı hocalar sokak kıyafetiyle camiye gelen kadınları almıyorlardı. Bazı hocalar ise önlerine gelen kızların yaşına başına bakmadan ırzlarına geçiyor, sonra da buna şeriatın müsaade ettiğini söyleyerek kendilerini müdafaa ediyorlardı. Bunlara karşı ise Diyanet İşleri reisliği maalesef gerektiği gibi reaksiyon göstermiyordu.

İşte, Hikmet Bayurun şikâyeti buydu.

İsyan havası

İsyan havası bundan çıktı. O kadar ki kürsüye akın halinde hatip geldi ve bunlar Hikmet Bayuru maksatlı konuşmakla, din aleyhtarlığı yapmakla suçlandırdı. Zaten bunların çoğu daha yerlerinden Bayura:

"— Sen hiç camie gittin mi **ki?"**
"— Sen ne anlarsın dinden?"
"— Haydi oradan.."
"— Ne zaman? Tarih söyle-"

diye haykırmışlardı. Kürsüden de hoca ve hacıların cümlesini müdafaa ettiler.

Onları müdafaa etmelerine diyecek şey olmayabilirdi; ama eğer Cumhuriyetin tam 27 yıl bu memlekete, din bakımından, etmediğini bırakmadığım söylemeselerdi. Din adamlarım korurken 27 yıllık "eski iktidar" a alabildiklerine saldıranlar oldu. Bu 27 senenin 15 senesinin Atatürk iktidarı olduğunu pekâlâ biliyorlardı ve Atatürklün din ve yobazlık hakkındaki kanaatlerinden de, icraatından da tamamile haberdardılar.

Acı olan, Meclis heyeti umumiyesinin bu hatiplere ne sıra vurmayı, hattâ ne itiraz etmeyi hatırından geçirmemesidir.

Partiler arası yaklaşma!..

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Kalkınma

Alsancak limanı

S ayın Başbakan Adnan Menderes Ekim ayında Almanyaya gitmeden önce bir hafta kadar memleketimizin doğu illerinde bir yurd gezisi yapmış ve bu gezide Türkiyenin çektiği sıkıntılar için "cüssesinin büyümüş olmasından ileri gelmektedir, ne yapalım vücud büyüdü yelek dar geliyor" demişti. O zamanlar AKİS'te meselenin münakaşasını yapmış ve "iktisadî sahadaki meselemizin muhakkak bir teşbih yoluyla izahına lüzum varsa bu teşbih kan damarları gelişmeksizin büyüyen bir organizma tarzında olmalıdır", demiştik.

Teşbihli, istiareli konuşma şekline pek aşina olmıyanlar belki bidayette bu iki benzetme sanatı arasındaki farkı kolaylıkla kavrayamıyacaklardır. Halbuki benziyenle benzetilen ve benzetme sebepleri arasındaki münasebetler yakından araştırılacak olursa görülür ki vücudun büyümesi neticesi yeleğin vücuda dar gelmesi tarzındaki bir mütalâa "iyimser" bir görüştür. Duruma iyi bir nazarla bakmak şüphesiz istikbale ümitlerle dolu girmek için şarttır. Fakat beklediklerimize kavuşabilmek için geleceğin ümit tarlasına bugünden neler ektiğimizi bilmemiz gerekir. Meseleyi ikinci teşbihle ele alan görüş tarzı ise istikbal hakkında kötümser olmadığı gibi halden de fazla şikayetçi değildir, yalnız "oğlumuz büyüdü onun için de yeleği dar gelmeğe başladı" tarzındaki nikbin bir baba görüşüne tamamen iştirak etmemektedir.

İkinci Cihan Harbinden sonra çeşitli sebep ve saiklerin tesiri altında memleketimizde müşahade edilen kalkınma hamlesi vaktiyle bazı iktisat kaidelerine riayet edilmemiş olduğu ve hâlâ riayet etmemekte devam edildiği için zaman zaman falsolar yapmakta ve bu yüzden çekilen sıkıntılar deveran sistemi bozuk bir insanın duyduğu ıstıraba benzemektedir. Bu teşbihlerle anlatmak istediğimiz şudur: milli iktisadımızın plana bağlanması bir zarurettir. Bu planda millî ekonomimizin ihtiyaçları mübremiyet derecesine göre sıraya konacak ve bu sırada önde gelenlerden daha evvel tatmin olunacak "ehemmimühimme tercih edilecektir."

Böyle bir plân var mıdır? Muhalefete göre yoktur, iktidara göre vardır. Bir şey aynı zamanda hem var hem de yok olamıyacağına göre iktisat plânımız ya vardır veya yoktur. Devlet gemisi bir yelkenli gibi esen rüzgara göre hareket etmeyip bizi idare edenlerin hareketleri temsilcilerimizin murakabesi altında olduğu ve hükümetin icraat programı bir bakıma bütçeyle mukayyet bulunduğuna göre ilk nazarda hükümetin plânı olmadığı tarzındaki bir mütalâa kanatımızca yersizdir. Yalnız vatandaş kitlesi için arzu edilen plânın mevcudiyeti veya ademi mevcudiyetinden ziyade devlet işlerinin yolunda gitmesidir. Zira o

Yeni bir liman

Kalkınmamızın delilleri

neticeler üzerinde müzakere ve münakaşa edip reyini izhar eder.

Fakat müşahhas vakıalardan uzak, daha ziyade hukukî bir zemin üzerinde mevcut, anayasacının mücerret bir plânı dışında acaba müşahhas bir iktisat programımız veya plânımız var mıdır? Maalesef bu sualin cevabı "yoktur" şeklinde tecelli edecektir. Eğer olmuş olsaydı böyle bir plânın hazırlanmasında, güzide memleket iktisatçılarından istifade edilecek onlar da bir araya gelerek millî ekonomimizin ihtiyaçlar listesini tesbit edeceklerdi. Fakat her nedense devlet idaresinin her zamankinden daha çok ihtisasa bağlı olduğu bir devirde giriş kapılarında "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" dövizini taşıyan fakülteler kurmuş olmamıza rağmen ilme şahsi tecrübelere nazaran prim verilmedi.

Eğer ismi geçen prim bahis konusu mütehassıslara verilmiş olsaydı bunlar vücudla kan damarlarım aynı zamanda inkişaf ettirebilme yollarım bulurlar, mesul makamlara gereken tavsiyelerini yaparlardı.

B u defa girişilen muazzam bayındırlık işleri, memnuniyetle kaydetmek gerekir ki yukardanberi münakaşasını yaptığımız iktisadî iyiyi bulan iktisat kurmaylarının hazırlıyacağı plâna uygundur. AKİS daha fikirler ilk defa ortaya atıldıkları zaman meseleyi biraz da müşahhaslaştırarak şu neticeye varmıştı: "Mesele evvelâ liman mı yoksa fabrika mı meselesidir? Sonra kendisine tevcih etmiş olduğu suali gene kendisi şu şekilde cevaplandırmıştı: "İktisadî meseleler üzerinde iyice düşünmeğe alışmamış olanlar bu suali evvelâ fabrika dîye cevaplandıracaklardır. Halbuki bir memleketin iktisadî plânlamasında liman, fabrikaya takaddüm eder."

Türkiye gibi yer altı ve yer üstü servetleri bakımından zengin bir memlekette mühim olan kuruluş teçhizatının bir an evvel tedariki ve iktisadî kuruluşun bir an evvel tamamlanmasıdır. Eğer bugün memleketimizde mahsûllerimiz gerektiği gibi değerlendirilemiyor, çeşitli bölgeler arasında muazzam fiat ahenksizlikleri oluyorsa bunun biricik sebebi çeşitli memleket bucaklarının birbirlerine çok -ama pek çok- damarlarla bağlanmamış olmalarındadır.

Milletlerin bir arada milletlerarası bir camia meydana getirdikleri bir devirde meseleler iktisadî de olsa beynelmilel bir mahiyet taşır. Alsancakta bu kerre temeli atılan liman Türkiyenin başta gelen en büyük ihracat şehrine yeni ufuklar açacaktır. Bundan kimsenin şüphesi olmasın. Bir kerre liman kurulduktan sonra daha fazla tütün, daha fazla incir, daha fazla üzüm, daha fazla pamuk, daha fazla palamut, daha fazla zeytinyağı istihsal ve ihraç etmek için girişilecek savaş pek kısa ömürlü olacaktır. Çünkü Türkiye bunun gibi teknik davaları kolaylıkla halletmiş fakat şimdiye kadar iktisadî olanlarını çözmekte müşkillerle karşılaşmıştı.

Ticaret

Tüccar Derneği raporu

İktisadî hayatin bir plâna bağlanması lüzumu üzerinde memleket münevverleri hemen hemen müttefik gibidirler, hattâ bunlardan bazıları İktisadî hayatimizi tanzim etmek üzere bir İktisat şûrası ihdasında da birleşmektedirler.

Böyle bir şûra henüz yoktur, fakat bir tüccar derneği mevcuttur. Bu Dernek yıllık kongresini 15/Şubat günü Liman Lokantasında aktetmiştir. Mezkûr toplantıda İdare Kurulu İktisadî

durumumuz hakkında ilgi çekici geniş bilgi vermektedir: "Dış Ticaretimiz üç seneye yakın zamandanberi güçlükler içindedir. 1964 senesindeki kötü hava şartları yüzünden Ziraî istihsalimiz geçen sene düşmüş ve bunun Dış Ticaretimiz üzerinde kötü tesirleri olmuştur."

Dış Ticaretimizin güçlükleri kalkınma hareketlerimizin sür'atinden ve kalkınma faaliyetlerinin finansman tarzından ileri gelmektedir. Bunun için iktisadî hayatın muvazenesi tesis edilirken bazı politikalar ahenkleştirilmelidir bu politikalar başlıca şunlardır:

1 — Ziraî mahsûller fiat politikası
2 — Kredi Politikası
3 — Yatırım politikası
4 — Dış Ticaret Politikası.

Yukarıda dört kalemde hülâsa edilen Tüccar derneği raporu iktisadî hayatımızın ana meselelerini ele almaktadır. Ziraî mahsûller politikası zaman zaman birçok memleket mütehassıslarının tenkitlerine mevzuu teşkil etmiştir. Toprak mahsulleri ofisinin fiat bareminin yüksek olduğu, yüksek fiat haremiyle istihsali artırmak mümkün olsa bile ihracatın kolayca yapılamıyacağı defatla söylenmiş ve hattâ bol mahsûl yıllarında mahsûllerimizi satmakta güçlüklere uğranmış ve neticede dolambaçlı yollarla sun'î buğday pazarları bulunmuştur. Eğer mahsûllerimizi dünya piyasa şartlarına göre satabilmek mümkün olsaydı şüphesiz dış ticaretimiz iki taraflı ticaret ve takasın kötü tesirlerinden masun kalabilirdi.

Kredi politikamızın aksaklıkları, kredi musluklarının ardına kadar açık olmasının tevlid ettiği neticeler de uzun uzadıya tenkid edilmiş ve hattâ bu gidişatın enflâsyonla mücadele şöyle dursun bilakis onu körüklediği ve bu durumun millî ekonomi için pek fena neticeler meydana getireceği ileri sürülmüştür. Tüccar derneği raporu meselenin bu yönü üzerinde de durmuştur.

Yatırımlar arasında ahengin temin edilememiş olması keyfiyeti ise çok defalar üzerinde münakaşası yapılmış bir meseledir. Türkiye iktisadî kalkınma içindedir bu doğrudur amma kalkınma hamleleri birleşik kaplar içindeki mavilerin aynı seviyeye yükselmeleri . gibi birbirleriyle el ele yürümemektedir.

Yatırımlar için husus! bütçe tanzim ettiğimiz bir zamanda yatırımların bir plâna bağlanmamış olması cidden üzüntüyle karşılanacak bir durumdur.

Dış Ticaret politikamız zaman saman dış ticarete müteallik kararnamelerle tanzim edilmek istenmektedir. Halbuki dış ticaret politikamızın iktisat politikamızın bir yönünü teşkil etmesi ve uzun yıllar bu politikadan ayrılmaması gerekir.

Maliye

Maliye Vekili

Her vekilliğin bir hususiyeti vardır, amma, Maliye Vekilliği diğer vekilliklerden farklıdır. Bu fark bütçe denen devlet gelir ve gider tahminlerini hazırlayan bakanın Maliye bakanı olmasından ileri gelir. Bütçe hazırlanacağı vakit her bakanlık kendi gider tahminlerini Maliye Vekâletine bildirir. Bütçe hazırlığının bu safhasında her bakan kendi üzerindeki amme hizmetini diğer amme hizmetlerine nazaran daha mühim gösterme arzusundadır. Maarif vekiline göre mektepsiz, öğretmensiz hiçbir işi yürütmek mümkün değildir. Zira her türlü sosyal afetin başlangıcı cehalettir. Lâkin maliye vekilinin tatmin edeceği biricik vekil maarif vekili değildir. Milli Müdafaa vekili de kendi bakanlığının giderlerini iyice savunacaktır. Ordusuz emniyet olamıyacak diyecektir. Emniyet probleminin halledilmiş olabilmesi için modern eğitim ve silahlara olan ihtiyaçtan bahsedecektir. Mesele bu kadarla da bitmez hariciye, dahiliye, sağlık vekâletleri gördükleri hizmetlerin ehemmiyetini anlata anlata bitiremiyeceklerdir. Hattı zatında bu vekillerin hepsi haklıdır hattâ burada isimlerinden bahsetmediğimiz diğer vekillerin de hepsi haklıdır. Fakat devletin imkânları mahduttur, mahdut imkânlarla sonsuz ihtiyaçları iktisat kanunlarına göre amme ekonomisi sahasında tatmin etmek maliye vekilinin vazifesidir. Maliye vekili bu zaviyeden bakılınca anlaşılır ki millî ekonominin menfaati için bütçenin bağlarım ellerinde tuttuğundan icabında vekil arkadaşlarının arzularım reddedecek takatte ve kudrette, sırasına göre evet sırasına göre hayır demesini bilen zeki ve cesaret sahibi bir adam olmalıdır. Şimdi bütçe umumi heyete gelmiştir. Genel müzakereler cereyan etmektedir. Bu seneki bütçe bundan evvelkilerden farklı olarak vatandaşları bazı fedakarlıklara da davet etmektedir. Maliye vekilinin asıl hüneri milletvekili arkadaşlarına karşı vatandaşlara bu yıl tahmil edilen mükellefiyetleri savunmasında görülecektir. Zira milletvekilleri devlet masraflarının artmalarım alkışlarken vatandaşa yüklenen mükellefiyetlerin çoğalmasını bir türlü hoş göremezler.

Prodüktiviteyi artırma yolları

*B*ay Gabriel Ardant prodüktivite genel komiserliğine bir rapor vermiştir. Bu rapora göre prodüktivitenin artman için gereken şartları Gabriel Ardant beş kısımda mütalâa etmektedir :

1 — Malî, hukukî, idari müesseselerin ıslahı

2 — İşçilerin prodüktivitedeki artışlardan istifadelerinin" temini

3 — Kredi şartlarının yumuşatılması

4 — Bölgevi prodüktivite merkezlerinin artırılması

5 — Sınaî, Ziraî, Ticarî dallarda istihsali artırmak üzere toplu bir şekilde bilgilerin halka tanıtılması.

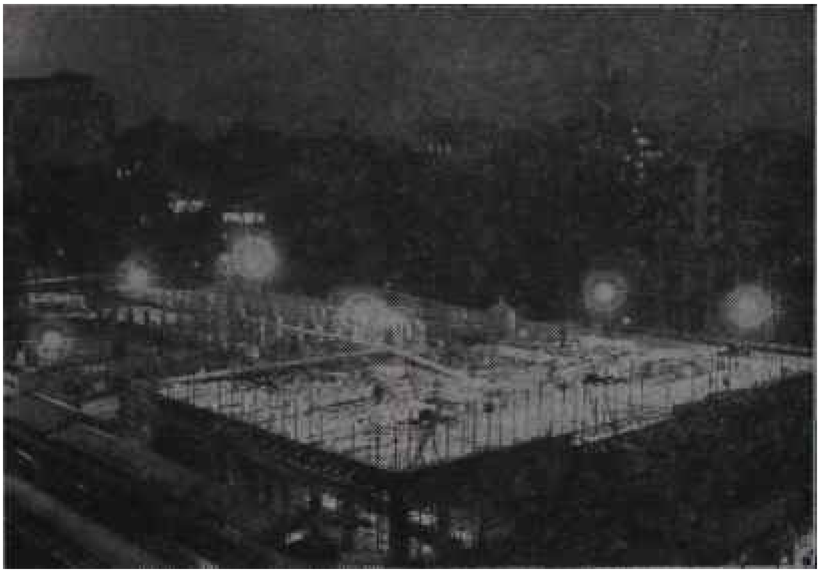
Prodüktiviteyi artırmak üzere bir raporda hülâsa edilen bu beş şart Fransada genel komiserliğe tevdi edilmiş bulunmaktadır. Bizde de yaz aylan zarfında vekaletlerarası bir pro-

Basın ve ihtisas

İsmail TÜRK

Son zamanlarda iktisadi ve mali sahada önemli kararlar almıyor. Gelir vergisinin yüz bin lirayı aşan gelir dilimlerine ait kısımlarında nisbetler artırılıyor veya artırılması düşünülüyor. Altın spekülâsyonu karşısında bazı gazetelerde çeşitli yazılar çıkıyor. Mesele mevcut olduktan sonra düşünen her vatandaşın fikrini söylemek hem hakkı hem de vazifesi. Lâkin burada unutulmaması gereken bir yön var; düşündüklerimizi söyliyeceğiz, ancak düşündüklerimizin biraz seviyeli olmasına acaba dikkat etmek mecburiyetinde değil miyiz? Gazetelere bakacak olursanız başyazarlarımızın hemen hemen hepsi devrimizin birer "Aristosu" dur ve onların ne bilmedikleri, ne de anlamadıkları bir mesele var. Halbuki batıda basın, bizdeki gibi değildir.

Basının demokrasilerde oynadığı rol malûm, anayasacılar bu role dördüncü kuvvet adını veriyorlar, yani bir memlekette meclisler, mahkemeler ve icrai hükümet eden müesseseler o memleket için ne kadar lüzumlu ise basın da o derece lüzumludur. Basının bu yüksek rolüne ve bu rolün her tarifi bak ve hürriyetlerimizin koruyucusu olduğuna biz de samimiyetle inanıyoruz, lâkin hürriyetin tarifi anayasamızın diliyle "başkasına zarar vermemek şartıyla dilediklerimizi yapabilmek serbestisi" değil midir? Basın seviyeli olmalıdır ve seviyeli olmak mecburiyetindedir, çünkü matlup bir seviyede olmıyan basın her çeşit hak ve hürriyetlerimizin koruyucusu olamamak durumunda olduğu gibi memlekete sarar vermek tehlikesiyle de karşı karşıyadır; onun için can ve gönülden aran ediyoruz ki bir memleket ekonomisini doğrudan doğruya veya dolayısiyle alâkadar eden meseleler üzerinde fikir beyanı bu sahalarda ihtisas yapmış, tecrübe edinmiş memleket seçkinlerinden gelsin. Aksi halde yanlış olarak ortaya atılmış fikirlerin ve isabetsiz tavsiyelerin mesuliyet makamında bulunanları yanıltma tehlikesi mevcuttur.

İngiltere kalkmıyor
Halâ "yor mu?"

düktivite komitesi kurulmuş ve sevk ve idare seminerleri tertip edilmişti.

Artık zamanımızda insanların faaliyetleri her zamankinden daha fazla iktisat normlarına uymak mecburiyetinde, onun için işin verimini artırma bir zaruret olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun için çeşitli amme hizmeti sahalarında vazife gören vekaletler faaliyetlerini birbirleriyle hemahenk olarak yürütmek mecburiyetindeler. Biz batılı mânada devlet vasfını Cumhuriyetle beraber iktisap etmiş olduğumuz için devlet faaliyetlerinin rasyonelleştirilmesinde ister istemez geri kalmışızdır. Fransa gibi memleketlerde bile devlet faaliyetlerinin çok yönlerden ıslâhı düşünülürken biz aşırı bir iyimserlikle işlerin hepimize memnuniyet verici bir tarzda cereyan ettiğini Heri süremeyiz. Bizim mevzuatımızda da yapılacak tadiller, kurulacak yeni idarî müesseseler vardır. Bizde de işlerin daha verimli bir şekilde dönmesi için işi görenlere verilmesi lâzım gelen haklar vardır. Bizde de devlet veya mümasil organlar tarafından toplanan bilgilerin süratle iş muhitlerine aksettirilmesi icabetmektedir.

Fransada prodüktiviteyi artırmak için gösterilen faaliyetlerle memleketimizde prodüktiviteyi artırmak için gösterilen faaliyetler mahiyet bakımından da ayrılmaktadır. Bizde ıslahat için alınması gereken tedbirleri devlet kendisi almakta Fransada ise alınması gereken tedbirleri mütehassıslar bir rapor halinde mesul organlara sunmaktadır. Meselelerimizin hallinde ihtisasa önem verdiğimiz an önemli memleket meselelerinden birini halletmiş olacağız.

İngiltere

147 milyon sterling

Halkın ısrarlarına dayanamıyarak hükümet birkaç otomobil yolu inşa etmeyi taahhüd etmiştir. Ulaştırma bakanlığı tarafından hazırlanan ilk tasarı Londra bölgesini Yorkshire bölgesine bağlıyacaktır. Her iki bölgeyi birbirine bağlıyacak olan yolun uzunluğu 250 km olacaktır. Her yol iki taraflı inşa edilecek ve bunlardan her birinin genişliği on ikişer metre olacaktır. İkinci bir otomobil yolu Lancashire mıntıkasını Birmingham'a bağlıyacaktır. Yol şebekesi üzerinde yapılacak diğer ıslahat Londrada şimdiden derpiş edilmiştir. Bu hususta hazırlanan tasarıların İngiltereye 147 milyon sterline mâl olacağı zannolunmaktadır. Yol inşaatının İngiltere bütçesine tahmil edeceği ağır yükü nazarı itibara alan bazı kimseler bu masrafın araba sahiplerinden alınacak harçlarla karşılanacağını ileri sürmekte ve bu usulün ortaçağa has bir usül olduğunu iddia ederek böyle bir hareket tarzım tenkid etmektedirler. Zaten daha şimdiden otomobil sahiplerinin İngiliz hükümetine ödedikleri vergi senede 400 milyon sterlini bulmaktadır.

Yol meselelerinin bu şekilde münakaşası yapılırken saylavlar ulaştırma bakanlığı sekreteri tarafından Manş tünelinin açılmıyacağına dair haberi sükûnetle dinlemişlerdir. Buna sebep böyle bir tünel inşaatının çok pahalıya mal olacağı, soğuk hava tertibatının ademi mevcudiyetinden dolayı bu tünelden otomobillerin istifade edemiyeceği ve modern silahlarla tünelin bir harp vukuunda kolayca tahrip edilebileceğidir.

İngilteredeki yolların ıslahı meselesi pek haklı olarak memleketimizde vaktiyle inşa edilmiş olan yolların bakımım hatıra getirmektedir. Memleketimizde son yular zarfında kara yollarına büyük önem verildiği ve hattâ karayolları umum müdürlüğü adı altında bir Umum Müdürlük ihdas edilerek yol işlerimizin düzenlenmek istendiği malûmdur. Yalnız esas olan yeni yolların yapılması değil belki bunun kadar ehemmiyetli olarak mevcut yolların seyrisefere elverişli bir şekilde muhafazasıdır. Biz belki meseleleri ele alış tarzımız icabı vaktiyle kurulmuş olan müesseselerin ve meydana getirdiğimiz eserlerin zamanla yıpranacağını unutur gibi oluyoruz. Zamanın yıpratma payını hesaplarımıza ithâl ettiğimiz vakit batılı tarzında düşünmeğe alışmış olacağız. Yoksa Devlet Deniz yollarının vapurları gibi amortisman müessesesi üzerinde kafi derecede düşünmezsek meydana getirdiğimiz eserlerin bir gün yarıdan daha fazlasının tamire muhtaç olduğunu görmek mukadderdir.

İtalya

İtalya yabancı yatırımları teşvik ediyor

İtalya'da yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek üzere kanun layihası hazırlanmaktadır. Bu tasarıya göre İtalyaya yeni sermaye yatıran yabancılarla İtalya dışında mukim italyanlar sermayelerinin faiz ve iradım dışarıya çıkarabileceklerdir. Bu faiz ve iradlar dışarıya çıkarılmayıp da tekrar İtalyaya yatırıldığı vakit bunların faiz ve diğer iradları da dışarıya çıkarılabilecektir. Faiz ve iradlardan dışarıya çıkarılabilecek miktar sermaye yatırımının senede yüzde sekizini aşmıyacaktır. Gene faiz ve iradlardan dışarıya çıkarılabilecek miktar yatırılmış sermayeyi aşmıyacaktır. Sermaye transferine sermayenin yatırıldığı ta--ihten itibaren iki sene sonra başlanacaktır. Kanun tasarısında İtalyaya sermaye yatıracak yabancı şirketlerin çıkaracakları tahviller bazı tahditlere tabi tutulmuştur. İtalyan şirketlerine veya halan mevcut yabancı şirketlere sermaye yatırımları hazine vekâletinin önceden müsaadesine bağlıdır.

İtalya son zamanlarda büyük bir iktisadi kalkınma hamlesine girişmiştir. Hattâ maliye bakanı Vanoninin ismini taşıyan on yıllık bir kalkınma plânım hazırlayarak uzun vadeli kalkınma faaliyetlerini tatbike koyulmuştur. Yabancı sermayeye İtalya da' muhtaçtır. Çünkü İtalya tam mânasiyle iktisaden inkişaf etmiş bir memleket değildir. Mussolini İtalyayı yirmi sene müddetle idare ettiği vakit memleketini sıtmadan, bataklıklardan, yolsuzluktan kurtarmış ve İtalyanın asıl iktisadî kalkınmasını tamamlıyacağı sırada fütühat hareketlerine girişmişti.

Harpten sonra İtalyanın başına gelen devlet adamları batılı devletlerle dostane münasebetler tesis ederek memleketlerinin mübrem ihtiyaçlarını batılı devletler blokundan temin ettiler. Şimdi İtalya dışardan yabana sermayenin İtalyaya gelmesini beklemektedir. İtalyaya politik alanda büyük başarılar kazandırmış olan İtalyan devlet adamlarının bu işte de muvaffak olacaklarım ümit etmek gerekir. Zira aksini düşünmek için hiçbir sebep mevcut değildir.

M E T E O R O L O J İ

Baharı hemen gördük
İnşallah arkası gelir

Bahar

Kışa paydos

Devlet meteoroloji istasyonunun hava durumunu tespit eden müdürlüğüne bir gazeteci müracaat etti. Şehirde kış ortasında bir bahar büküm sürüyordu, her taraf güneş içinde idi, ağaçlar tomurcuk vermeğe başlamışlardı. Devlet Meteoroloji istasyonunun hava rasat müdürü, gazetecinin sualine şu kısa cevabı verdi :

"— Hava yarın ve öbürgün de değişik bulutlu geçecek, suhunet derecesinde bir değişiklik olmıyacaktır."

Bu cevap klâsik bir cevaptı. Her gün gazetelere verilen hava bültenlerinde ayni kısa ifadeye rastlanıyordu. Halbuki, istenilen kıs ortasında bu güzel baharın devam edip etmiyeceği, havaların birden soğuğa, kara kışa çevirip çevirmiyeceği idi. Çünkü halkta her sabahın güneş içinde başlaması karşısında bir endişe vardı, bu ne kadar devam edecek, havalar daha ne kadar zaman bu sıcaklığını, bu baharını süregötürecekti.

Bu durumun devamı, kömürün binbir sıkıntı ile temin edildiği şu günlerde halkı için bir sevinç kaynağı idi. Kömür bulunamıyordu, giyecek fiyatları pahalılaşıyordu, halk bu türlü bahar içinde yaz ile kış ortası bir giyim tarzını benimsiyor, kalın paltolar diktirmeğe, kalın giyim eşyaları almağa ihtiyaç hissetmiyordu.

Fakat havaların bu güzelliği ne kadar devam edecekti? Şubat ve hele Mart ayları halk için telâş için yaşanan aylar olarak kabul edilmişti, gelenek de böyleydi. Bu aylarda kış en şiddetli soğuklarını yapar, en fazla insanı bu aylar titretirdi. Halbuki Şubatın ortalarında idik, Mart geliyordu, havalar iyi idi.

Meteoroloji istasyonunun ilgili şahısları bu suali şu şekilde cevaplandırdılar : -

"— Bu sene kış olmıyacak, hava bu güzel, bu tatlı meltemi ile ılık bir suhunet içinde devam edip gidecektir..."

Mesele kalmıyordu, en selâhiyetli uzuv olan meteoroloji havaların bundan böyle de iyi gideceğini müjdeliyordu. Sebeb ise, basitti ve cenup ile şimal memleketlerinin her sene birbiri ile olan mücadeleleri bu sene - diğer senelerden ayrı olarak - cenubun galebesi ile neticelenmişti.

Çünkü Türkiye, ne kadar orta doğu memleketi olursa olsun, genişliğinin büyük bir kısmı ile Avrupa memleketlerine - hava bakımından - tâbi idi. Avrupa memleketlerinde kara bir kısın ve dolayısiyle memleketimizde de şiddetli havaları hüküm sürmesi Sibirya'daki yüksek basınçlı bir havanın tesir ikâme etmesinden ileri geliyordu. Sibirya'daki bu yüksek basınç İspanya'dan başlıyarak bütün Avrupa'yı Türkiye'yi içine alıyor, bol kar, şiddetli bir soğuk rüzgar getiriyordu. Bu rüzgar bütün memlekette soğuk dalgaları halinde yayılıyor, bu yayılma ve yüksek basınç kar temin ediyordu.

Filhakika kış mevsiminin - takvim olarak - başlangıcında Avrupa memleketlerinin bazılarında, bilhassa orta Avrupada şiddetli bir kar fırtınası hâkim olmuştu. Bu fırtınanın tesirleri mevsimin başında Türkiye'ye de gelmiş, gün ve gün soğuk yapmıştı. Sibirya yüksek basınç tesirini devam ettiremeyince, soğuklara bir "paydos" çekilmiş, ılık, bahar havası gelip memleketlere yerleşmişti.

Yüksek basınçtan kurtulan memleketlere cenup havası, cenup rüzgârı hâkim oluvermişti. Cenuptan gelen sıcak rüzgarlar - ki bunlar alçak basınçtır - bütün memleketin sathına yayılmıştı. Bu hava sıcak hava idi, bu sebebten bütün memlekette sıcaklık vardı, bir bahar havası göze çarpıyordu. Şimdi Avrupada, İspanya, İtalya ve Fransa gibi memleketlerde ayni tatlı rüzgar, ayni bahar sıcaklığı vardır. Oralar da bizim gibi bir Akdeniz memleketi olmanın nimetini - senelerden sonra bir defa - tatmaktadırlar.

Bize verilen bilgiye göre, artık havanın bu şekli değiştirmesine imkân yoktur. Çünkü, şimal rüzgarı mağlûp olmuştur, bu mağlûbiyeti telâfi edecek hiç bir belirti de mevcut değildir. Yanlız.

Yaz çok sıcak olacak

Yanlız aradabir, bir gün, bir yirmi dört saat devam edecek bir fırtına, bir kar yağışına şahid olabiliriz. Fakat bu, geçici olacaktır, ertesi günü - çok defa şahid olduğumuz gibi - hava gene bahar tarzına kavuşacak ve günlük güneşlik bir kış devanı edecektir. Demek oluyor ki, kendimizi bahar havasına göre, ayarlı tutmak şansına malikiz, fakat arada sırada esecek sert bir rüzgârı, yağacak bol miktarda karı hesaba katmak suretiyle..

1955 senesinin kışı ve baharı birbirine kucaklaşarak başladı. Fakat unutmamak lâzımdır ki» - meteoroloji ilgilileri böyle diyor - kış böyle geçerse, yaz çok sıcak olacaktır. Yani kışın devamı, yavaş yavaş havanın az sıcaktan çok sıcağa gitmesi ile kendini gösterecektir.

Bugünkü hâl yaz sıcaklarının tehammül edilmez derecede olduğunu ortaya çıkarmaktadır. O zaman da bol şikâyet dinliyeceğiz..

K A D I N

Moda

"Cote d'Azur" modası

Moda tarihinde, ilk defa olmak üzere, Fransa sahillerinden kalkıp gelen harikülade mankenler, Par iste, kendi modellerini teşhir ettiler. Bu mankenler, Nice merkez, olmak üzere "Cannes" ile "Menton" arasında, yeni açılan 20 kadar moda evinin temsilcileri idi. Ve bunlar "Parise" yalnız çok güzel modeller değil, ışık ve renk getirdiler. Dünyaca tanınmış bu sıcak ve ışıklı sahillerin güneşi altında meydana gelen modeller açık hava için düşünülmüş şeylerdir.

BU moda evlerinin gayesi Amerikadan, Fransa sahillerine tatil yapmaya gelen milyonerleri, Parise uğrayıp elbise almak zahmetinden kurtarmaktır. Tabiî dolarları da doğrudan doğruya cezbetmek!

Yalnız Amerikalılar değil, Parisli zenginler de, bu güzel modelleri görünce, derin bir nefes aldılar! Bunlar o kadar nefis şeylerdi ki, artık sayfiyeye gitmeden, günlerce çarşı pazar dolaşmak, yol telâşına bir de alış veriş yorgunluğu ilâve etmek icab etmiyecekti. Hem de artık, yanlış elbise seçmek tehlikesi de yoktu. Çünkü en zevkli kadın bile, bir kış şehrinde seçip aldığı elbiselerle, deniz kenarında, çok defa sukutu hayale uğramıştır. "Seine" nehrinin kıyısında, insana cüretkâr görünen bir renk ve biçim, güneşin insanları ve eşyaları değiştirdiği bir memlekette, bazen tamamile manasız veya aşırı derecede ciddî görünür.

Mayonun son şekli

Fakat rağbet bikinide

İşte "Cote d'Azur" modası denilen yazlık moda, ilk ilhamını Fransa sahillerinden almakla beraber, moda müşahitlerinin mütalalârına göre, bu sene dünyadaki bütün sahil şehirlerinde hüküm sürecektir...

Kadını, tabiatten bir parça addeden bu moda, onu tıpkı tabiat gibi parlak, neş'eli ve renkli bir şekilde karşımıza çıkarmaktadır.. Ekseri gündüz ve gece; elbiseleri, beyaz zemin üzerine rengarenk - çiçekler, dallar, kuş resimleri ile süslenmiştir. "Nylon" fasilesinden kumaşlar poplinler ve cins, cins parlak basmalar çok gözdedir...

Bütün kış, mayoların bu yaz kapalı olacağı söylendi durdu, fakat anlaşılan güneşi görünce, kadınlar açılmadan duramıyorlar.. Çünkü "Cote d'Azur" modasında, bikiniler gene savaştadır. Onların vazifesi kadınları daha cazip göstermek değil, güneşe mümkün mertebe, fazla yanacak deri arzetmekdir. Çizgili, çiçekli, benekli her renk kumaş bikini yapmaya elverişlidir.. Aynı kumaş havlu ile kaplanarak şal halinde, omuzları muhafaza etmeye ve kurulamaya yarar.

Plaj elbiseleri, her türlü fanteziye elverişli olup, fevkalâde caziptir. Fistolu üç katlı zengin etekler, kalçalar üzerinde, ikisi yanda ve biri önde olmak üzere üç cepli, çizgili elbiseler, önden düğmeli üç parçalı takımlar...

Renkler cüretkârdır. Canlı kırmızılar, elektrik mavisi, çiğ yeşiller, acı sarılar ve tabiî, heryerde beyaz. Fakat senelerdenberi yaz renklerinin arasına giren siyah, gine yerini muhafaza etmektedir. Bilhassa sarı ile beraber, siyah çok modadır.

Açık omuzlar, zengin ve bol etekler, bu modaya hâkimdir fakat arada sırada şehire inmek için kadınlar ciddî bir kıyafet arıyacaklardır ki, bu da kibar renkli bir keten tayyördür. Bu tayyörün eteği ekseri çok dar fakat ceketi bol, rahat ve pratiktir. İçinde gine çok parlak renkli, çok açık yakalı sade bir küçük bluz vardır.

Mavi taşlı türkuaz kolye ve bilezikler, deniz böceklerinden ziynet eşyaları çok modadır, tek kulağa takılan korsan halkaları da plajdaki korsan pantalonlarına çok yakışmaktadır...

Güzellik

Yüzünüz ruhunuzun aynasıdır

Artık onsekiz yaşınızda değilsiniz. Şu halde, devamlı surette, bir mesele karşısında kalacaksınız: ya küçük bir gençkız rolü oynamakta devam edeceksiniz. Ya da, hayatta çok nadir rastlanan, kıymetli bir varlık olmaya, "kadın" olmaya gayret edeceksiniz.

İlkbahar modellerinden

Mevsimi kadar renkli

Birinci şıkta, şımarık ve hafif hareketleriniz size, her zaman, 18 yaşınızdaki, sevimliliği vermeyebilir. Erkekler bu tip kadınlar için kolayca: "— Beyinsiz, tahammül edilmez mahlûk, aptal" tabirlerini kullanırlar. Veya daha da üzücü, bir sıfat harcıyarak, sizin için," "gençkız rolü oynıyan bir koca bebek" diyebilirler.

Şu halde siz "kadın" olmayı tercih ediniz. Seklen terkettiğiniz 18 yaşınızı, ruhen de, hiçbir acı duymadan terkedin, "kadın" olun.. İstediğiniz kadar genç kalabilirsiniz.

Nasıl mı?. Yavaş yavaş kaybet meye başladığımız vücut körpeliğini muhafaza edebilmek için, hemen hemen yapacak hiçbir şey yoktur. Fakat ruhun gençliğini muhafaza etmek için birçok şey yapabilirsiniz.

Ruh nerededir? Onu nerede keşfedip tetkik etmeli?. Bilmiyor musunuz? Şu halde mesut veya bedbaht gününüzde, neş'eli veya yeisli anlarınızda yüzünüze bakınız. Yüzünüz ruhunuzun aynasıdır.

Yirmi yaşınızı geçtikten sonra yüzünüzden, yalnız sizi yaratan Allah değil* SİS de mesulsunuz.. Güzelken çirkin, iyi iken fena görünebilirsiniz. Yüzünüz bir çocuk gibidir. Şayet onun

her arzusuna, boyun eğecek olursanız, size çok fena oyunlar oynayabilir. En ufak bir rüzgarın dalgalandırdığı suları düşünün. İşte yüzünüz de, bu sakin sular gibidir ve en ufak heyecanlar onu bozup mahvedebilir.. Yüzünüzü terbiye etmek, ifadelerinizi kontrol altında tutmak, bir musiki aletine hakim olur gibi, ona hâkim olmak elinizdedir.. Yüzünüzü, her saniye, hapsettiğiniz bir düşman gibi, kontrol ediniz. Gözleriniz sık, sık dalmasın, sık sık bulunduğunuz muhitten uzaklaşıp bir rüya âlemine gitmeyiniz. Burnunuzu da, tashih edebilirsiniz, eğer o cidden kusurlu ise, ilk fırsatta onu ameliyat ettirmelisiniz çünkü bir tip burun vardır ki insana hakikaten karanlık ve neş'esiz bir ifade, hattâ kain bir hal verir..

Güldüğünüz zaman, kendi kendinize dikkat ediniz. Gülen bir yüz, tamamile hüviyetini ele almış bir çocuktur, sizi ifşa eder. En ince hatlı bir yüz bile, çirkin bir gülüşün tesiri altında, bütün cazibesini kaybedebilir..

Tebessümlerinizi de kontrol ediniz. Yersiz ve hain bir tebessüm sizi çirkinleştirir.

... Ve bilhassa yüzünüzdeki çizgilere, kırışıklara serbest saha vermeyiniz. Bu çizgiler, portre üzerinde oynıyan bir kalem gibi bütün yüzünüzü değiştirebilir.. Kendi yüzünüzün ressamı olunuz. Son olarak, Parisli bir doktor, yeni bir yüz bakımı ilmi ortaya atmıştır. Doktor "Ermiane" ın "Jnyo - psycho - therapie faciale" adlı bu ilminin bazı esaslarını izah edeceğiz..

Yüzde iki; türlü kırışıklık olur :

İhtiyarlık kırışıklıkları

B unlara karşı yapılabilecek çok birşey yoktur fakat bu çizgiler çok genç yaşlarda meydana çıktığı için o kadar mühim değildir. Hayatın ilk haftaları, ve son senelerinde insan buruşuk yüzlüdür. Yeni doğmuş bir bebek veya yaşım başını almış bir insanda, cildin mesahası sathiyesi, kemiklerin ve adalelerin mesahası sathiyesinden daha geniştir. Buruşukluğun sebebi de budur. Yeni doğmuşlarda, vaziyet, kısa zamanda düzeldiği halde, yaşlılarda aksine, günden güne. eriyen cilt altı nesiçleri, üstündeki derinin buruşmasına sebep olur. Bu hadiseyi kuruyan bir elma ile mukayese edebiliriz. İhtiyarlık kırışıklıklarına karşı, yapılacak yegâne şey, vücudun umumî sağlığını korumaktır.

2) Heyecanlar, üzüntüler fena mimikler yüzünden, kendi kendimizde çizdiğimiz kırışıklıklar. Bunlar da iki türlüdür. Zaman, zaman husule gelenler ve devamlı surette yüzde yerleşenler.

Bir aynanın karşısına geçip bakınız. Şayet yüzünüzde hiçbir çizgi yoksa gülünüz, kırışıklıklar, derhal belirecek. İşte bunlar, zaman zaman husule gelen kırışıklıklardır ve cilt adalelerinin takallus etmesinden ileri gelmektedir. Bu takallusa sebebiyet veren heyecanlar tekerrür ettikçe, kırışıklıklar yüzünüzde yet edinmeye başlar. Devamlı sıkıntı ve heyecanlarınız ise bu hislerinize tekabül eden adalelerinizi hemen, hemen daimi bir takallus halinde tutmaktadır ki bu da, sonunda, yüzünüzün ifadesini değiştirir ve yavaş, yavaş çizgiler derinleşir.. Meselâ şayet üzülmeye meyyal bir karakteriniz varsa, eninde sonunda, yüzünüze endişe kırışıklarını resmedeceksiniz. Bundan emin olabilirsiniz.. Demek ki yüzdeki kırışıklıklar gelişigüzel olmayıp, hepsi ruhi bir sıkıntının işaretidir.

Fazla heyecan kırışıklıkları

A lın adalelerinin devamlı takallusu ile alında, derin kırışıklıklar, meydana çıkar. Bu kırışıklıklar kaşlara muvazi şekildedir. Şayet siz bu çizgilere sahipseniz, hislere ve hadiselere fazla reaksiyon gösteriyorsunuz demektir.. Daha sakin olunuz.

Şaşkınlık kırışıklıkları

K aşların üstünde, kaşlara muvazi şekilde, ve alnın iki uç kısmında olan bu kırışıklıklar, etrafınızda olup bitenlerle devamlı surette meşgul olup, sık, sık şaşkınlık ifadesi belirttiğinizi gösterir.

"İçine dönük,, insan kırışıkları

İ ki kaş ortasındadır. Kaş adalelerinin takallusundan ileri gelir. Bir his veya fikri ele alarak, onu beslemek üzerinde kuruntu yapmak, bu kırışıklığa sahip olan insanların başlıca vasfıdır.

Güzelleşmeğe çalışan kadın

Yüzü astarından pahalı

"Teferruatçı insan kırışıklıkları

G özlerin alt kısmında, kaz ayağı şeklinde yüze doğru yayılan bu çizgiler göz adalelerinin takallusundan ileri gelir. Bu miyopların, veya daima teferruatla uğraşan insanların işaretidir. Çok gülenlerde de aşağı yukarı aynı şekilde kırışıklıklar olur.

Endişe kırışıklıkları

A lın ve aynı zamanda, kaş ortasında husule gelen çizgiler sizin sık, sık endişe ve telaşa düşüp, kendi kendinizi yediğinizi gösterir. Bu çizgiler, teferruatla meşgul insanlarda görülen göz altı kırışıklıkları ile de, beraber bulunursa, devamlı endişenin, his ve fikir muvazenesizliğinin işaretidir.

Kibir kırışıkları

B urun kanatları hizasından başlıyarak dudakların kenarından, diklemesine aşağıya doğru inen kırışıklıklardır. Istırap kırışıklıkları da bunlara benzer fakat burun kanatlarından değil, hemen hemen üst dudak hizasından başlar. Hayattan memnuniyetsizlik, acılık, etraftakileri küçük görme kırışıkları da aşağı yukarı kibir kırışıklarını andırır.

Zaman zaman husule gelen kırışıklıklar devamlı surette yüzümüzde yerleşse bile onları ihtiyarlık kırışıklıklarından ayırt etmek hiç te zor değildir. Evvelâ bunlar çok gençlerde bile olabilir, sonra da, bu zaman zaman husule gelen kırışıklıklar, ekseriya yüzün bir veya iki noktasında mevcut olup, diğer sahalara geçmez..

Zaman zaman husule gelen kırışıklıkların yüzünüzde yerleşmemesi için alınacak en iyi tedbir yüz adalelerini hep birden, yüz masajları ile rahat ettirmektir. Fakat dikkat edilecek nokta, masajın adalenin kendi istikametinde, yani kırışıklıkların diklemesine yapılmasıdır.

Gine iyi bir çare, öğle ve akşam birer çeyrek saatimizi yüzümüzün dinlenmesine hasrederek, birbiri arkasına bütün adalelerinizi rahat ettirmektir meselâ çene kemiğinizi gevşeterek ve göz kapaklarınızı düşürerek.

Masaj hareketlerini doğru olarak öğrenip tatbik etmek için, senede bir defa bir güzellik enstitüsüne gitmek kâfidir. Fakat bu masaj ve hareketler kırışıklıklara karşı açacağınız harbin ancak ilk safhasını teşkil etmektedir, İkinci ve en mühim safha ruhi safhadır. Yapacağınız en faydalı şey, kırışıklıklara sebebiyet veren heyecanlarınızı önlemektir.

Kısacası yüzünüzü güzelleştirmek istiyorsanız, huyunuzu güzelleştirin. İşte "Dr. Ermiane" ın kadınlara en mühim tavsiyesi.

Her yaş güzeldir..

K admların en büyük düşmanları seneler ve en çok korktukları şey yaşlanmaktır: Halbuki her yaşın kendisine has güzelliği vardır.. Bir kadın 20 yaşında cana yakın, 25 yaşında parlak, 30 yaşında güzel, 40 yaşında ise şahsiyet sahibidir.. Yalnız her yaş bazı mecburiyetlere ve bir hususi giyiniş

tarzına uymak sorundadır ve kadın için mesele, her yaşa intibak edebilmektir..

20 yas. tazelik yaşıdır: Cildiniz yumuşak, sıkı, gençtir.. Onu olduğu gibi muhafaza etmek için, daima neş'eli, iyi huylu olmaya çalışım Öfke ve üzüntüler cildinizi harap eder. Yüzünüzü bir makyaj maskesi ile gizlemeyin, bilâkis onu gösterin. Yalnız her akşam yatarken, onu muhafaza etmek için evvelâ yağlı bir kremle, makyajınızı çıkarıp, iyi bir sabun ve temiz bol su ile yıkanın.

Boya olarak yalnız hafif pudra, bir de dudak ruju kullanın.

Genç ve cazip endamınızı fazla süslü, kuplu elbiselerle bozmayın.

25 yaş. en parlak yaştır : Kendi kendinizi daha iyi tanıyorsunuz. Cildinize muntazam şekilde bakıyorsunuz. Yalnız bir günlük yorgunluk bile, sizi sarartıyor.. Her akşam, makyajınızı temizledikten sonra, bir pamuğu herhangi bir "tonikle" ıslatıp yüzünüze aşağıdan, yukarıya doğru, hafif hafif vurun. Yatmadan evvel, alnınıza, iki kaş ortasına, göz kenarlarına ve burun ile ağız nahiyesine, az miktarda besleyici krem sürün..

Yüzünüzdeki siyah noktalara dikkat edin ve onları gördükçe, çok temiz ellerle, sıkıp atın, Renginiz çok sarı veya çok kırmızı ise, bir doktora müracaat edin, ya kansızsınız, ya da sizde kan deveranı bozukluğu var.

Yanaklarınıza fazla allık sürmeyin. Hem yanaklarınız, hem de dudaklarınız için pembeye çalan kırmızı boya seçerseniz, bu size daha çok yakışacaktır. Gece çıkarken, göz kapaklarınıza, hafifçe, mavi boya, sürebilirsiniz..

30 yaş güzelliğin tam manası ile belirdiği yaştır: Hoş kadınlar, güzelliklerini, asıl bu yaşlarda elde ederler. Çünkü bu yaşta, güzel hatlar, ruh olgunluğu ile birleşir ve kadına, tecrübe ile elde edilen, bîr emniyet hissi gelir.. Yalnız bu, aynı zamanda, kadının, güzelliğini kendi gayreti ile muhafaza ettiği yaştır.. İfadelerinizi kontrol edin, size kırışıklıklar yapabilecek hareketlerden sakının. Kaşlarınızı çatmayın ve ağzınızı kısmayın. Çünkü bu hareket, ergeç ağzınıza keskin bir bıçak hattı manzarası verecektir. Eğer gözlerinizin kenarında, gülmekten mütevellit 3 küçük çizgi görürseniz, telâş etmeyin, yalnız her akşam gözlerinizin etrafını, iyi bir kremle veya vitaminli bir yağ ile bol bol yağlıyarak, daire halinde masajlar yapın.

Cildiniz tahriş olmaya, kurumaya, parlaklığını kaybetmeye meyil gösteriyorsa, akşamları sabun kullanmayın ve makyajınızı, yağlı bir kremle, çıkarın.. Gine her akşam veya her sabah, yüzünüzü çok iyi bir kremle yağlayınız. Eğer sabahları evde iseniz, bu işi sabah yapmayı tercih ediniz çünkü bu taktirde geceleri serbest kalan cildiniz, daha iyi nefes alır..

Gündüzleri lüzumundan fazla boyanmayın. Fazla boya insanı yaşlı gösterir.. İyi cins bir pudra, hafif allık, itina ile sürülmüş bir rimel, güzel bir dudak boyası. İşte ideal makyaj!.

Elbiselerinizin kumaşları frapan olursa, biçimlerini çok sade seçmelisiniz.

40 yaş. Şahsiyet yaşıdır. Bu yaş, iyi veya fena bir şekilde, ihtiyarlığa hazırlandığınız yaştır. Cildine iyi bakmış olan bir kadın, 40 yaşında ondan çok şikâyetçi olmıyacaktır. Bazı kırışıklıkları varsa da, bunlar kendisine şahsiyet veren hafif kırışıklıklardır. Bu yaşta, en çok dikkat edilecek şey iyi uyumak, ve arada sırada vücuttaki zehirleri atacak bir rejim takib etmektir.

40 yaşındaki bir kadın, akşamları makyajını iyice temizledikten sonra, "hormon" lu ve vitaminli bir krem kullanmalı ve yüz masajlarım ihmal etmemeli.. 40 yaşındaki bir kadının boynu da, hususi bir itina ister.. Boyun masajları, yüz masajlarının aksine, yukarıdan aşağıya doğru ve gine bol krem sürüldükten sonra yapılır»

Gündüzleri pudra altına onu tutacak bir krem sürmek şarttır. Dudak boyası çok fazla koyu olmamalı çünkü bu insanı daha yaşlı gösterir. Saçlar bilhassa çok itina ister, rimel kullanmak lâzımdır fakat alt kirpiklere sürmemek daha iyi netice verir. 40 yaşından itibaren giyimde esas, kibarlıktır..

Sosyal hayat

Göz görmeyince...

Büyük günlük gazetelerimizden birinin baş sahifesinde, enteresan bir resim çıktı: Siyah çarşaflı bir kadın başına kocaman siyah bir şemsiye açmış, resmin altında şu izahat var: "Çocukları korkutmak için dolaşan bir umacı mı? Hayır. Orta Anadoluda, vilâyet merkezlerimizden birinde, çarşafa giren bir kadın.. Elindeki şemsiyeyi yağmur veya güneşten korunmak için kullandığı sanılmasın. Şamsiye, peçenin aralıklarından nüfuz edebilecek, son namahrem nazarlara karşı, kalkan diye kullanılmaktadır.."

Evvelâ bu resmi koyanlara teşekkür etmek lâzım. Bugün Türk kadınını, dol ayısı ile Türk milletini senelerce geriye götürmek temayülünü

**Hâlâ çarşaf
Cemiyetin umacısı**

gösteren çarşaflanma cereyanı ile, gazetelerimiz çok az mücadele ediyorlar. Bu gibi resimler» yazılardan da» daha çok müessir olarak kadın, erkek her Türk münevverinin zihnini işgal edecek ve bilhassa selâhiyetli makamların nazarı dikkatini celbederek, onları düşündürecek, yeni tedbir lüzumu kendini daha kuvvetle hissettirecektir..

İtiraf etmeli ki, bu hususta kadınlarımızın mücadelesi de hemen hemen yok gibidir, İşte bir nemelâzımcılık misali daha. Vakıa büyük şehirlerde yaşıyan bizler için, cidden bir tehlike yoktur. Bugün, aklıselim sahibi bir insan çıkıp da, münevver Türk kadınının birgün çarşafa girebileceğini, ileri süremez. Şu halde? İşte lakaydimizin sebebi. "Göz görmedikce, gönül katlanır" Ve işte gine bunun içindir ki, gazetelerimizden sık, sık göze batan resmiler basmalarını istiyoruz..

Unutmamalıyız ki çarşaf salgını büyük şehirlerimizin, kenar mahallelerine kadar aldı, yürüdü.. Ve Türk kadınının ekseriyeti büyük şehirlerde değil, Anadoluda yaşamaktadır.. Eskiden Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde yaşıyan kadınlarımızı gören ecnebiler, yaptığımız hamleleri hayret ve hayranlık nidaları ile karşılarlardı, şimdi onlar bile, soruyorlar: "— Ya Anadolu ne vaziyettedir? Bütün şehirlerinizin medeni seviyesini aynı hizaya yükseltmek için ne yapıyorsunuz.." Tabiî dünyanın her tarafında, büyük şehirlerle, küçük şehirler arasında birçok farklar vardır fakat zihniyet ve medeni seviye arasında bir muvazene kurmak için mücadeleler yapılmış ve uçurumlar doldurulmuştur.. İşte bu mücadele bir türlü bizde başlamıyor.. "Gemisini kurtaran kaptan" misali herkes büyük şehirlere kapağı atıp, kaçtığı yere sırtını dönüyor ve gözlerini kapıyor..

Hükümetimiz çarşafla mücadele etmek lüzumuna inanmış ve bunun için valilere birçok selâhiyetler vermiştir. Valiler bu mücadeleyi yapıyorlar mı? Bunda ne derece muvaffak olurlar? Kanunun, doğrudan doğruya yasak edemediği bir kıyafeti, şahsi gayretlerle ortadan kaldırmak kabil midir? Valinin, bulunduğu memleketin zihniyetine göre, kendisini sevdirerek» ancak kanun yolu ile, icraat yapabileceği, aksi taktirde düşmanlık kazanıp baltalanacağı doğru değil midir? Her memurumuzdan fevkalâde bir idealist ruh, cesaret ve icraat kabiliyeti bekliyebilir miyiz?. Ve şu siyah çarşaf doğrudan doğruya kanunen yasak olsa, demokrasi prensiplerinin bundan göreceği zararla, memleketimizin elde edeceği fayda arasındaki nispet nedir? Sonra şu kara çarşafın arkasında gizlenen kara zihniyet» hangi kara maksatlarla beslenmektedir?.

Biz bütün bunlara kat'i cevaplar verebilecek durumda değiliz.. Biz yalnız her zaman, her yerde, şunu tekrar edebiliriz ki: Türk kadınını siyah çarşaf içinde görmek istemiyoruz! Bu gayeye hangi yoldan varılır?. Milletvekillerimiz mevzuu ele almalı ve ciddi tedbirlere baş vurulmalı.. Biz ise daima, gördükce göstermeliyiz!. — J. C.

Ahlâk

Bir gelir kaynağı

Gazetelerde, son günlerde sık sık bir haber yer almağa başladı. Bu haber sanki yeni bir hüküm bulunmuş, yeni bir gelir kaynağı temin edilmiş gibi, baş köşelere yerleştiriliyordu. Bütün vatandaşlar üzerinde dikkatle duruyorlar, gülüyorlar, hattâ hazineye senede getireceği meblâğ üzerinde tartışmalarda bulunuyorlardı.

Hazineye gelir teinin eden unsur yeni bir vergi, yeni bir fabrika, işletme değildir. Yeni gelir kaynağı ahlâksızlıklarımızın kefareti olan bir paradır. Cemiyet içine, yavaşça sokulmuş ve gittikçe gelişen, batta denilebilir ki teşkilâtlı bir sanayi halini olan "fuhşun" vergisidir.

Henüz, sokak kadınlarını bu memleketin gelir kaynaklarına sokmıyacak kadar muhafazakârız, hattâ cehalet sınırından kurtulmamış bir memleket olarak bu yolda yürümekte isabet ettiğimizde zerrece şüphe yoktur, fakat gazetelere akseden haber, bir kaç bakımdan bizleri ürkütebilir. Dehşet içinde bırakabilir. Ahlâk tereddisinin gizliliği fakat salgınlığı bu haberlerin salarları arasında sıkışmış, kalmıştır. Haberler şu mahiyettedir:

"Vergi daireleri tarafından randevu evi işlettikleri ahlâk zabıtası tarafından sabit olan kimselere vergi tahakkuk ettirilmiştir. Şimdiye kadar, ahlâk zabıtasının tespit ettiği 63 eve tahakkuk ettirilen verginin miktarı altı yüz bin liradır. Randevu evi sahipleri bu vergileri vermedikleri takdirde, evlerine haciz konulacaktır."

Gazetelerde çıkan haberlerde sadece rakkamlar değişmektedir. Meal aynıdır. Şimdi bu haberin mevzuatımıza uygunluğu derecesini arıyalım:

Randevu evlerine vergi tahakkuk ettirmek mevcut vergi usul kanunumuza göre, tabiidir, fakat bugüne kadar bilhassa büyük şehirlerde tatbik edilmesi lâzım gelen bu usul her nedense bir yana bırakılmış, her ahlâk sapığı hiç bir düşünceye tâbi olmadan, büyük kazanç temin etmek yoluna gidebilmiştir. Maliye Vekâletine zaman zaman büyük şehirler haricinde bazı vilâyetlerden vergi usulünün gösterdiği yoldan, hareket ederek randevu evlerinden gelir vergisi almak cihetine gidilmesini istiyen yazılar gelmiştir. Fakat, bu bir kaç münferit hâdisedir, daha da ileriye gitmemiştir.

Bu sene İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde ahlâk zabıtası hareket gösterebilmiştir, binleri aşan miktarları yanında bir kaç yüz randevu evini bir sene içinde 'yakalamış, kapatmış, fakat arkasını döndüğü anda bunların tekrar faaliyete geçtiklerini görmüştür. Gelir Vergisi bir "adalet" rejimi getirmektedir, her nevi kazanç, ister meşru ister gayri meşru olsun bu verginin hudutları içine girmektedir, işte gazetelere akseden ha» herlerin mahiyeti budur, bu bakımdan ilgililerin yaptıkları faaliyet, randevu

Üçüncü misafir

Avni Başman

Dünyanın finans merkezi New York'un Wall Street'inde koca bir daire hep güzel kızlardan seçme bir kâtib kadrosu ihtişamlı bir müdür odası: burası milyoner Serge Rubinstein'in çalışma yeridir, "Büyük" finans işlerini oradan idare eder. Evi Fifth Avenue'de müteveffa banker Jules Bache'dan satın aldığı, şan ve şerefi ile mütenasip, kocaman bir konaktır. Rubinstein orada sık sık büyük toplantılar, parlak partiler tertip eder; davetlileri hep iş, finans ve politika adamlarıdır. Ara sıra Manhatten'ın en pahalı lokantalarında akşam yemeği yenir, bunu kibar gece klüplerinde güzel kadınlar arasında sabahlara kadar çoşkun çümbüşler takip eder.

Rubinstein belli başlı finans kodamanları arasına sokulabilmiştir. Bir sıra itibarı o kadar yükselmişti ki, evlenmesinin arifesinde, müteveffa Reis F. D. Roosevelt tararından Beyaz - Eve bile davet edilmişti. Bu parlak hayat Amerikanın harbe girmesi üzerine biraz bulutlandı. Nüfuzlu dostlarının himmeti ile, her biri başka sebebten, on beş defa askerlik hizmetini tecil ettiren Rubinstein nihayet yakayı elevermiş, asker kaçağı hükmünü giyerek 5.000 dolar para cezası ile iki sene hapse mahkûm olmuştu. O günlerde karısı da, kendisine kötü muamele ettiğini öne sürerek, boşanma davası açtı, ayrıldı.

İki sene nedir ki? Çar-çabuk geçiverdi. Serge Rubinstein Fifth Avenue'deki evine, Wall Street'teki bürosuna kavuştu. Eski hayat, eski faaliyet tekrar canlandı: gündüzleri zifiri karanlık finans işleri, geceleri parıl parıl aydınlık eğlence ve sefahat âlemleri. İki sene mahpusluk içtimaî durumunda bir değişiklik yapamamıştı: eski nüfuzlu dostları nezdindeki itibarı hiç eksilmedi. Yalnız gece klüplerinden birinin saygısız ve küstah müdürü o dostlar kadar müsamaha göstermemiş, Rubinstein'ı, bir daha oraya ayak basmasına imkân bırakmayan bir tarzda, kapı dışarı etmişti. Fakat onun suratı kadar dayanıklı olan haysiyet ve şerefi bu muameleden zerre kadar müteessir olmadı. Adam işinde gücünde, kârında kazancında, zevkinde safasında ferih fahur yaşadı. Bu hayat böylece sürüp gidecekti. Sürüp gideceği muhakkakdı. Ne çare ki araya üçüncü misafir giriverdi.

Geçen haftalar içinde bir sabah, geç vakitlere kadar uyanmıyan efendisini kaldırmak için odaya giren uşak, Rubinstein'ı odanın ortasında nah üzerinde boğazına bir ip geçirilmiş kas-katı bir ceset halinde buldu. Odadaki eşya darma dağındı.

O gece de Rubinstein, çok defa yaptığı gibi, iki mutena kadın misafirini ayrı saatlerde kabul edip savmıştı. Onlardan sonra gelen - kim olduğu hala meçhul - üçüncü misafirin hain elleri ile boynuna dolanan bir ip, bu "iş" dahisini, daha dünya nimetlerine istediği gibi doymadan, henüz 46 yaşında, pek bayağı, pek kaba bir şekilde boğup Öldürmüştü. Gece yarısından sonra gelecek kadın misafirler, muayyen saatlerinde, kimseyi rahatsız etmeden usulca konağa girebilirlerdi; Rubinstein onlara hususî anahtarlar vermişti. Belki de bu fazla ihtiyat ve tedbirin kurbanı olmuştur.

Kimdi, bu Serge Rubinstein?

Bunu haftalık Amerikan-dergisi TİME'dan tafsılatı ile öğreniyoruz. Dergi Şark ve Garbın "ölüleri hayır ile yad edin" düsturuna bile aldırmadan pek katı bir yürekle «A Scoundrel» "bir habis" başlığı alfanda anlatıyor. Bundan 46 yıl evvel - o zaman ki adıyla - St. Petersburg'da dünyaya gelmiştir. Babası pek malum keşiş Rasputin'in "malî müşaviri" imiş. İhtilal patlayınca, ailece yükte hafif, bahada fazlasıyla ağır mallarım alarak, Finlandiya üzerinden İsveçe kaçmışlar. Oradan Parise ve sonra Viyanaya göçmüşler. Serge 15 yaşındadır ve sinir hastasıdır. Meşhur psikolog Adlerin muayenesinden geçiyor. Bu büyük ruh âlimi ona şöyle diyor: "Tedavi edilirsen herkes gibi normal bir insan olursun; bu halinde kalırsan arzu ve ihtirasların seni sürükler götürür." Serge sinir hastası kalmağı tercih etmiştir,

On-sekiz yaşında Cambridge'dedir. Ağabeyinin parasıyla parlak bir tahsil yapıyor. Sonraları bu ağabey Serge'in kendisinden çaldığı milyonlar için dava üzerine dava açacaktır.

Yirmi-üç yaşında Parisde Franco-Asiatique adlı küçük bir bankaya müdür oluyor. Burada Çin istikraz kâğıtları üzerinde oynadığı pek marifetli oyunlarla büyükçe bir servet yapıyor. Gazeteler kendisinden "milletlerarası finansın sihirbaz de-

evlerinden vergi tahakkuku cihetine gidilmesi tabiidir.

Burada bir noktaya temas etmek lâzım gelecektir. İlgililer, gayri meşru yollardan temin edilen kazançlar hakkında, mevzuatın "k u r u kaldığım ve sadece hazineyi" düşündüğünü söylemektedirler. Gelir Vergisinin tanziminde gayri meşru şekilde kazanç yoluna gidenlerin, cemiyet içinde rolleri, hayatiyetleri ve hakları ele alınmış değildir. Halbuki, diğer bazı memleketlerde vergi sistemlerinin yanında öyle mevzuat bulunur ki, bunlar biribirini tamamlıyan, hareketlendiren ve mesullerini el ve kel kıpırdatamıyacak hale getiren maddeleri ihtiva ederler.

Bizim maddelerimize göre gayri meşru yoldan kazanç temini ile meşru yoldan kazanç temin eden kimse arasında hiç bir fark yoktur, ayni miktarı vermek zorundadır ve verir. Misâl istenirse, denilebilir ki, defterleri» muamelesi normal olan bir tüccar ile senede gayri meşru işlere girerek - beyaz kadın ticareti - kazanç temin eden arasında hiç bir fark yoktur, halbuki gayri meşrunun adı üstündedir, meşru kazanç yolunda bir tüccar vergi nispetlerini kanun! formaliteler ile öderken, diğeri "tahmini" bir hesaba dayanarak kendisinden talep edilen miktarı vermektedir. Şüpheci bir kimsenin hemen aklına geliveren bir suali biz daha evvel söyliyelim: Bu takdiri, tahmini gelir tespitinde bir memurun basireti bağlanırsa, bağlandırılırsa o zaman iş ne olacaktır?

O zaman iş şu olacaktır: Ahlâk ölçülerimizi yerinden koparmak ve cemiyeti gün ve gün düşük bir kaliteye getirmek için kendini para kazanmak karşılığında vazifeli bulan insanların, faaliyetleri eksilmiyecek, fazlalaşacaktır. Ve bir de "biz devlete vergi veriyoruz" lâfı ile birlikte...

Randevu evinin basılışından sonra...
Yüzler duvara, kayıtlar deftere

Vergi sisteminde gayri meşru ile meşruyu birbirinden ayırmak lâzımdır. Bu hem cemiyetin iyiye, doğruya gitmesi bakımından, hem de insan aklına şüphe, denilen yiyici kıvılcımı sokmaması yönünden elzemdir. Çünkü, bugün cemiyet içinde ahlâk ölçülerini sarsıcı parazitler olarak görülen bu gibi kazanç temincilerinin, vergi memurundan tutun da, en büyük merkeze kadar tesir edip durumlarım daha aza kurtarmak için yapmıyacakları hiç bir şey yoktur. Vergi cemiyetin kurtuluşu için, bu işde bir "darbe" rolünü de oynayabilir, ahlâk ölçülerini sarsmak için "teşvik," rolünü de... Gayri meşru kazançlara karşı, her mevzuda olduğu gibi bunda da daha geniş hareket edilmelidir.

likanlısı" diye bahsediyorlar. Bununla beraber Fransız hükümeti onu, pek karanlık finans işlerinden dolayı, 1935 de hudut dışı ediyor.

Shangai'da 2000 dolara tedarik ettiği bir portekiz pasaportu ile 1938 de Amerikaya ayak basıyor. Portekiz tâbiyetini şöyle izah ediyor: annesi bir Portekizli ile yaşamış, kendisi bu aşkın gayri meşru mahsulü imiş; Portekiz kanunlarına göre Portekizli babadan olan gayri meşru çocuklar tâbiyete alındıkları işin o da Portekizli olmuş: işte ap-aydın bir izah.

Serge New York'a yerleştikten sonra bütün zekâsı, bilgisi ve kabiliyeti ile faaliyete geçiyor. Hangi işe el atsa kazanıyor. Çok geçmeden serveti milyonlarla sayılıyor. Bir defa büyük mikyasda bir dolandırıcılıktan mahkûm almak üzere iken en yüksek ücretlerle tuttuğu en becerikli avukatlar sayesinde İşin içinden ter-temiz çıkıyor. Hasılı ne hapis, ne açıkça rezalet bu adamın türlü şeytani kombinezonlarla milyonlar kazanmasına mani olamadığı gibi büyük finans ve politika adamları yanındaki itibarını da sarsamıyor. Mühim bir iş oldu mu onunla ortak olmaktan biç kimse çekinmiyor, zira herkes bilir ki işin sonu büyük kazançtır. Kendisinin ne mal olduğunu yakından bilenler, "cemiyet için belâdır" diyenler bile bu belânın refah ve saadetin en yüksek tabakalarında yaşamasına göz yummakda mahzur görmüyorlar.

Serge Rubinstein bu tip mahlûkların sonu mu idi? Emsali yokmudur? Bir ağacın yetişip gelişebildiği yerde o cinsten başka ağaçların yetişmesine ne mani vardır? Bunlar yalnız büyük iş ve finans merkezlerinde mi yaşarlar? Başka yerlerde benzerleri yok mudur?

Her yerde vergi kaçakçıları, döviz kaçakçıları, gümrük kaçakçıları, büyük spekülasyoncular, istifçiler, karaborsa muamelecileri, nüfuz tacir ve simsarları kimlerdir? Her biri kendi kabiliyet ve cüretine göre, derece derece, birer Rubinstein değil midir? Rubinstein'lar her yerde ve, her zaman faaliyettedir, hükümetler bile bunlarla başa çıkamaz.

Üçüncü misafiri her zaman nerede bulmalı?

Diğer bir hakikat

Bu haberlerin gösterdiği bir başka yol daha vardır. Randevuevlerinin tespit edilen miktarı ile tahmin edilen miktarları arasındaki büyük fark...

İstanbul'da şu kadar zamandır yapılan sıkı takip - artık sıkıyı siz tahmin edin - neticesinde sadece 63 randevuevi tespit edilmiş ve üzerinden vergi alınmasına gidilmiştir. Kocaman, bir milyonluk İstanbul şehrinde tespit edilen randevuevi bu miktardır, denilmek isteniliyor. Hakikat halde, İstanbul gibi bir büyük şehirde randevuevi miktarı 63 ün çok ama pek çok üzerindedir. Çünkü İstanbul'a giden her taşralının kafasında, zihninde İstanbul bol kadın bulunabilen bir şehir olarak tecessüm eder. İstanbul sokak sokak fuhuş yapılan bir beldedir, her liman şehri gibi bu hâlinden kurtulamaz.. Fakat, randevuevlerinin bir an önce tespit edilip, ortaya çıkarılmasına bütün bunlar mani olamaz.. Bilâkis mücadelenin daha sıkı yapılması için bir vesile teşkil etmesi icap eder.

Evvelce de bu sütunlarda belirtildiği gibi, randevuevleri, yani gizli fuhuş ile mücadele için dört başı mamur bir kanun getirmeliyiz, bu kanun vergisi ile, cezaî müeyyedeleri ile ağır şartları ihtiva etmeli, tetkiklerin ver diği bir netice olmalıdır. Tetkikler ise

bir yabancı memleketin tetkikleri olmamalı, biz oturup meselenin üzerine eğilmeliyiz. İnce noktalarına kadar

Çocuk

Nesebi gayri sahihler

Bu dava memleket için daima yüz kızartıcı olarak kalmıştır ve kalmaktadır. Cemiyetler, meselelerini hallettikleri zaman, cemiyet olarak bütün dünyanın içine yerleşirler, yoksa bâlâ bir cemiyet tasavvur ediniz, "piç" sözünü bir hakaret olarak kabullenmektedir, bir cemiyet tasavvur ediniz ki, hâlâ gayri meşru çocukların haklarını, ölçülerini kanuni mevzuat ile tespit edip, onları her vatandaş, daha ötesi her insan gibi bir insan tanımamıştır. Bu cemiyete "geri dememek" için kimse kendisini tutmaz.

Türkiye'de her iki senede bir nesebi gayri sahih çocuklar için Meclis'e bir kanun teklifi getirilir. Bu kanun "teklif" sözünden de anlaşılacağı üzere, milletvekilleri tarafından Meclis'e getirilmektedir, bu defa da bu vazifeyi İzzet Akçal yapmaktadır. Milletvekillerinin kanun teklifinde bulunmaları en belli başlı vazifelerindendir, ancak, milletvekili hükümetçe hazırlanan kanunlarda bir eksiklik, mevzuatta bir gedik gördüğü zaman bu mevzuda kanun teklifi yapar. Halbuki, hükümetin nesebi gayri sahih çocukları ele almaması için hiç ama hiç bir sebeb yoktur. Bilâkis, teşvik edici pek çok hâdise, pek büyük rakkamlar vardır. Bu memlekette rakkamı milyonlara varan nesebi gayri sahih çocuk bulunmaktadır, okuldan, medenî haklarından mahrum bir yığın . çocuk. Bunlar, cemiyetin iptidaî düşüncelerinin ötesine çıkamadıkları için daima ezilmeğe vurulmağa ve aşağılanmağa mahkûmdurlar. Neticede biz bunlardan muayyen bir yaşa gelince "vazife" isteriz.

İzzet Akçal kanun teklifinde "nesebi gayri sahih çocukların diğer vatandaşlar gibi, anne ve babalarının üzerine" tescil edilmesini istemektedir. Bu kanun teklifinin Meclis'ten geçeceğine kimsenin şüphesi yoktur, çünkü her milletvekili kendi seçim bölgesinde bunlardan binler ve binler görmüştür.

Aslında, sosyal bünyeyi iyiye doğru götürmeğe çalıştığımızı ilan ve iddia ederken, "nesebi gayri sahih çocuk" davasını bu türlü, geçici tedbirler ile mi ele almamız lâzım gelirdi? Yoksa, her sosyal davamızda kendini hissetiren dört başı mamur mevzuat eksikliğini telâfi etmek mi?..

İşte, bizim memleket olarak bocaladığımız, her sosyal davamızın önüne çıkan bulanıklık bu noktadadır. Ve kimbilir ne vakit bu noktayı aşarak, kendimizi sosyal bünyenin eksikliklerini tam manasıyla hissetmiş olarak bulacağız.

Nesebi gayri sahih çocukların tescili meselesine gidilirken, elde milletvekillerinin topladığı rakkamlardan başka hiç bir rakkam olmıyacaktır, gene tahmini sıfırlar besler, onlar ve diğer rakkamlar üzerinde oyalanıp duracağız.

K İ T A P L A R

DEVLETİMİZ HUKUKU HAKKINDA MEKTUPLAR

(Yazan : Ankara Barosu Avukatlarından Erhan Loker. Ankara 1955 Örnek Matbaası. 52 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Demokrat Parti hareketinin harsî ve hukukî cephesinden henüz incelenmemiş ve belki de bu hareketin esasen sözü geçen cihetlerde tamamlanmamış olduğunu belirten yazar, aşağıya başlıklarını aldığımız 9 mektupla "gerek dünya ahvali, gerekse Türkiyemizin içinde bulunduğu şartlar bakımından bazı fikirlerini" açıklamaktadır. Ariza - Amme hukuku ve bir metod meselesi - Türkiye devletinin hukuku - Devlet hayatımızın inkişafı ve inkilâplar - Türkiye Devletinin istiklâl hukuku hakkında - Türk Devletinin hâkimiyet anlayışı - Çok partili hayatta mülkî hâkimiyet - Türkiyede demokrasi mevzuu..

TEDİRGİN GECE

(Yazan: Albrecht Goes, Çeviren: Behçet Necatigil. İstanbul 1054 Yeni Matbaa. 92 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Alman Edebiyatından, Türk okuyuculara yeni bir isim: Albrecht Goes. Ve yazarın ilk eseri: Tedirgin Gece. Yazar, İkinci Dünya savaşında Alman ordusunda hizmet görmüş bir rahiptir. Bu kitabiyle, şahidi olduğu ve bizzat yaşadığı bir vakayı naklediyor. Vak'a, İkinci Dünya savaşını dolduran binbir faciadan biridir. Eser, Varlık Yayınlarındandır.

BAĞ—BAHÇE BİTKİLERİNİN ISLAHI

(Almancadan çeviren : Prof. Dr. Sabahattin Özbek. Ankara 1955 Üniversite Basımevi. 230 sayfa.)

Almancadan tercüme edilmiş olan eser, bağ ve bahçelerin islahı işlerinde çalışacak olanlar için gereken ilmî esaslar hakkında bilgi vermek için yazılmıştır. Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri bölümünde çalışacak olanlar için yardımcı ders kitabıdır. Kitap, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınlarındandır.

YARINA DÖNÜŞ

(Yazan: Sigrid Undset, Çeviren: Tahsin Yücel, İstanbul, Aralık 1064 Yeni Matbaa 123 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Vakınlarda ölen Norveçli Sigrid Undset, Skandînavya edebiyat âleminin, bütün dünyaca sevilen kadın yazarlarındandır. Bu eser, Norveçin istilâ günlerini yaşamış olan Sigrid Undset'in o günlere ait notları, kaçışı ve hatıralarıdır. 1940 ilkbaharı Norveçinin tasvir ve tanıtılmasiyle başlıyan kitap, İkinci Cihan Harbine ait bir sahneyi canlandırmaktadır.

CEZA MAHKEMELERİ USULÜ

(Yazan: İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Ceza Usul Hukuku Ord. Profesörü Dr. M. Tahir Taner. İstanbul 1055 İsmail Akgün Matbaası. 448 sayfa, fiyatı 10 lira 50 kuruş.)

Kitabın üçüncü basımıdır. 1951 yılından sonra yürürlüğe giren - konu ile ilgili - bazı kanunların icap ettirdiği değişiklikler ve birkaç ilâve hariç olmak üzere ikinci basımın aynıdır. İstanbul üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlarındandır.

KOMÜNİZM TEHLİKESİ VE KORUNMA ÇARELERİ

(Yazan: Kurmay Bnb. Hayri Arsay. Ankara 1954 E. U. Basımevi, 24 sayfa, fiyatı 16 kuruş.)

Erkânı Harbiyei Umumiye Reisliği yayınlarından olan eserde, ilkönce Komünizmle mücadele mecburiyeti belirtiliyor. Diğer fasıllarında, Komünizmin yürüdüğü yollar ve Komünizmle mücadelede takip edilecek yol ve usüller inceleniyor.

COĞRAFİ KEŞİFLER

(Yazan: Gazi Eğitim Enstitüsü coğrafya öğretmeni Sami Öngör. İstanbul 1054 Maarif Basımevi. VI1+310 sayfa, resimli, fiyatı 230 kuruş.)

Maarif Vekâleti Öğretmen Kitapları serisinden çıkan bu eserde, ana hatlariyle, ilkçağlardan günümüze kadar olan coğrafi keşifler ve tetkik seyahatleri verilmektedir. Mevzuu, "Coğrafî keşifler ve tetkik seyahatleri tarihi" adiyle bir cilde sığdırılamıyacak kadar geniştir. Bu yüzden, metin içine alınamıyan seyyah ve kâşifler - tâli derecede olanlar kaydiyle - kitap sonunda 30 sayfa tutan bir EK içinde gösterilebilmiştir. İkinci basımının iddialı adiyle mütenasip bir hacimde çıkarılması arzu edilir,

ZEHİR (THERESE DESQUEYROUX)

(Yazan: François Mauriac, Çeviren: Ziya İshan. İstanbul 1954 Yeni Matbaa. 110 sayfa, fiyatı 100 kuruş.)

Therese, çok kimseler senin mevcut olamıyacağını söylerler. Ama ben, olduğunu biliyorum. Çünkü yıllardır seni gözetliyorum. Çoğu zaman, yolunu kesiyor, içini dışını okuyorum» Müellif bu sözleri söyledikten sonra bizi, sevmediği kocasını zehirlemiye kalkışmış bir genç kadının acıklı dramiyle başbaşa bırakıyor. Belki bir Therese mevcut değildir. Fakat, Therese'in kötülüğe düşkünlüğü, "günahların insanlara mevcuttur. Eserde insan ruhu - ustalıkla ve bütün açıklığiyle - tahlil ve teşhir edilmektedir. İngiliz romancısı ve münekkidi Charles Morgan, eserin muharriri François Mauriac'ı Yaşayan dünya romancılarının en büyüğü saymıştı. Zehir, bu büyük romancının çok okunmuş romanlarından biridir.

F E N

Atom

Süper Hidrojen Bombası

Geçen sene Pasifikte ve Sibiryada patlatılan hidrojen bombalarının dünyada uyandırdığı telaş ve korku geçmemişken şimdi daha da kudretli bombaların geliştirilmekte olduğunu öğreniyoruz. Amerikan Atom. Sinerjisi Komisyonunun altı aylık raporu, Pasifikteki son tecrübelerin çok başarılı geçmiş olması sayesinde yeni geliştirme imkânları açıldığım haber veriyor. Bu duruma göre bir taraftan kabiliyeti denenmiş hidrojen bombalarından bir stok meydana getirmiye gayret edilirken öte taraftan da daha kudretli bombalar imali için çalışmalara başlanmıştır. Bu yeni bombaların tahrip gücü hakkında pasif korunma idarecisi V. Peterson bir fikir verdi. Bir toplantıda konuşurken, yakında 60 milyon ton TNT (adi bombalardaki patlayıcı madde) kudretinde bir bomba yapabileceklerini söyledi. Pasifikte patlatılan hidrojen bombalarının en büyüğü, gayrı resmi açıklamalara göre, 20 milyon ton TNT ye denkti. Demek yeni bomba üç kat daha kudretli olacaktır. Komisyonun raporunda yeni Nevada'daki alçak güçlü atom bombası denemelerinden de bahsediliyor. Bu sefer bilhassa bombaların kullanılış şekilleri üzerinde durulacaktır. Bu arada uçaklara karşı aktif korunmada atom bombası taşıyan roketler kullanılması ve genel olarak pasif korunma meselelerinde pratik sonuçlar bekleniyor.

Komisyon, atom enerjisinin başka alanlardaki tatbikatına verilen önemin arttırıldığına da işaret ediyor. 5000 kilovatlık elektrik enerjisi verecek ilk atom santrali 1956 fonunda faaliyete geçecek, daha büyük santraller de sonraki yıllarda açılacaklardır. (Bu santraller hakkında bilgi için 22 Ocak tarihli AKİS'e bakabilirsiniz.) Atomla işliyen deniz altıdan sonra atom kuvvetiyle hareket eden ilk uçağın da on sene içinde gerçekleştirileceği yeniden' temin ediliyor. Bu uçak şimdiki uçakların en büyüklerinden daha büyük olmıyacak, sesden daha hızlı gidecek ve havada pilotun istediği kadar uzun zaman kalabilecektir. Raporda bütün bu gelişmelerin kaça mal olduğu da belirtiliyor. Gelecek Temmuza kadar Amerikanın atom enerjisi programına sarf ettiği bütün para 21 milyar doları bulacaktır.

Komisyon baklayı ağzından çıkardı

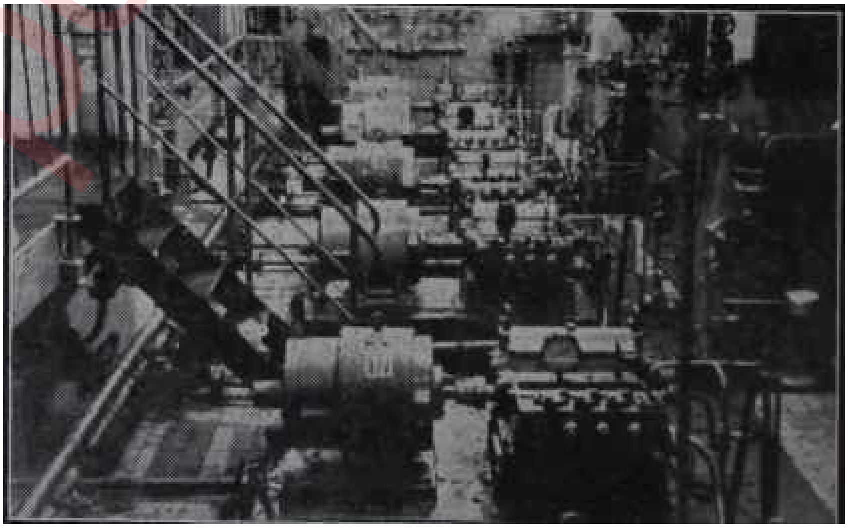
İkinci bir raporda, Atom Enerjisi Komisyonu, hidrojen bombasının tehlikeli serpinti bölgesi hakkında ilk defa resmi bir açıklama yaptı. Bombanın patladığı yerden havaya kalkan tozların radyoaktif hale geldikten sonra rüzgarın tesiriyle çok uzaklara kadar gidebildikleri ve böylelikle binlerce kilometre karelik bir alan içinde öldürücü bir radyoaktiflik doğurabildikleri zaten az şok biliniyordu. Geçen Martta Bikinideki infilakten sonra 120 kilometre uzaktan geçen Japon balıkçılarının başına gelenler, bunlardan birinin ölmesi bu radyoaktif serpintilerin tehlikesini ispat etmişti. Biz de 4 Aralık tarihli AKİS'de bazı Amerikan ilim adamlarının serpinti bölgesine ait hesaplarından bahsetmiştik. Yalnız Atom Enerjisi Komisyonu şimdiye kadar susmuştu. Her halde Amerikan halkı arasında panik yaratmamak Ve dünya halk efkârını da kendi aleyhine kışkırtmamak için olacak, Komisyon, hidrojen bombasının bu korkunç tesirlerinin etrafta pek duyulmamasına çalışıyor, hattâ Japon balıkçılarının ölümünü fena bir tesadüfe bağlıyarak tehlikeyi küçültmeye gayret ediyordu. Ama sonunda, Komisyona bağlı olmayan bir çok Amerikalı ve Avrupalı ilim adamının yazılarıyla halk efkarını kafi derecede uyandırdıklarını ve bazı mübalağalı tahminlerle belki lüzumundan fazla telaşa düşürtüklerini görünce, Komisyon da bildiklerinin hiç olmazsa bir kısmım açıklamak lüzumunu hissetti. Bu açıklamaya göre, Bikinide patlatılan hidrojen bombası patladığı nokta etrafında ve rüzgârın estiği doğrultuda 17,50!) kilometre karelik bir bölge içinde tehlikeli bir radyoaktiflik doğurmuştur. 17,500 kilometre kare, yani meselâ 400 kilometre uzunluğunda ve 44 kilometre genişliğinde bir alan. Bu bölge meskûn olsaydı, burada oturanlar ancak kendilerini radyoaktiflikten korumak şartıyla ölümden kurtulabilirlerdi. Komisyon başkam Amiral Strauss'un radyoaktiflikten korunmak için Amerikan halkına tavsiyesi, bir mahzene sığınmak ve eğer radyoaktifliğe maruz kalınmışsa derhal yıkanıp elbise değiştirmektir.

Atom Enerjisi konferansı

Atom enerjisinin tatbikatını İncelivecek milletlerarası konferansı hazırlamak üzere New York'da toplanmış olan yedi devlet komitesi çalışmalarını bitirdi. Komitenin kararlarına uyarak Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjold 84 devlete resmi davetiyeleri şimdiden göndermiştir. Bu devletlerden 60 tanesi Birleşmiş Milletlerde üyedir, geri kalan 24 ü ise Birleşmiş Milletlere bağlı bazı kurullar (Dünya Sağlık ve Gıda teşkilâtı gibi) dahildir. Batı Almanya ve Japonya bu 24 devlet arasındadır. Yalnız Komünist Çin müstesna olmak üzere, demir perde gerisindeki memleketler de çağrılmışlardır. Komünist Çin, Birleşmiş Milletlere bağlı hiç bir teşkilatta üye olmadığı için davet edilmemiştir.

Konferans 8 Ağustosta Cenevrede toplanacaktır. Her devletten en fazla beş delege göndermesi isteniyor; tabiî daha az da olabilir. Hammarskjoldun davetiyesine konferansın gündemi de iliştirilmiştir. Bu, uzun ve tamamen teknik bir gündemdir. Esas itibariyle, atom enerjisinin elektrik enerjisi kaynağı, hareket ettirici kuvvet veya araştırma aleti olarak sanayide, ulaştırmada, tıpta ve biyolojideki çeşitli tatbikatı üzerinde teknik konuşmalar yapılacağını haber veriyor. Konferansa siyasî konuların sokulmamasına bilhassa dikkat edilecektir. Bu ihtimali önlemek için bazı müzakere usulleri bile kabul edilmiş. Yapılacak tebliğleri önceden tertip komitesi gözden geçirecek, siyasi mahiyette olanlarına izin vermeyecek. Keza konuşması sırasında siyasî propaganda yapmak istiyen bir hatibin sözünü konferansın başkanı kesebilecektir. Konferansın tamamen ilmi ve teknik bir kongre olacağına başka bir işaret de hiç oy verilmiyecek olmasıdır.

Gündemdeki maddelerden ikisi bilhassa dikkati çekiyor. Bilinde, atom enerjisinin ham maddeleri olan uranyum ve toryum madenlerinin tabiat-

Sovyetlerin atom santralinin içi

İçi de, dışı da bizi yakıyor

takki dağılımı gözden geçirilecektir. Her devletten kendi topraklarındaki radyoaktif madenler hakkında bilgi vermesi istenecektir. Başka bir maddede ise gelecek 25-50 sene içinde atom enerjisinden enerji kaynağı olarak ne dereceye kadar istifade edilebileceği tartışılacaktır. Bu konular devletlerin şimdiye kadar sır olarak kendilerine sakladıkları bazı bilgilere temas ediyor. Acaba konferansta bu sırların ne kadarı açığa vurulacak? Burası henüz belli değildir. Fakat her halde konferansın başarısı büyük devletlerin bazı atom sırlarım açıklamada gösterecekleri cömertliğe bağlıdır. Gelecek Ağustosa kadar Amerikan Atom Enerjisi Komisyonunun savaşla ilgisi olmıyan veya nispeten az olan bir çok çalışmaların üzerindeki gizlilik perdesini kaldıracağı tahmin ediliyor. Keza Rusyanın da konferansta kendi çalışmaları hakkında bilgi vereceği umuluyor. Batılı ilim adamlarının bilhassa merak ettikleri şey, Rusların geçenlerde faaliyete geçtiğini ilân ettikleri 5009 kilovattık atom santralidir. Batıda henüz bu büyüklükte bir atom santrali çalışmıyor. Vakıa Rusyadaki santralin resimleri gazetelerde çıktı ama uzmanların görmek istediği binaların dış görünüşü değil, santralin çalışma özelliklerini veren bir faaliyet raporudur. Amerikalıların aynı güçte, İngilizlerin ise daha büyük güçte (50,000 kilovattık) birer santrallerinin . gelecek sene bitmeden faaliyete gireceği hatırlanırsa Rusyadaki santralin çalışma şeklinin niçin bu kadar merak edildiği daha iyi anlaşılır.

Konferansın milletlerarası karakteri idare heyetinin seçilmesinde de kendini göstermiştir. Başkanlığa Hintli fizikçi H. J. Bhabha, genel sekreterliğe Amerikalı kimya mühendisi W. G. Whitman getirilmiştir. Her ikisi de atom enerjisi alanında çalışmış ilim ilim adamlarıdır. Bhabha Hindistanın atom enerjisi komisyonu başkanıdır. Whitman ise atom enerjisinin bilhassa uçak motorlarında kullanılması meselesiyle uğraşmıştır; 1934 ten beri Massachusetts Teknoloji Enstitüsünün kimya mühendisliği şubesi müdürüdür. Whitman'ın müşavirleri arasında Norveçli G. Randers'in ismi gözümüze çarpıyor. Dr. Randers küçük devletlerin de atom reaktörleri yapmaları çığrını açan adamdır; İngiltere ve Fransa dan sonra ilk defa Norveçte bir reaktör kurulması başlıca onun eseridir. Tecrübelerinden ve teşkilatçı zekâsından konferansta bol bol faydalanılacağı tahmin edilebilir.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

R eormond şehrinde tertib edilen bir müsabakada sür'atli traş etme rekoru kırılmıştır.

Herry Pasuge isminde altı senedenberi berberlik yapan genç bir adam, müşterisini tam 25 saniyede traş etmiş ve trene yetiştirmiştir. (A. P.)

*W*ashington şehrinde yapılan bir boks maçında profesyonel ağır sıklet şampiyonu Willie Moor kendi kendini nakavt etmiştir.

İkinci raundun, sonlarına doğru Willie Moor rakibine çok şiddetli bir sağ yumruk atmış, fakat darbe isabet etmemiş ve hızını alamıyarak ringin dışına fırlamıştır. Yere düştükten sonra kendini toparlayamayan boksör 10 saniyede ringe dönemeyince hakem kendisini nakavt addetmiştir.

(A. P.)

Senatör Tumulty

Aynada başka güzelsin...

N ew Jersey'in en sevimli siyaset adamı olarak tanınan ve şimdiye kadar defalarca parti değiştiren James Tumulty istirahat için kaldığı bir prevantoryumda bir buçuk ayda on sekiz kilo almıştır. Hiç bir elbisesinin içine sığamıyan James Tumulty derhal Washingtondaki terzilere başvurmuştur. Kendini pantolonsuz hali ile aynada seyrederken resmini çeken fotoğrafçıya James Tumulty, "Çok mu garip buldunuz?" demiş ve ilâve etmiştir: "Marilyn Monroe ve Julie Adams'ın hergün çıplak bacaklı resimlerini görmüyormusunuz." (Time)

B altık denizinde Danimarka'ya ait Bonholm adasında yaşayan halk gök yüzünde iki güneşin bir anda mevcudiyetini hayretle müşahade etmişlerdir. Güneşin, buz habbelerinden müteşekkil bir buluta yükselmesinden husule gelen ve pek nadir görülen bil garip hadise çok eski zamanlarda büyük ve iyi vak'aların olacağım bildiren bir alamet sayılmaktaydı.

(New York Times)

F ransada 15000 çiftçiden müteşekkil bir kalabalık ile polis arasında şiddetli çarpışmalar olmuş, dört polis ve bir çok insan yaralanmıştır.

Ekserisi pancar işçisi olan çiftçiler, ziraî mahsûller ile sanayi mamulleri arasındaki büyük fiat farklarını protesto etmek maksadiyle şehrin sokaklarında nümayişler yapmaktaydılar.

Polis sopalar ve göz yaşartıcı bombalar kullanmak sureti ile nümayişçileri dağıtmak için teşebbüse geçmiş, bunun üzerine köylüler de parke taşları ve ellerine geçirdikleri diğer aletlerle mukabelede bulunmuşlardır.

(New York Times)

Mart ayında 75 yaşına basacak olan General Douglas Mac Arthur halen bir apartmanın otuz yedinci kalanda oturmakta ve her sokağa çıkışında merdivenleri asansöre tercih etmektedir. Artık asker elbisesini hemen hemen hiç giymeyen General Mac Arthur gayet şık elbiseler giymekte ve ipek eşarplar takmaktadır. Ne kadar yaslansa "Yorulmayan Asker" ünvanını kendine prensip edinmiş olan General, güzel karışım yanına alarak haftada bir kere küçük seyahatlara çıkmaktadır. (New York Times)

D ominica ismindeki Fransız filminin San Fransisco'da gösterilmesi yasak edilmiştir. Buna sebeb bir yatak sahnesi ile bir artistin anadan doğma çıplak gözükmesidir.

Filmin gösterilmesini men eden ahlâk: teşkilâtı şefi Chester Mac Phee "Film hiç de fena değil. Fakat bu iki sahnenin gösterilmesini uygun bulmadık. Bu sahneler kesilmedikçe film San Fransisco'da gösterilmeyecektir." demiştir.

Flimde kadın artistlerden biri plajda tamamen soyunmakta ve çırılçıplak denize girmektedir.

(New York Times)

A marikanın en güzel güllerini yetiştiren ve en güzel gül bahçelerine sahip olduğu dünyaca meşhur bilinen Mark Anthony ölmüştür. Mark Anthony'nin naşı vasiyetnamesinde arzu ettiği üzere yakılmış ve Külleri toprak ile karıştırılarak büyük bir saksıya konulmuştur. Mrs. Anthony gene kocasının vasiyetini yerine getirerek şimdi çok güzel beyaz güller açmış olan bu saksıyı kocasının yazı masasının üzerinde bulundurmakta ve çiçeklere büyük bir ihtimamla bakmaktadır. (Time)

Uzak doğu

Tehlikesiz tehlike

Eğer meşhur gazeteci lafı "Dünyanın gözü saraya çevrildi" doğru bulunsaydı, yani dünyanın hakikaten bir gözü olsaydı şu biten hafta içinde Mutlaka şaşılaşırdı. Zira bu hayalî gözler evvelâ Formozaya çevrildi, oradan Washington'a ve Londraya geçti, sonra Kahireye uğradı, nihayet Tokyoya bir nazar atfettikten sonra Bangkok'ta takılıp kaldı. Tabiî, sadece Uzak Doğu meseleleri bakımından. Yoksa, biraz aşağıda okunacağı veçhile Fransada kabine buhranı ve Rusyada olup bitenler başka bakımdan da dünyanın gözünü kendilerine çektiler.

Bir harp, Uzak Doğuyu kana boğuyor. Bu bir dahilî savaş mıdır, yoksa iki devlet mi birbirile çarpışıyor, buna cevap vermek kolay değildir. Hakikat şudur ki Kızıl Çin ile Milliyetçi Çin arasında amansız bir muharebe sürüp gidiyor. Eğer Kızıl Çinin elleri bağlı olmasa, Formozadaki Çan-Kay-Sek'ten bugün eser bile kalmayacağına şüphe yoktur. Fakat Amerika Birleşik Devletleri, mütearıza aman vermek niyetinde değildir.

Uzak Doğuda vaktile bir Çin Vardı. "Vaktile" tabiri, aslında beş bin sene evvele kadar gidebilir. Ama, bizim "vaktile" den maksad on sene evvelidir. O zamanlar, Mareşal Çan-Kay-Şek'in kötü idaresindeki Çin bir harpten müttefiklerinin yardımı sayesinde galip çıkıyor ve "Beş Büyükler" arasında yer alıyordu. Büyüklüğü har halde mesahasından veya nüfusundan gelmeliydi, zira kuvvet olarak pek eften püften bir manzara arzediyordu. Nitekim, Zafer'den sonra Mao-Tse-Tung'un idaresindeki komünistler Çan-Kay-Şek'i az zamanda kıtadan dışarı uğrattılar. Muhterem Mareşalin idaresi, Amerikadan yardım olarak verilen silâh ve cephaneyi bile yok pahasına komünistlere satıyordu.. Rejim, içinden, öylesine çürümüştü. İşte bugün bütün dünyanın tehlikeli bir barut fıçısına benzettiği Uzak Doğuda ateş iki eski düşman arasında çıkmıştır. Mareşal, kıtadan kovulunca kıtanın hemen karşısındaki Formozaya yerleşmiştir. Formoza aslında Çinindir ama uzun müddet Japonların hâkimiyeti altında kalmıştır. Formoza ada olduğundan Amerika adayı Yedinci filosu ile muhafaza etmeye karar vermiş ve Kızıl Çine karşı Milliyetçi Çini elinde tutmak istemiştir. Nitekim Milliyetçi Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasında bir de muahede imzalanmış ve bu muahede gereğince Washington hükümeti Formoza ile onun yakınındaki Pescadore adalarını himayesi altına almış, garanti vermiştir.

Eisenhower - Zukov

Bir yanyana gelebilseler

Ancak, Milliyetçi Çinin elindeki adalar bunlardan ibaret değildir. Çan-Kay-Şek kuvvetleri kıtanın burnu dibindeki daha bazı küçük adaları da hâkimiyetleri altına almışlardır ve oralarda askerî kuvvet bulundurmaktadırlar. İşte, bundan üç hafta kadar evvel bir şafak vakti Kızıl Çin havacıları o adaları bombardıman etmişler, sonra da komandolar karaya ayak basmışlarda. Taşen adaları, bu yoldan işgal edilmiş ve harp fiilen başlamıştır.

Amerikanın yeni kararı

Amerika ne yapacaktır? Aradaki muahede gereğince sadece Formoza ve Pescadore adalarından mesuldür. Hakikaten ihtilafın ilk günlerinde başkan Eisenhower bu adaların, gerekirse, müdafaası için Amerikan kuvvetlerini kullanmak - yani Kızıl Çin ile harbe girişmek - yetkisini Kongreden almış, küçük adalarda devam eden muharebeye son vermek için de Birleşmiş Milletleri vazifeye davet etmiştir. Fakat iki Çin de evvelâ itiraz etmişler, bunun dahilî bir mesele olduğu tezini savunmuşlardır. Sonunda Amerika Milliyetçileri Güvenlik Konseyinin emrini dinleme hususunda ikna edebilmiştir. Ama Kızıl Çin, yer yüzünde Milliyetçi Çin diye bir devletin mevcudiyetini bilmediğinden onun da davet olunduğu Güvenlik Konseyi toplantısına katılmayı reddetmiştir. İşte, meselenin yeni tarafı burada başlamaktadır: Geçen haftanın sonunda Amerikanın Dışişleri Bakam - ve Uzak Doğu işlerinde mütehassıs - John Foster Dulles bütün dünyanın gözünü Formoza kıyılarından Washingtona çeken bir nutuk söylemiştir.

Yapıcı sayılmayan teklif

Nutuk, New - York'ta - Dış politika Cemiyeti azalarının önünde söyleniyordu. Söyleyen de Dışişleri bakanı olduğuna göre elbette Çin meselesinden bahsedilecekti. Nitekim Dulles etti. Yalnız ortaya bambaşka bir tez attı. Doğrusu istenilirse, Amerika - Çin andlaşmasının bile dışına çıkıyordu.

Formoza'dan uzak küçük adalardan Taşen'ler - Formoza'ya 200 mil - komünistlere bırakılmıştı. Fakat onlardan sonra gelen Quemoy ve Matsu adaları da terkedilmeli miydi? Kızıl Çin, hakiki maksadının Formozayı alıp Çan-Kay-Şek rejimine son vermek olduğunu saklamamıştı. Harekete geçmesindeki ana maksad da bundan ibaretti. Taşenleri bu yüzden zaptetmiş ve bir ileri adım atmıştı. İstikameti Formoza idi. Quemoy ve Matsu adaları aynı yolda ikinci bir adımdan başka şey değildi. O halde Amerika Birleşik Devletleri Kızıl Çinin kuvvetleri bu ikinci adalara da saldırınca muahede mecbur etmiyor diye Milliyetçi

Çinin yardımına koşmayacak mıydı? Foster Dulles açıkca "koşacaktır" demedi. Fakat lafların hakiki manasını anlayanlar "koşmalıdır" dediğini kolayca farkettiler. Amerika Hariciye nazırı soruyordu: "Quemoy ve Matsu adalarının Kızıl Çinin eline geçmesinin barışa hizmeti ne olacaktır?" Koca bit hiç Zira hakikaten bu adalarda komünist hâkimiyetinin kurulması sadece Formoza ile Pescadore adalarının müdafaası zımmında taahhüd altındaydı. Kıyılara yakın küçük adalarla bir ilgisi yoktu. Ama bu adaların, Formoza ve Pescadore'ların müdafaası ile alâkalı bulunduğunu bizzat Kızıl Çin beyan etmişti. O halde, meselâ Quemoy veya Matsu'ya müteveccih bir hareket pek âlâ Formoza ve Pescadore'lara müteveccih sayılabilir, Amerika da harekete geçebilirdi. Zira başka bir mesele vardı ki o da son derece mühimdi. Komünist Çinin kaydettiği ilerlemeler bütün Uzak Doğuda akisler uyandırıyordu. Batılılar Hindiçini meselesinde gerilemişlerdi. Şimdi, komünistlerin Formozanın burnu dibine yaklaşmasına müsaade olunduğu takdirde Moskova yeni bir zafer kazanmış sayılacaktı. Bunun ise isleri nereye kadar götüreceği belli değildi. Amerika, Uzak Doğuda Batıya güvenen kimseleri hayal kırıklığına uğratmamalıydı. Zira Moskova Kızıl Çini, komünizmi Uzak Doğuda yaymak için âlet olarak kullanıyordu. Buna müsaade caiz değildi.

Londrada telaş

Amerika Dışişleri vekilinin sözleri, en büyük akisleri ne Pekinde, ne Formozanın başkenti Taipeh'te, ne de Moskovada yaptı. Fakat Londranın siyasî çevreleri sanki yerinden oynadı. Muhafazakâr hükümet ve Sir Anthony Eden Amerikanın Formoza ve Pescadore'ları koruma kararım tasvip etmiş, hattâ bu yüzden Avam kamarasında işçilerin acı hücumlarına uğramıştı. Bilhassa Bevan'ın gurubu hükümeti fena halde hırpalıyordu. İşçi gurubundan 104 mebus daha pek kısa bir zaman evvel Dört Büyüklerin toplanmasını hükümetten talep etmek üzere bir teklif imzalamıştı. Bu, Bevan gurubunun attığı bir ileri adımdı. Muhafazakâr hükümet, Amerikanın tezini desteklemek uğrunda sadece İşçilerin müfrit kanadile değil, hattâ Kızıl Çin ile bozuşmuştu. Hakikaten Pekin ve Londra hükümetleri arasında mevcut anlayış yavaş yavaş yerini anlaşmazlığa bırakıyordu. Hakikaten kızıllar İngiltere hükümetinin aldığı karardan hiç memnun değillerdi. Düşünülmeli ki bu sadece Formoza ve Pescadore'ların müdafaası bahsinde..

İşte, John Foster Dulles'in nutku bu sırada geldi ve Thames kıyılarında müthiş gürültü uyandırdı. Formoza'yı müdafaa iyi. Hadi, Pescadore'lar için de bir zaruretin bulunduğu farzedilsin. Ama, Quemoy ile Matsu ne oluyordu? Yoksa Amerikan hükümetinin üzerinde en ziyade durduğu mesele Formozada bir Ateş Kes'in temini değil miydi? Yoksa Amerikan politikasının dış cephesi arkasında başka niyetler mi gizliydi? Meselâ Kızıl Çin ile mutlaka bir harbe tutuşmak gibi... Muhafazakâr hükümet hakikaten müşkül bir mevkideydi. İşçi muhalefetine karşı kendisini, Formoza'nın müdafaasının bir zaruret olduğunu söyleyerek müdafaa etmişti. Halbuki şimdi John Foster Dulles, Amerikanın başka adalara taarruz karşısında da hareketsiz kalamayacağını bildiriyordu. O zaman Londra hükümeti bu son tavırı hiç beğenmediğini ifadeden geri kalmadı. Washington ile Londra arasında yeni bir ihtilaf, daha doğrusu görüş farkı belirmişti.

Bunun ehemmiyeti, hadisenin Bangkok'taki toplantının arefesinde vukua gelmesiydi.

SEATO toplanıyor

Batı âleminin müdafaasını NATO üzerine aldıysa, Güney Doğu Asyanın Komünizme karşı savunması da SEATO'nun omuzlarındadır. Bu garip kelime Güney Doğu Asya Andlaşması Teşkilatı kelimelerinin ingilizce karşılıklarının ilk harflerinden teşekkül etmektedir. Bu satırlar kaleme alındığı sırada teşkilatın toplantısı başlamıştır ve ilk müzakereler olmuştur. Teşkilat üyelerinden İngilterenin delegasyonuna Anthony Eden, Amerikanınkine ise John Foster Dulles riyaset etmektedir. İki heyet başkanı, konferanstan evvel kendi aralarında hususi bir müzakere yapmayı faydalı görmüşler ve kapalı kapılar arkasında buluşmuşlardır. Görüşülen meselenin ne olduğu meçhul değildir: Çin ihtilafı! Foster Dulles İngiliz meslekdaşına Guemoy ve Matsu adalarının ehemmiyetini anlatmış, Eden ise ingilizlerin çekingenliklerinin hakiki sebebini açıklayarak Londra hükümetinin her şeyden evvel bir Ateş Kes'in teminini arzuladığını bildirmiştir.

Siyam devletinin merkezi Bangkok'ta SEATO toplandığı zaman delegeler endişelerini izhar etmekten geri kalmamışlardır. Harp, kapılarını bir defa daha çalmış bulunuyordu. Buna yeniden karışacaklar mıydı? Hattâ kıvılcım bu sefer, bir yeni dünya harbini bile ateşleyebilirdi. İlk konuşmalarda Foster Dulles'in Güney Asyanın Batı tarafları devlet adamlarına Amerikan hükümetinin komünizme yeni tavizler vermek niyetinde olmadığım açıklamakta fayda gördüğü sezildi. Washington hükümeti ne pazarlığa girişecek ve ne de kuvvet karşısında boyun eğecekti. Kızıl Çin Beynelmilel komünizmin Uzak Doğu ajanı olarak hareket ediyordu. Karşısında Amerikayı bulacaktı.

Toplantının tebliği henüz intişar etmiş değildir. Ama her şey gösteriyor ki Güney Asya devletleri kendilerini komünizme karşı korumak hususunda Amerikaya güvenebileceklerdir. Bangkok'taki toplantıda bu iman belirmiştir.

Komünistlerin gayretleri

Halbuki komünistler bu toplantıyı baltalamak için ellerinden geleni yapmışlar, bilhassa Siyam ve civar memleketlerde, yani Laosta, Kamboçya da, Güney Vietnamda mitingler, nümayişler tertiplemişlerdi. Bu tertiplerin muvaffak olduğunu söylemek icap eder. Hakikaten bütün tedbirlere rağmen kızıllar bir takım gösteriler yapmışlardır. Ama bunların hiç bir tesiri olmamıştır. Bangkok, bilhassa şiddetli gösterilere sahne olmuştur. Komünistler burada bir isyan çıkarmaya bile teşebbüs etmişlerdir. Ancak polis kuvvetleri vaziyete hakim olmasını bilmişlerdir. Gürültücüler, istediklerinin, Amerikanın Güney Doğu Asya işlerine karışmaması olduğunu belirtmişlerdir. Söylediklerine göre, Asya Asyalılarındır ve başkalarının söz hakkı yoktur. Bunun, "Asya komünist olsun, Amerika karışmasın" manasına geldiği açık bir hakikattir.

Japonyaya kur

Habere evvelâ Hatoyama şaştı. Hatoyama Japonyanın başvekilidir. Başvekil hem şaştı, hem de pek sevindi. Zira Rusya kendi ekmeğine yağ sürüyordu. Japonyada şubat ayının sonunda yapılacak seçimlerde Hatoyama bunu bir başarı olarak vatandaşlarına ve seçmenlerine anlatabilirdi. Rusya, Japonya ile normal münasebetlerin tesisini müzakere için yapılacak toplantının New - York'ta olmasını kabul ediyordu.

Müttefikler bundan üç sene evvel Japonya ile Sen Francisco'da bir sulh muahedesi imzalamışlardı. Fakat Rusya buna katılmamış ve Japonya ile normal münasebetler kurmamıştı. İki memleket arasında muhtelif İhtilaf sebepleri vardı. Meselâ Kuril takım adaları, meselâ Sakhalin adasının cenup kısmı anlaşmazlık mevzuu idi ve bu ihtilaf senelerdir sürüp gidiyordu. Rusya 'bunlar bir karara bağlanmadan Japonya ile anlaşmak istemişti. Zaten San Francisco'da imzalanan metin de bizzat John Foster Dulles'in hazırladığı metindi ve tabiî her şeyden evvel

Amerikan menfaatini gözlüyordu. O günden bu yana Tokyoda resmî bir rus temsilciliği mevcut değildir. Sadece Dominitsky adında bir zatın başkanlığında yarı resmî bir heyet bulunmaktadır. İşte bu Dominitsky haftalarca uğraştıktan sonra, çok mühim bir haber vermek üzere Hatoyama'yı görebilmiş ve ona Moskova hükümetinin, Japonya ile normal münasebet kurmak arzusunu bildirmişti. Bunun için bir toplantı lâzımdı.

Japonya, toplantı yeri olarak New-York'u teklif etmişti. Birleşmiş Milletler de orada idi. Fakat doğrusu istenilirse, Rusyanın bunu kabul etmesi hiç beklenilmiyordu. Hakikaten Dominitsky, mukabeleten Moskova veya Tokyonun ismini ileri sürmüştü. İşte Hatoyamanın şaşkınlığı bundan ileri geliyordu. Rusya, New - York'ta buluşmayı şimdi kabul etmişti. En kuvvetli ihtimal görüşmelerin Birleşmiş Milletlerdeki Rus delegesi ile Japonyanın Amerika elçisi arasında cereyan etmesidir.

Bu suretle Uzak Doğuda Rusya yeni bir barış taarruzuna girişmiştir. Bunun, Kızıl Çin tarafından Milliyetçi Çine karşı geçilen harp taarruzu ile aynı zamana rastlaması elbette ki tesadüf eseri değildir. Japonya ile Kızıl Çin arasında ticari münasebat tesisi için de yeni görüşmeler bugünlerde başlayacaktır. Her şey gösteriyor ki Moskova Komünizmi Uzak Doğuda ' yaymak vazifesini Çine vermiştir ve bu vazifeyi azamî derecede kolaylaştırmak için elinden gelen hiç bir yardımı esirgememektedir. Kızıl fin de kendisine verilen bu vazifeyi bazen şantajla, bazen zorla yerine getirmektedir. Fakat memleketin iç durumu zayıf olduğundan daha ziyade baş vurulan metod şantajdır. Amerikanın ve Dulles'ın bunu anladığı seziliyor.

Antoine Pinay
Muvaffak olamadı

Fransa

Hükümetsiz memleket

Parisin meşhur La Concorde meydanına bakan Crillon otelinin bâr rında, bir amerikalı gazeteci iki viski bardağı arasında :

"— Nafile, dedi, bu sefer Fransanın kaderi P'lerde değil..."

Pinay, Pflimlin ve Pineau kabineyi kurmaya muvaffak olamamışlar ve heybetli reisicumhur -cüssesi itibarile- Coty, Eylsees sarayında uykusuz geçirdiği bir geceden sonra iki hafta evvel devrilen Mendes - France kabinesinin Dışişleri vekili Edgar Faure'a yeni hükümeti kurmasını teklif etmişti. Şimdi sıra F'lerde idi, zira buhran sürüp gidiyordu. Hakikaten, hâlâ sürmektedir. Dirayetli küçük başvekil Mendes - France'ın istifasından beri, yani şu anda üç haftadır, Fransada mes'ul bir hükümet mevcut değildir.

Pinay, Pflimlin ve Pineau muvaffak olamadılarsa, bunun sebebi isimlerinin P harfi ile başlaması değildir. Sebep Fransız Milli Meclisinin hiç bir fikir etrafında birleşemevecek bîr şekilde kurulu olmasıdır. Bu Meclisten, ciddî bir ekseriyet çıkmamaktadır. Fransada hüküm süren kargaşalığı ifade için kullanılan bir cümle vardır: "Her millet şu kadar nüfustan müteşekkildir, Fransa ise 43 milyon nüfusa bölünmüştür." Hakikaten memlekette her kafadan bir ses çıktığı gibi Mecliste de her gurup başka bir terane tutmuştur. Hattâ her gurup, her mühim meselede ayrı bir fikre sahiptir ve bu fikirleri mutabakat haline getirmeye imkân yoktur. Son Pineau tecrübesi, bunu ispat etmiştir.

Sosyalist lider Pineau, kabinesinin azalarını bile tesbit edip Meclisin karşısına çıkmıştır. Halbuki Fransada âdet şudur: Reisicumhur tarafından yeni kabineyi kurmakla vazifelendirilen zat Meclise programını takdim eder ve itimat ister. Eğer alırsa, o zaman kabinesinin üyelerini tesbit eder. Fakat bu sefer Mecliste hemen her mebus vekil olmayı arzuladığından - zaten vekil olmayan pek az kimse kalmıştır - sosyalist lider çayı görmeden paçaları sıvamayı tercih etmiştir.

Meclisteki guruplar arasında mevcut garip münasebetleri şuradan anlamalı ki solcu Pineau'nun programının bazı noktaları sosyalist dahi olmayan guruplar tarafından sağa kaymakla itham olunmuştur. Meselâ bazı müstakiller Pineau'nun programının Pinay ve Pflimlin'in programından farksız olduğunu bildirmişler, hattâ daha da garip bir harekette bulunarak ötekileri desteklemeği vaad etmiş bulundukları halde Pineau'dan itimadlarını esirgemişlerdir. Pinay, tamamile sağcı addedilmektedir. Buna mukabil bazı mutediller ve Gaulliste'ler ise programı daha ziyade solcu bulduklarından aleyhte cephe almayı tercih etmişlerdir. Radikaller, ise, programdan ziyade sosyalistlerle yeni bir bağ kurmak maksadile Pineau'yu desteklemişlerdir.

Fransa Meclisinde ortanın hafifçe sağında bir ekseriyet mevcuttur. Bu bakımdan kurulacak hükümetin mutlaka oraya kayması şarttır. Başka türlü rey almanın imkânı yoktur. Fakat meselenin güçlüğü, bu ekseriyeti meydana getiren küçük gurupların her meselede ayrı fikre sahip bulunmalarıdır. Eğer bir hükümet esas meseleler üzerinde harekete geçerse, guruplardan biri ekseriyetten ayrılmakta, kabine de düşmektedir. Üstelik bu hale ciddî bir çare olmadığı da aşikârdır. Fransa, 43 milyon fransıza bölünmüş olmasının günahım çekmektedir. Millî Meclisin ise kendisinden beklenilen olgunluğu gösteremediği açık bir hakikattir.

Paristeki yabancı muhabirlerin devam ettiği Crillon otelinin barında söz, fransızların meşhur bir lafı ile nihayetlendi: "Fransada hükümetler geçer, idari mekanizma kalır", Hakikaten Fransa o kadar sık hükümetsiz duruma düşmektedir ki bu idarî mekanizma olmasa az zamanda işler tam bir keşmekeşe saplanırdı.

işin kötüsü şudur ki hükümetsiz idare edile edile fransızlar bir gün hükümetlerin lüzumsuzluğuna inanacaklardır.'

Rusya

İyi Bolşevikler

Rusyadaki memleketlerini düşünen ve aklı başındaki idarecilerin bir gün sözlerini dinletebileceklerinden eminim...

Bu sözleri John Foster Dulles'ın ağzından işitenler hayretlerini gizle - yemediler. Amerikanın kudretli Hariciye vekili Formoza meselesi hakkındaki kanaatlerini ortaya döktükten sonra lafı Rusyadaki değişikliğe getirmiş ve rus milleti ile komünist idare arasında bir fark gözetmişti. Dulles'a göre Malenkof' un iş başından uzaklaştırılması hadisesi aydınlanmış değildi ve kanaatince trajedinin son perdesi he-

nüz oynanmamıştı. Hiç şüphesiz cereyan eden hadise bir koltuk kavgası idi. Rusyada iki ana cereyan vardı. Bir kısım idareciler memleketlerinin iyiliğini düşünüyor, sulh ve refah içinde yaşamasını arzu ediyordu. Buna mukabil başka ve daha kuvvetli bir hizip maceraperest idi. Dünyaya komünizmi, her ne şekilde olursa olsun yaymak arzu ve niyetinde bulunuyordu. Bunun için bütün hür memleketler de faaliyetteydiler. Orada burada karışıklıklar çıkarmak, akılları bozmak, komünizme faydalı bir zemin meydana getirmek istiyorlardı. Meselâ Kızıl Cini Uzak Doğuda komünizmin yayıcısı olarak vazifelendiren onlardı. Bu idareciler memleketlerini felâkete götürüyorlardı.

Ama Foster Dulles inanıyordu ki bir gün ötekiler iş başına geçeceklerdir. İşte o zaman, vani Rusya tek başına komünist kalmakla iktifa edip beynelmilel komünizmin Papası olmaktan vaz geçtiğinde Amerika ile Rusya arasında bir iyi münasebet kurulacak ve hükümetler ile milletler dost olacaklardı.

Kim bunlar?

John Foster Dulles isim vermemişti. Zaten vermesi de bahis mevzuu değildi. Fakat anlaşılıyordu ki "iyi bolşevikler" mevcuttu ve bunlarla Beynelmilel Komünizm âlemdarlığı yapmak isteyenler arasında bir mücadele cereyan ediyordu. Fakat Malenkofun ayrılması hadisesinin sebebi henüz karanlıktı. Dulles, halen iş başında bulunanlardan da fazla bir şey beklemiyor, rus halkının - komünist de olsa - hakiki temsilcilerine gözlerini dikiyordu.

Hakikaten Bulganinin idaresindeki rus politikasının Malenkofun idaresindeki politikadan farkı yoktu. Rusya son hafta içinde Silahsızlanma konferansına iştirake hazır olduğunu bildirmişti. Hattâ tekliflerini muhtevi bir de nota yermişti. Bu notada bir nokta üzerinde duruyordu: memleketler 1955 yılında silahlanmaya 1954 yılında sarfettikleri paradan daha fazlasını sarfetmesinler. Masum bir teklif! Fakat teklifin güttüğü gaye Rusyanın değişmez gayesidir: Almanyanın silahlanmasına mani olmak. Hakikaten memleketlerin 1955 de 1954 dekinden fazla askeri tahsisat ayırmamaları kabul edilirse 1954 de böyle bir tahsisatı olmayan Almanya silahlanamayacaktı. Bu son Rus notası da göstermiştir ki Kremimin halen üzerinde durduğu ana mesele Batı Almanyanın silâhlanmamasını teminden başka şey değildir. Muhtelif yollardan buna çalışmaktadır.

Bu çalışmalar, müttefiklerin, daha doğrusu Amerika'nın gayreti ile hiç bir zaman müspete ulaşmamıştır. Rus tehlike ve gayesini bilenlerde "ulaşmamasını" temenni etmektedir.

Şubatın sonunda İngilterenin daveti ile Amerika, Fransa, Kanada ve Rusyanın da iştirakile toplanacak Silâhsızlanma Konferansından bu yüzden müsbet netice beklemek doğru değildir.

Arap Birliği

Eden'in turnesi

Haftanın başında yakışıklı bir İngiliz Kahireyi ziyaret etti ve Mısır başvekili Abdülnasır ile görüştü. Adı Sir Anthony Eden idi. İngiltere Hariciye vekili, arada Türkiyeye de uğrayacağı bir seyahate çıkmış bulunuyor. Kahireden Bangkok'a geçerek SEATO toplantısında ingiliz heyetine riyaset etmiştir, oradan Bağdata gidecektir, sonra da Başvekil Adnan Menderesin Londrayı ziyaretini iade etmek üzere Türkiyeye gelecektir.

Abdülnasır - Eden görüşmelerinden sonra bir tebliğ neşredilmemiş değildir. Ama bu tebliğde aranılan malûmat yoktur. Halbuki ele alman meseleler arasında Türkiye - Irak paktının bulunduğundan zerrece şüphe yoktur.

Ingiltere bu paktı samimî şekilde destekliyor mu? Buna gönül ferahlığı ile müsbet cevap vermek mümkün değildir. Başvekil Adnan Menderes, İngiltere Büyük Elçisi ile yaptığı temaslarda Majestenin hükümetine Türk hükümetinin bir Orta Doğu paktı kurma yolundaki gayret ve faaliyetinden muntazaman malûmat vermiştir. Fakat Majestenin hükümetinin bu faaliyetten memnun olup olmadığı hususunda esaslı bilgi yoktur. Bilakis ,bazı ingiliz çevreleri Amerikanın himayesinde kurulacak böyle bir pakt karşısında duydukları endişeleri saramamışlardır.

Eden, Abdülnasıra ne tavsiye etti? Bu sualin cevabı, yukardaki sual ile ilgilidir. İyi haber alan çevreler, tavsiye edilen şeyin sükûnet olduğu kanaatindedirler. Buna mukabil Abdülnasırın Edenden Nuri Said paşa üzerinde tesir icra etmesini istediği de gelen haberler arasındadır. Mısır, aksi halde, İngilterenin kendisine güvenmemesini bildirmiştir. Fakat İhtilal Konseyi gibi dermeçatma bir hükümete nasıl güvenilebilir ki?

Araplar arasında çatlak

Her halde bilinen, Arap Birliğinde geniş bir gediğin açılmış olduğudur, bak, paktı imzalamakta, musir bulunduğuna göre - kararını İngiltere ile istişare etmeden veremezdi - çatlak genişlemek istidadındadır. Öteki arap memleketleri derhal pakta katılmayacaklardır. Ama Lübnan ile Ürdünde bu hususta mevcut temayüller de kuvvetlenmektedir. Buna mukabil, bir zamanlar "Bir hükümet sözcümüzün" ve Zafer gazetesinin göklere çıkardığı Suriyede menfi hava esmektedir. Yeni hükümet paktın aleyhinde cephe almış, hattâ bazı nümayişlere bile müsaade etmiştir.

Edenin Bağdattaki görüşmeleri, abdülnasır ile Nuri Said paşa arasında temas kuracaktır. Bu, ilk ciddi temas sayılabilir. Fakat o tarihe kadar Türkiye - Irak paktının imzalanmış olması da kuvvetle muhtemeldir. Bağdatta her hangi bir fikir değişikliği olmadan mutasavver paktı imzalamak faydadan hali değildir.

Zira Orta Doğu memleketleri ile bir uyuşma yoluna girerken milletimizin bilmesi gereken bir nokta vardır: Bu bölgedeki devletler, aşiret olmaktan henüz tam mânasile kurtulmuş sayılamazlar. Bugün verilen kararların yarın bozulması, bugün girişilen taahhüdlerin yarın unutulması her an için muhtemeldir. Türkiye bunu hesaplayıp pakt yaptığına göre, sürprizle karşılaşmak tehlikesinde değildir.

Bir Arap şehrinin sokaklarında

Gedik genişliyecek mi?

M U S İ K İ

Konserler

Yeni Fenmen

Ö nce, Mükerrem Berk'in Chaminade Flüt Konsertinosu'nu çalacağı bildirilmişti. Sonra program değiştirildi; yerine, Mithat Fenmen'in Chopin Op. II Piyano Konsertosu'nu çalacağı ilân edildi. Sebep: Mükerrem Berk rahatsızlanmış. Geçmiş olsun. İlk fırsatta kendisini, aynı eseri çalarken dinlemeyi ve, bu konsertino kısa bir eser olduğu için, programına başka bir parça daha - meselâ Mozart'ın Andante'si yahut Griffes'in poemi - koymasını temenni ediyoruz.

Cumartesi günkü Filarmoni konseri programının böylece değişmesi, uzun zamandır hasretini çektiğimiz seviyede bir piyano icrasına imkân sağladı. Önce sanıldı ki' Mithat Fenmen bu konseri - hatır kırmayan bir zattır - programdaki boşluğu doldurmak için kabul etmiştir herhalde esere iyi hazırlanamamıştır ve gene yasak sayma kabilinden bir konserto dinlenecektir. Halbuki konserin ilk kısmı bittiği zaman dinleyicilerin samimi alkışları, bu şekilde bir tahminde yanılındığını gösteriyordu.

Zaten böyle bir tahminde yanılma ihtimallerini arttıran sebepler yok değildi. Mithat Fenmen'in son aylar zarfında yeniden iyi bir piyanist olmaya doğru gittiği biliniyordu. Geçenlerde Brahms'ın birinci konsertosunu çalışı bunu ortaya koymuştu. Cumartesi günü ise Fenmen, Chopin'in piyano konsertosunda sadece iyi bir piyanist değildi; büyük bir piyanistti. Hattâ, beş altı sene önceki parlak devirlerinin seviyesini bile aşmış gibiydi. Piyano çalma sanatının ve zanaatinin ustası olduğu aşikârdı. Çaldığı musikinin neye dair olduğunu biliyordu. Chopin tefsirindeki muteber geleneklerden faydalanıyor, fakat şahsi inançlarını da ifade etmekten geri kalmıyordu. Dinleyiciyle rabıtasının çaldığı eserin kanalıyla kuruyor, teknik gösteri yoluyla tesir yapmağa itibar etmiyordu. Bununla beraber Fenmen'in tekniği de - geniş manasiyle teknik; sadece parmak sürati değil; ton, renk, nüans - mükemmeldik Fakat dinleyici bunu ilk intiba olarak farketmiyordu. Bir piyanist için önemli bir vasıf. Muhakkak olan birşey, Mithat Fenmen'in, kaybettiklerini daha fazlasıyla kazandığı ve alabildiğine yükseldiği idi. imkânlarının zirvesine erişmiş midir acaba? Umalım ki erişmemiş olsun. Böyle çalabilen bir piyanistten daha neler beklenir.

Tebrikler ve temenniler

K onserin parlak kısmı ilk kısmıydı. Çaykovski'nin Kuğu Gölü süiti, Haymo Taeuber idaresinde, melodik cazibesi meydana çıkarılarak çalındı. Dördüncü muvmanın solistleri olan viyolonist Sedat Ediz ve çellist Nusret Kayar'ı gayretleri, arpist Nazmiye Ünlü'yü de başarısı dolayısiyle tebrik edelim. Üçgen çalan zatın ritminde daha titiz davranmasını, isteyelim. Tiyatro idaresinin orkestra provaları için muhakkak surette sahneyi tahsis etmesini dileyelim. Konserde şefin, salonun akustik durumunu hesaplayamadan çalıştığı anlaşılıyordu. Nihayet, bu gibi güzel konserlerin başarı nisbetini düşürmemek için, neticeden emin olmadıkça - Brahms'ın dördüncü senfonisi gibi tehlikeli eserlere el atılmamasını temenni edelim.

Caz

Dave Brubeck
En iyi musikişinas

Seçim

A merikan caz mecmuası Metronome her yıl, hangi caz sanatkârlarının en fazla rağbet gördüğünü tayin etmek içih, okuyucularının reyine başvurur. Mecmuanın Şubat sayısında, 1954 yılında cazseverlere en çok tesir etmiş musikişinasların isimleri bildirildi. Oniki kategori üzerinden yapılan anketin başlıca neticeleri şöyledir:

Alto saksofon: Paul Desmond, geçen yılın birincisi Lee Konitz'den yüzde 7 daha fazla rey alarak ilk defa bu kategorinin birincisi oldu. Charlie Parken, Johnny Hodges, Benny Carter gibi büyük alto'cular sıra ile üçüncülüğü, yedinciliği ve dokuzunculuğu aldılar.

Tenor saksofon: Stan Getz, geçen yılki zaferini tekrarladı. Rey listesinde Coleman Hawkins, Lucky Thompson gibi büyük cazcıların isimleri geçmiyor. Lester Young dördüncü, Ben Webster yedincidir.

Bariton saksofon: Gerry Mulligan, reylerin yüzde 50 den fazlasını alarak birinci oldu. Bu âletin emekdarı Harry Carney ikincidir.

Klarinet: Buddy de Franco gene birinciliği aldı. Benny Goodman ikincidir. Barney Bigard'ın ismi geçmiyor.

Trompet: Gerry Mulligan'ın "mesai arkadaşı" Chet Baker bu kategorinin birincisidir ve küçük bir nisbet farkıyla, arkadan Dizzy Gülespie gelmektedir. Louis Armstrong dokuzuncudur.

Trombon: Birincilik, Bili Harris'dedir. Bebop'ın iki ustası J. J. Johnson ve Kai Winding, beşinci ve altıncıdırlar. Eski isimlerden Tommy Dorsey sekizinci, Lawrence Brown onbirincidir.

Piyandı Bu yılın en çok alâka gören caz musikişinası Daire Brubeck, geçen yılın birincisi Oscar Peterson'u ikinciliğe atmış ve ilk defa olarak bu kategoride önderliği almıştır. Hayret verici bir nokta: bir caz anketinde rey alanlar arasında, sonuncu olmakla beraber, Liberace'nin de bulunması.. Buna mukabil meselâ Earl Hines listede yoktur. Piyano sihirbazı Art Tatum ise dördüncüdür.

Gitar; Johnny Smith en çok rey almıştır. İkinci Tal Farlov, üçüncü ise Barney Kessel'dir.

Davul: Shelley Manne, geçen yılın birincisi Max Roach ile yer değiştirdi. Davul virtüozü Louie Bellson dördüncü, meşhur Gene Krupa beşincidir. Eski ustalar bir tarafa, son yılların belki en iyi davulcusu Chico Hamilton'un ismi bile listede yoktur.

Vibrafon: Terry Gibbs, Milton Jackson ve Lionel Hampton, sıra ile, ilk üç mevkii aldılar.

Muhtelif âletler: Cazda az kullanılan âletler kategorisinin birinciliğini kornocu John Graas aldı. Diğer sanatkârlar arasında Oscar Pettiford (çello), Ray Nance (keman), Art van Damme (akordiyon) isimlerine rastlanıyor.

Birincilik alan sanatkârların, cazın değerli musikişinasları olduğu şüphesizdir. Ancak şurası da muhakaktır ki Metronome'un anketleri, cazın henüz üstelenmemiş değerlerini değil, ancak bu mecmuanın Amerikalı okuyucularının günlük zevklerini temsil ediyor.

Bestekârlar

Tersine tarih

A nkara Atatürk Lisesi'nin Son Sınıf ve Musiki Kolu talebesinden 60 kişilik bir gurup geçen hafta mektebin kütüphane salonunda, musiki mevzuunda en iyi çalışan beyinlerden bilinin mahsulü olan bazı sözler dinledi. Beyin, bestekâr İlhan Usmanbaş'a aitti. Sözler ise musiki tarihine dair.

Usmanbaş'ın onbeş dakika zarfında -konferansının geri kalan kısmında plâk çaldı- vuzuhla anlattığı musiki tarihi, takdim ediş bakımından, diğer tarihçilerinkine pek benzemiyordu. Musikiyi Ok çağlardan alıp bugüne kadar getirmedi. Aksini yaptı: bugünden başladı, geriye doğru gitti. Neden? "Tarihçi, düne bakan, bugünün insanıdır" diyor Usmanbaş. Maksadı, bugünkü musiki ile onsekizinci asırdaki arasında esaslı bir fark olmadığım ortaya koymaktı. 'Konferansım verirken fan farkın küçüklüğüne kendi de daha iyi inandı. Nitekim, romantik çağı atladı: eksiklik hissedilmedi.

Fakat aynı şey bugünkü musiki ile onsekizinci asırdan öncesininki kıyaslanınca pek söylenemezdi. Zira bugün kullanılan kalıplar ve ifade vasıtaları (senfoni, konserto, kuartet v.s.) onsekizinci asırdan bu yana meydana çıkmağa başlamışlardı. Mamafih dini musiki sahasında meselâ yirminci asrın Stravinsky'si ile ondördüncü asrın Machaut'su kıyaslanınca bir yakınlık seziliyordu. Sebep dini taassup değil, sanat taassubuydu. Aslına uygun olma endisesiydi. Çağımız -maalesef mi diyelim?- romantik bir çağ değildir.

İlhan Usmanbaş, musiki tarihinin çok seslilikten başlamasını ve ondan öncesinin ise musikinin bir nevi "tarih öncesi" çağları telâkki edilişini söyle izah ediyor:

"Müziğin tarihçesi dendiği vakit, batı illerindeki müziğin çok sesli oluşundan başlamak adet olmuştur, Bunun sebebi de şudur: ancak çok seslilik müziğe girdikten sonra müziğin gün geçtikçe değişen, gelişen, genel düşünce tarihi içinde yer alan, hattâ çağına belirli bir damga vurabilen bir hüviyeti olmuştur da onun için. Ancak çok seslilikten sonra müzik, isimsiz sanatçıların yaptığı bir sanat olmaktan çıkmış, büyük sanatçıların gösterdikleri yollarla bazen bütün bir çağı özetleyebilecek bir güç kazanmıştır."

Sanatkârlar

İade-i itibar

G eçen ay Bağdat'ta Kral Faysal Konser Salonunda bir konser verilmiş, İstanbul Belediye Konservatuarına mensup bir heyet, Münir Nurettin Selçuk idaresinde, rast, mahur ve hüzzam makamlarından eserler icra etmişti. Aynı konserde Iraklı musikişinaslar ise Haydn'ın bir yaylı saz kuartetini çalmışlardı.

Şimdi, dört Türk ses sanatkârı, Irak Hükümetinin daveti üzerine, yakında bu komşu memlekete gidecekler. İsimleri: Ferhan Onat, Şadan Candar, Doğan Onat, Ayhan Baran.

T İ Y A T R O

İstanbul

"Ednan bey duymasın"

Bizde işler on manda kuvvetiyle başlar, hemen biraz sonra bir sinek takatına düşer ve heder olur gider. O kadar çok misali var ki, artık bu hal, bizim bariz vasfımız gibi kabul ediliyor. Ama bu defa öyle olmadı. Turizm davasının gidişatına bakarak, sağlamlığına ben de inandım. Hattâ karınca kaderince bu davaya ben de gücümün yettiği nisbette katılacağım.

Neler yapabileceğim meselesine gelince: Allaha şükür, yüzümüzü güldürecek bir tiyatro binasını meydana getirdik. Başka memleketlerde olduğu gibi, tiyatroyu bir turist vasıtası olarak kullanmak mümkündür. Bu bahiste, halen düşündüklerim şunlardır: garp dünyasında popüler olmuş, hafif müzikli eserleri mahallileştirmek, bu suretle (local color) temsilleri vermek..."

Muammer Karaca, gerçekten inanan-bir adam olarak, turizm sahasında, tiyatrosunun sağlıyacağı imkânları anlatırken, Yunanistandan da misaller getiriyor, orada, memlekete akan büyük turist kafilelerinin tiyatro seyircilerinin yarıdan fazlasını teşkil ettiklerini, böylece, Yunan tiyatrolarının da bir nevi millî gelir kaynağı halini almakta olduğunu anlatıyordu. Hiçbir zaman bir mevzu üzerinde uzun boylu konuşmaya tahammül edemiyen Muammer; bu defa mutaddan fazla aynı bahiste konuşmuştu. Tiyatrosunu gezdirdiği misafirlerinden biri, biraz da başka şeylerden, yapılmış, yapılacak işlerden, meselâ perdenin ne zaman, neyle açılacağından bahsetmesini istedi.

"Yedi Martta, tanrının izni ile..." diyerek yeni mevzua girdi Muammer. "Yedi Mart akşamı tiyatromuz yeni bir istikbalin perdesini açacak. Provalarımız iyi gidiyor, kadromuz; her halde seyircilerimizi tatmin edecektir, oyunun ismine gelince, başkasına söylemiyeceğinizi bilsem, saklamam. Mamafih söylemiyeceğinizden emin olduğum için sizlerden saklamıyacağım sadece : (Ednan bey duymasın!). Yeter..."

Ankara

Tiyatro bilmecesi

Devlet tiyatrosu, artık kolaylıkla çözülemiyen bir bilmece haline geldi. Tebliğ tahtasına rol bölümlerinin biri konuyor, biri kalkıyor. Şimdi de Faust'un provalarına başlandı. Bunun Othello'nun Bac'ını isteyenlere verilen bir tâviz olması en yakın İhtimaldir. Ancak şimdi işler büsbütün karışmaktadır. Sezon sonuna kadar Devlet-tiyatrosu kaç eser sahneye koyabilir ve bu arada hangi eserler "duyuna" kalır?

Diğer taraftan Küçük tiyatro'da temsil edilmekte olan Güneşte On kişi isimli telif komedinin Devlet tiyatrosunun taktir ettiği ömrü tabiiye tahammül edememesi sebebi ile, yeni eser hazırlanıncaya kadar takviyesine ihtiyaç hani olmuş ve Shakespeare'in Onikinci gece komedisi yeniden ve mükerreren sahneye konmuştur.

İdare

Bu kafalar törpülenmelidir

İzmir fahrinin sokaklarında elektrik yoktur, mahallelerinde kanalizasyon yoktur, çeşmelerinde su yoktur. Bu yokluklar karşısında, meşagili sufliyeden tiyatroya, binlerce lira harcamaya da kimsenin hakkı yoktur... İzmir şehir tiyatrosu beş yıl içinde ikiyüz küsur bin lira zarar etmekle belediyeye yük olmuştur. Şehrin daha mühim ihtiyacı bir yanda dururken, bu gibi eğlenceye para harcanmasını kabul edemeyiz!.."

İzmir belediyesinin içtima salonunda, ateşli bir hatip bu minval üzere beyanatta bulunuyor, kendisini hararetle destekliyenler de, her virgül ye noktada alkış, tutuyorlardı. Neticede, 1950 senesinin eylülünde belediye seçimleri ile işbaşına gelmiş bulunan yani Şehir meclisi; tarihinin ilk ve acı hükmünü verdi: İzmir şehir tiyatrosu lağvedilmişti.

O gün bu gündür, İzmir şehri yaptığına nadim olarak, tiyatronun hasretini çeker durur..

Aradan seneler geçti, o tarihten beri İzmir belediyesi dört defa bütçe yaptı; "meşagili sufliyeden tiyatro" ya para sarfedilmesine razı olamıyan ateşli hatiplerin hararetlerim hangi bahiste söndürdükleri bilinmez ama İzmir şehrinin, bu büyük, medenî eksiğini gidermek için çeşitli teşebbüste bulunulduğu ve hiçbirinin de netice vermediği malûmdur. Şimdi de Devlet tiyatrosunun bir şube açması hususu üzerinde duruluyor; Boş bir hayal!.

*K*aşları çatık, yumruğu sıkılmış, gözleri nefret dolu bir hatip tasavvur ediniz; İstanbul şehir meclisinin 1955 yılı bütçe müzakerelerinde söz- almış konuşuyor:

"Yazıktır arkadaşlar, milletin parasını bu kadar hesapsızca harcayamayız. İşte rakamlar konuşuyor. Bir sene zarfında bir milyon lira sarfettiğimiz Şehir tiyatrolarının mecmu hasılatı dörtyüz bin liradır. Yani Belediye, altıyüz bin lira cepten eklemiş bulunuyor. Belediyenin cüz'i bir yardımını, hadi sanata hizmettir diyerek kabul edelim ama, yılda altı, yedi yüzbin lirayı da sokağa atamayız. Şehir tiyatroları kendi kendilerini idare edebilecek duruma sokulmalı, aksi halde belediyeden ayırıp hususi teşebbüse devredilmeli, o da mümkün olmazsa kapılarına kilit aşılmalıdır... Bize getirilen bütçe tasarısında bu sene tiyatroya açıktan ayrılan tahsisat yediyüzbinin de üstüne çıkmaktadır... Bütün hususî tiyatrolar harıl harıl kâr ederlerken bizim her sene yediyüzbin lira zarar eden bir tiyatro işletmemiz, bu işi yapamadığımızı ispat etmektedir. Binaenaleyh, teklifim odur ki, tiyatroları hususî ellere bırakıp biz, şehrin ciddî dertlerine bakalım..."

1950 Senesinde, belediye meclisine seçilip, hızını tiyatrocu batırmakla alan ve tarih muvacehesinde İzmir'i mahcup edenler yetişmiyormuş gibi 1955 senesinde İstanbul Şehir meclisinde de şu mantıkla söz alanlar vardır.

Şehir meclislerinin muhterem azalarına, dünyanın har yerinde ciddi tiyatro hareketlerini hükümet ve belediye bütçelerinin yaşattıklarını, Amerikaya Metropolitan operasının Amerikan yardımı ila bile geçinemeyip sık sık iflâs durumuna düştüğünü, Batı Almanyanın geçen yıl tiyatrolarına üçyüz milyon Alman markı yardım ettiğini ve bunu dahi az bulan başvekil Adenauer'in tiyatronun ehemmiyetini belirten bir makale yayınladığını, bizim Devlet tiyatromuzun bütçesinin bu yıl üçbuçuk milyon liraya ulaştığım hatırlatmakla ne kazanırız acaba?

Her şeyden evvel prensipte anlaşmalıyız. Tiyatro cemiyetimiz için lüzumlu mudur, değilimdir? Tiyatroyu bir kültür vasıtası olarak mı kabulleniyoruz, yoksa, aslında meşagıleli sufliyeden bilip, iş olsun diye mi "He!" diyoruz?

Maarif vekâleti bir yandan bölge tiyatroları kurmak tasavvurunu fiiliyat safhasına geçirmek için hazırlanırken, kırk senedenberi tiyatro besliyen İstanbul gibi, en ileri ve en uyanık şehrimizde müşahede edilen bu zihniyeti neyle izah etmeli?

Bir şehrin tiyatrosu tahsisatım iyi kullanamıyabilir, bir şehrin tiyatrosu iyi eserler temsil edemiyebilir. Bir şehrin tiyatrosunu temsil eden sanatkârlar, geçimsiz ve kabiliyetsiz olabilir. Bir şehrin tiyatrosunda türlü dedikodular ayyuka çıkabilir, ama bütün bunlar arızîdir. Hepsinin hal çaresi vardır, tashih edilebilir. Ve hattâ yukarıda sıraladığımız bütün kusurlar toplanıp bir tek tiyatroda belirebilir. Fakat hiçbir zaman medeni bir şehrin Belediye meclisine seçilmiş olan zevat arasında, yukarıda, İzmirde ve İstanbulda olduğu gibi. Tiyatro düşmanı bir azanın noktainazarına iltifat edilmez. Hattâ hiçbir medeni insan; "Bu şehre tiyatro değil, kanalizasyon lâzımdır, tiyatroları kapatıp kanalizasyon açalım" iddiasını alkışlamaz. Çünkü bu gerçek değil, sadece demagojidir.

İstanbul Şehir tiyatrosunun İstanbulu temsile lâyık bir sanat faaliyeti gösteremediği muhakaktır. Ama bu demek değildir ki milyonluk şehrin tiyatrosunun kapışma kilit vurulsun! Bilâkis, İstanbul şehir tiyatrosu ıslah

edilmelidir, ne tabediyorsa yapılmalıdır, hattâ daha iyi olmamasının sebeplerinden birisi tahsisat kifayetsizliği ise, artırılmalıdır. Tiyatro snobizmin bir basit tezahürü değildir, cemiyet ihtiyacıdır. Bazı "muhterem şehir meclisleri azalan" gibi düşünenlerin kafalarını biraz torpillemeleri zamanı gelmiştir de, geçmektedir bile...

Sanatkâr adabı

Rejisör, piposunu dişlerine sıkıştırarak, temsile hazırlanmakta olan sanatkârlar arasında konuşmaya başladı: "Hıh, eser muvaffak oldu dememek için, türlü bahane uydurmuş, yok mizansende sahnenin sağ tarafını ihmal etmişim, yok roller avantajlıymış, yok bilmem ne imiş... Ne yapsaydım yani, solda prensipaller oynarken, sağ tarafa figüranları dolduramazdım ya.. Daha bir mevzuu doğru dürüst toparlıyamıyanlar, kalkıyor tiyatro tenkidi yazmaya, bizde gazetecilik işte bu kadar..." Rejisör sustu ve etrafından yardım bekledi. Gerçekten de takviye gecikmedi. Bazı sanatkârlar işin doğrusunu bildikleri halde» kendilerini rejisöre yaranmaya mecbur hissederek, kraldan ziyade kral taraftarı görünüp münekkidin gıyabında veriştirdiler. Piposunun dişleri arasındaki yerini değiştirdikten sonra rejisör de yaylım ateşine devam etti.

Bu sahne, az çok farklarla Devlet tiyatromuzda sık sık tekrarlanmaktadır. Daima ısmarlama yazılarla, hattâ ücretli methiyelerle göklere çıkarılmaya alışmış bu yüzden de bazıları maalesef şımarmış olan tiyatro sanatkârlarımız, -doğru veya yanlış haklı veya haksız- bir gerçek kanaatin izharı karşısında bazen tiyatro adabının da dışına çıkıyorlar.

Gerek Devlet tiyatrosunda ve gerekse diğer sahnelerde çalışan sanatkârların cümlesini böyle bir şımarıklıktan tenzih ederiz. Bununla beraber, yukarıdaki sahne vakidir ve maalesef tiyatronun ön safında yer alan sanatkârlar tarafından ihdas edilerek, nümunei imtisal olmaktadır.

Tenkit, sahte bir imza kullanılmadığı, ya yazarın imzasiyle veya neşredilen gazete veya mecmuanın ismi altında yapıldığı taktirde meşru bir haktır. Bu hak bazı hususiyeti tazammun eder ki onun başında ihtisas gelir. Her hangi bir sanat kolunda vukufu olan bir yazarın, ihtisası dahilindeki sanat hadisesi karşısında samimî kanaatim yazması, o sanatı bizzat icra eden kadar meşru bir hâdisedir. Tenkidin yanlış veya haksız olması keyfiyeti ise, tamamiyle münekkidin şahsî kanaatim gösterir. Okuyanların bu kanaata uymaları icabetmez.

Hele sanat eserini görmüş olan okuyucu şayet aynı kanaatte bulunmazsa bu, münekkidin aleyhine bile olur. Ama bir sanatkârın, eserini tenkit ettiği için bir münekkidin aleyhinde -hem de gıyaben- uluorta konuşması sanat olgunluğu için daha pek çok mesafe alması icabettiğini gösterir.

İstanbul Şehir tiyatrosunun emekdarlarının bu "olmadan geçen" taraflarına hayıflanırken, tiyatromuzun genç neslinin de aynı mikropla aşılanmakta olduğunu görüyor ve alâkalıları ikâz ediyoruz.

SPOR

İstanbulda lig maçları

Bir gol ki, unutulur gibi değil

Futbol

Bir ziyaret

Hafta içinde sekiz kişilik bir grup bir içkili gazinoda sarmaş dolaş olarak oturmuş samimi hasbıhaller yapıyor ve kadeh tokuşturuyorlardı. İçlerinde bir de yabancı adam vardı. Hadise Galatasaray'ın Kasımpaşayı 4-2 yendiği çarşamba akşamı Cumhuriyet gazinosunda cereyan etmekte idi. Yabancı adam, o günkü maçı idare eden beynelmilel İngiliz hakemi W. E. DELLOV'du. Diğer yedi şahıs da Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Vefalı idarecilerdi. Kafalar tütsülendikten sonra idareciler birbirlerile şakalaşmaya başladılar. Fenerbahçe kulübünün umumi kaptanı Hayrullah güvenir :

— Galatasaray için bu sefer iyi bir tabut hazırladık dedi. Buna cevaben Beşiktaş idarecisi Sadri Usoğlu:

— İki defa tabut getirdiniz geri götürdünüz bari üçüncüsünde mahçup çıkmayın. Bu sözler toplantının samimi havasını bozmuştu. Galatasaraylı idareciler ile araya bir soğukluk girdi. Tabut bilindiği gibi sporumuzdan tutun da siyasi 'mitinglerimizde daha son zamanda sık sık yer almaktaydı. Bir ölü vardı, ama bunun kim olduğunu tayin etmek hakikaten güçtü. İngiliz hakem DELLOV münakaşaların kızıştığını görünce gayet nazikane:

"— Bir hakeme ihtiyacınız olacak galiba beyler" dedi.

Hadise böylece uzamadan kapandı. Fakat, ziyafetin sonunda idareciler gazinoyu terk ederken birbirlerinin ellerini bile sıkmadılar.

Bursadaki dayak

Sporumuz son zamanda kayıt edilen tekamüle rağmen hala el, ayak şakasından kurtulunmamıştır. İşte buna geçen hafta Bursada Acar - Güvenspor maçında bir kerre daha şahit olduk. Fenerbahçe ve Millî takımda senelerce sol açık oynayan Halit Deringör üçüncü golü Güvenspor kalesine soktuğu zaman Güvensporlu futbolcuların taarruzuna maruz kalarak yere baygın olarak yıkıldı. İmdadına yetişen eski Galatasaraylı ve milli sporculardan Muhtar da bir hayli tartaklandı. Güvensporluları böyle gazaba getiren sebep ne idi? Bu suale verilecek cevap sadece mağlûbiyeti hazmedememiş olduklarıdır. Sporu ne için yaptıklarını bilmeyenler, daha doğrusu sporun ifade ettiği manayı anlamakta güçlük çekenler işte böyle hislerine mağlûp olarak saha ortasında adam dövecek kadar işi ifrada vardırıyorlar. Halit gibi bir sporcuya bu kötü hareketleri yapanlar elbetteki cezalarını göreceklerdir. Fakat Bölgeler' arası deplasmanlı maçlar yapmak tasavvurunda olan genç federasyonun bu nevi hadiselere lâyık olduğu alâkayı vermesi ve ona göre zecri tedbirler alması icap eder.

Tepsi maçı

Yahu, hayvanın kuyruğundan tutsanıza, dördünüz de ayaklarından kaldırın olur biter. İbrahim sen de yularını sıkı tut ki hayvan huysuzluk etmesin. Hadi gayret çocuklar, işde böyle biraderi Bunu da mı takım kaptam öğretecek size."

Bu konuşan yıllarca meşin topun peşinden bir şöhret olarak koşanlardan eski bir futbolcuydu ve Pazar gü-

Foto Hüseyin Ezer
Türk Matthews

nü 19 Mayıs stadında yapılan baklava maçında Ankara Gazeteciler Cemiyeti takımına kaptanlık ediyor, ekibin sevimli maskotu merkebin - affedersiniz - çıkış merdivenlerinden sahaya çıkarılmasına nezarette bulunuyordu. Nihayet sevimli maskot kucakta 18 Mayıs stadının yeşil çimleri üzerine çıkarılmıştı. İnatcı imânlar için söylenir ya, hakikaten bizim maskotun inadı kırılır cinsinden değilmiş. Mubarek merdivenlerde öyle direnmişdi ki, ne atılan tekmelelere aldırmış, ne yalarından ve kulaklarından şiddetle çekilmesine pabuç bırakmış ve ne de bağırıp çağırmalara kulak açmıştı. İnadım inattır demiş direnmiş ve ancak kucaklanarak Sahaya çıkarılmayı kabul etmişti.

Bu "matrak maçın" karşı takımı ise Ankara spor yazarları idi. Onlar da az çalışmamışlardı hani! Tümen bandosunu alaylarının başına almışlar, maskotlarını ve baklava tepsisini havi Ankara 3461 plâkalı Caddilac'ı da kafileye dahil etmişlerdi. Baklava tepsisini başının üstünde taşıyan foto Hüseyin Ezer her ihtimale karşı tozluklarının içine birer tane çekiç ve bıçak koymayı da ihmal etmemişdi. Kendisi bunun baklavayı muhafaza için olduğunu söylemişse de herhalde karşı tarafdan gözüne kesdirdiği birisi vardı da ondan böyle mücehhez çıkmışdı.

-Seyircilere unutulmaz dakikalar yaşatan maç da, Gazeteciler cemiyeti takımı hakem Servet Zengin'in sayesinde 1-1 berabere bitirmeye muvaffak oldular. Galibi tayin için hakem "Şam işi" beşer penaltı attırmışsa da atılan penaltılarda yapılan golleri defterine! kaydetmediğinden galip takımı kestirememiş ve maçın 1-1 bittiğini ilân etmişdir.

Söylendiğine göre spor yazarları rakiplerini en kısa zamanda ciddi bir revanç maçına davet edeceklerdir. C.S.

Federasyon

Genç takımlar

G eçen hafta Bölge binasında bir basın toplantısı yapan Federasyon Başkam Hasan Polat çeşitli mevzular üzerinde durmuştu. Bu konuşma, umumiyetle spor muhitinde iyi karşılandı. Yalnız Başkan, bir meseleye temas etmemişti. O da genç takım davası idi. Bir gazeteci arkadaş Hasan Polat'a Jünior takımlar turnuvasına katılacakmıyız diye sordu. Başkan kendisine teşekkür etti ve mevzuya geçildi: Bilindiği gibi F.İ.FA. 1952 senesinde Helsinkide yapılan bir toplantıda bizi Asya devleti olarak kabul etmişti. Bu karar Federasyonumuzun Ankarada oluşundan ileri geliyordu. 1954 senesinde ise İsviçrede Bern şehrinde toplanan Beynelmilel Futbol Federasyonu F.İ.FA. ya Asyadan seçilecek ikinci başkan olarak Ulvi Yenalı göstermişti. Bu arzu daha ziyade dost milletlerin temsilcilerinden gelmekteydi. Fakat Ulvi Yenal biz Asyalı devlet değiliz diyerek bu teklife. yanaşmadı. Bunun üzerine toplantı sabahı Beynelmilel federasyona üyeliği kabul edilen Hongkong delegesi İngilizlerin yardımı ile F.İ.FA. nın ikinci başkanlığına getirildi Bizi Avrupa camiasından sayan diğer milletler eski Federasyon başkanına "kendinizi müdafaa etmeniz lâzımdır. Bunun için de hiç olmazsa federasyonunuzun İstanbulda bulunması icap ediyor." Dediler. Ulvi Yenal bu mevzuda iyi bir anlayış göstermiş ve Avrupa camiasına katılabilmemiz için Federasyonun İstanbul'a nakledilmesini temin maksadıyla alakalılar nezdinde teşebbüste bulunmuştu. İstifa edişi bu işi fiiliyat safhasına sokmadı. Simdi ise 3 Martta Viyanada Avrupa Futbol Federasyonu toplantısı vardır. Tabi! bu toplantıya davet edilmiş değiliz. Daha evvel Asya devletlerinin toplantısına da davet edilmemiştik. Basında umumî olarak birleşilen bir nokta vardır. O da 3 Martta bir delegenin Viyanaya giderek oradaki delegeleri ikna etmeye çalışmasıdır. Bu yapılacak olursa Avrupa camiasına katılacağımız kanaati hemen hemen umumidir. Genç federasyondan işte ısrarla istenen vazife budur.

Antrenör davası

A nkarada muhtelif karşılaşmalar yapan Hajduk takımı kaptanı MATOSİÇ'in milli takana antrenörlük yanmasını yeni federasyon şöyle bir zihninden geçirmişti. Fakat İstanbul basınından yükselen vaveyla üzerine MATOSİÇ ismi üzerinde durulmadı. Bunun üzerine hafta arası federasyon üyesi Fikret Kırcan Galatasaray kulübüne giderek antrenör Gündüz Kılıç'a bu işi teklif etti. Zaman yoktu. 4 Nisanda İstanbulda Fransa Millî takımı ile karşılaşılacaktı. Bu sebeble yeni federasyonun en kısa bir zamanda bu işi halletmesi lâzımdı. Gündüz Fikretin tekliflerini o gün cevaplandırmadı. Daha sonra federasyon başkam "L" Trübününde bu teklifi Gündüze bizzat kendisi yaptı. Fakat Gündüz kafi Ur lisanla bugünkü şartlarda bu vazifeyi kabul etmesine imkân olmadığını belirtti. Bütün gürültülere rağmen Matosiç antrenörliğe getirildi. Muvaffak olması, muvaffak olmamız demektir.

Stad hikâyesi

G ünlerden bir gün İstanbul'un sevimli Valisi bir gazetenin spor muharririni yanına çağırarak Langada Yüz bin kişilik bir stad yaptıracağı müjdesini verdi. Haber ertesi gün gazetelerde çıkınca futbole gönül verenler tarafından büyük bir memnunlukla karşılandı. İstanbullu külahım havaya atmıştı. Yüz bin kişilik stad ne demekti? Artık turnike önünde takılmıyacak, Polisin copuna hedef teşkil etmiyecek, karaborsacı kucağına düşmeyecek, maçı stada hâkim tepelerden seyre mecbur kalmayacaktı. Tasasın dediler Vali babamız! Nihayet bu işi de hallediyor. Ama o gün L Trübününde toplanan otoriteler bu kanaatte değillerdi. Palavranın bu derecesi olmaz diyorlardı. On senede Mithatpaşa stadını tamamlayamayan bir şahsın Yüz bin kişilik stad yapacağına inanmak biraz safdillik olur. Haberin seyirci ve spor otoritesi arasında uyandırdığı reaksiyon bir kutup denecek kadar farklı idi. Hadise unutulmuş aradan epey bir zaman geçmişti bir de bakıldı. Hafta içinde bu sefer de Bölge Müdürü Sayit Selahattin Cihanoğlu Langadaki Yüz bin kişilik stada ait bir beyanat veriyordu. Durup dururken onu bu şekilde konuşturmaya sevk eden sebeb ne idi. Valinin evvelce verdiği beyanatı teyit etmek maksadını mı güdüyordu? Otoriteler gene bu ise güldü. Seyirciler ise gene ümitlendiler.

Turgay ve babası
Şefkat mi, hasret mi?

Bir başkanın sözleri

Futbol federasyona başkanlık koltuğuna oturan Hasan Polat konuşuyordu:

«— Ben kendim duyduğum hüsranı genç arkadaşlarıma tattırmayacağım." Hasan Polat maçlara temas ediyordu. Sözlerine devam etti:

— Benim zamanımda o kadar az milli maç yapıldı ki, ben ancak bir defa Belgrat'ta Yugoslavlara karşı ay-yıldızlı formayı taşıyabildim. Şimdi ise pek çok milli temas temin ederek, benim duyduğum hüsranı genç arkadaşlarıma duyurmamaya çalışacağım.

Hasan Polat haklıydı. Onun zamanında uzun yıllar takımımız milli maç yapmak imkânım bulamamış, birçok kıymetler bu hazzı duymadan meşin topa veda etmişlerdi. Bu itibarla çok milli maç oynamak federasyonun ilk hedefi idi.

Hasan Polat futbol federasyonunun başkam olarak işe başladığı ilk günde federasyon başkanlığı makamında ilk defa basın mensuplariyle hasbıhal ediyordu. Hakkı Yeten, Fikret Arıcan, Eşfak Aykaç ve Cihat Alpan'dan müteşekkil heyetten kendisine refakat eden sadece Eşfak'dı.

Federasyon başkanının temas ettiği hususlar arasında ilk nazarda dikkati çeken cihet memleket futbolunun kalkınmasıdır. Bu kalkınmanın nasıl yapılacağına gelince; diğer bölgelere nazaran daha mütekâmil bulunan İstanbul futbolünün daha ileriye götürülmesi yanında, Ankara, umur, Adana, Bursa ve diğer bölgelerinde en az bu seviyeye yükseltilmesine çalışılacakmış. Yeni federasyon başkam Türk futbolunu iki şekilde mütalâa ettiğini de belirtmektedir. Birisi memleket f utbolünde ileri bir bölge olarak beliren İstanbul, diğeri de İstanbul için ham madde vazifesi gören Anadolu futbolüdür.

Bu arada eski federasyon tarafından ortaya atılan ve müsbet neticesi malûm olan genç millî takımlar mevzuundaki çalışmaların aynı hızla devana ettirileceği ve bu çalışmaların daha geniş bir bölgeye teşmil edileceği hususu da yeni federasyonun tasavvurları arasındadır. Fakat yeni federasyon genç milli takımlar mevzuundaki bu etraflı çalışmayı programında bulundurmayı düşünürken, genç millî takımımızın Mart ayında İtalya'da yapılacak bu yılki dünya şampiyonasına katılamayacak duruma düşmüş olduğundan acaba haberdar mıdır?

Söylendiğine göre eski federasyon, genç millî takımımızın İtalya'da yapılacak şampiyonaya iştiraki hakkında" beynelmilel federasyona ve organize komitesine müracaat etmeyi unutmuş ve böylece takımımızın bu yılki şampiyonaya iştirak imkânları azalmıştır. Halbuki iki yıldır çetin rakipleri arasında dünya üçüncülüğü ile dördüncülüğüne ulaşan takımımızın, bu sene şampiyonada yer alamayışı futbolümüz hesabına herhalde çok büyük bir kayıp teşkil edecektir.

Bu arada Hasan Polat, federasyon heyetini ismen basın mensuplarına takdim ederken, onlardan devirlerinin futbol yıldızları diye bahsetmiştir. Hepimiz bu fikirde müttefikiz. Eşfak, Hakkı, Fikret zamanlarının hakikaten futbol yıldızlarıydı. Fakat bugün idareci olarak böyle bir vazifede ne dereceye kadar muvaffak olacakları hususunda peşin bir karara varmak imkânsızdır. Hep biliriz bir insan fevkalâde futbol oynar fakat hiçbir saman iyi bir antrenör olamaz. Yine bir insan fevkalâde futbol oynar da hiçbir zaman iyi bir idareci olamaz. Şimdilik isme aldanmamak herhalde en iyisidir.

Bir ara kapı açıldı ve toplantılarda adet olduğu üzere çaylar geldi. Devam eden toplantıda üzerinde durulan diğer bir nokta da memlekete uzun vade ile bir antrenör getirilmesidir. Bunun en az iki sene vadeli olması, istifade hasıl olduktan sonra ancak bırakılması cihetine gidilmesi hedef tutulacaktır. Federasyonun tasavvuruna göre gelen hoca hem esas, hem de genç milli takmalarımızı çalıştıracak, bu arada yerli antrenörlerin de yetişmesini temin edecekmiş. Bir de kalifiye hakem, yetiştirmek üzere yabancı bir "hakem hocanın" getirilmesi var. Tabii bunların tahsisat meselesi olduğunun, federasyon başkanı tarafından ilâve edildiğini bildirmeye lüzum yok..

"Basınsız memlekette icraat olmaz" diyerek basının ikaz ve tenkitlerini memnuniyetle karşılayacağını belirten Hasan Polat, basın mensuplariyle tam bir anlayış havası içinde çalışmak arzusunda olduğunu da sözlerine ilâve etmeyi ihmal etmedi C.S.

Güreşçilerimiz kampta

Hangisini feda edeceğiz

Güreş

Şöhreti feda

G özlüklü ve munis bir şahıs: "— İcap ederse biz üç güreşçiyi de beynelmilel şöhretlerine bakmadan feda etmeğe hazırız" dedi.

Hâdise Pendik'deki Palmiye otelinde cereyan ediyordu. Bu sözleri söyleyen zat Güreş Federasyonu başkanı Vehbi Emre idi. Bilindiği gibi bir haftadanberi evvelâ İsveç ve daha Sonra da Almanyada yapılacak olan 1955 Greko-Romen Dünya şampiyonası için Güreş Millî takımımız bir haftadanberi kampta bulunmakta idi. Vehbi Emreyi sinirlendiren ve sert konuşturan hâdise şuydu:

Adil ve İrfan Atan kardeşler ile İsmet Atlı kendilerine verilen resmi yövmiyenin haricinde Dara istemişlerdi. Buna imkân olmadığı kendilerine anlatıldı. Bunun üzerine bu üç güreşçi kampı terk edeceklerini söylediler. Ve netekim ettilerde. Bu hadise İstanbul basınında büyük bir yer tutuyordu. Sporla alakalı olsun, alaksız olsun bütün mahfiller üç güreşçinin hareketini hiç de iyi karşılamadılar. Çetin bir imtihan arifesinde güreşçilerin takındık lan tavır bir şantaj olarak kabul edilmekte ve alakalıların icap eden zecri tedbirlere bir an evvel baş vurmaları istenmektedir. Güreş Federasyonu Başkanı Vehbi Emre "biz federasyon olarak kampa girmekten mütevellit zarara uğrayanların bütün ihtiyaçlarını ve zararlarını telâfi ettik. Bunun haricinde para isteyenlere bir şey vermemiz imkânsızdır diyor." Hadise henüz bir karara ve bir neticeye bağlanmamıştır.

İstanbul

Ligler tehir ediliyor.

Asker oyuncuların bu hafta yanılacak olan Türk - Fransız Ordu millî maçına davet edilmeleri üzerine lig maçlarının tehir edilmesi tertip komitesi tarafından, karar altına alınmıştır. Büyük kulüplerin idarecileri, ilk nazarda bu tehirden pek de memnun olmamış gibi gözükmekte iseler de bilhassa Fenerbahçelilerin, Emniyet mağlûbiyetinden sonra Beşiktaş maçını bu sebeble bir hafta geriye atılmış olmasından memnuniyet duydukları söylenmektedir. Profesyonel ligler bu sene geçen senekilerin tamamen aksine olarak muntazam bir seyir takip etmiştir. İlk tehir bilindiği gibi Suriye Ordu Millî maçında olmuş ikincisi ise gene bu hafta yapılacak olan Ordu maçında doğmuştur. Beş hafta sonra lig maçları sona erince beş takım arasında lig usulü bir şampiyona yapmak kararına varılmıştır. Şampiyonaya iştirak edecek olan takımlar: Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe, Adalet) Vefadır.

Lig maçları

14 ncü hafta lig maçları büyük süprizlerle neticelendi. VORÖŞ LÖBOGO diye anılan Adalet'in Beyoğluspor takımı karşısında son dakikada beraberliği temin etmesi doğrusu şaşılacak şeydi. Hele Fenerbahçenin Emniyete mağlubiyeti hiç kimsenin aklından dahi geçmezdi. Vakıa bilinen birşey vardı ki Fenerbahçe bir kriz geçirmekte iki hafta evvel beraberlikle biten Adalet maçı Sarı - Lacivertliler için bir alarm çanı mahiyetinde idi. Ama idareciler bu çana kulaklarını tıkadılar ve mes'ul olarak gördükleri Avusturyalı hakem SİPİLET'i tükürük yağmuruna tuttular. Emniyet maçından sonra İtalyan hakem çok şükür böyle bir harekete maruz kalmadı. Çünkü Fenerbahçe takımı tamamen sahada silinmişti. Bir tek gol olabilecek şüt direkten dönmüştü. Bunun haricinden hiç bir sev - yani şanssızlık olarak - olmamıştı. Maçtan sonra Fenerbahçe Umumî Katibi Rüştü Dağlaroğlu bir akşam gazetesine verdiği bir beyanatta on bir adet ruhsuz ve şuursuz insan gördüğünü söylüyordu. Şuursuzluğa kimse birşey söyleyemezdi, ama; acaba bu ruhu ve arkadaşlığı gençlere aşılayacak kimlerdi. Emniyet gibi iki günlük maziye sahip bir takım sahada yenmek azmi ile çalışırken neden kırk senelik maziye sahip Fenerbahçe takımında, böyle bir hal müşahede edilmiyordu. İşte burası zihinlerde bir istifham olarak kaldı. Pazar günü Beşiktaş Vefa engelini kolay aştı. Hafta arasında ise şampiyonluk yolcusu Sarı - Kırmızılı takım Kasımpaşayı 4-2, İstanbulspor da Beykozu 1-0 mağlûp edişi ile 14 ncü hafta lig maçları sona ermişti. Acaba 15 nci haftada neler olacaktı. Tehirin arayı soğutacağı muhakkaktır.

Basketbol

Proleter

Yugoslav Proleter takımının aniden çıkagelmesi basketbol lig maçlarının ikinci devre karşılaşmalarını azkala tehire uğratıyordu. Alelacele bir toplantı yapan tertip komitesi hem lig maçlarına devem etmeyi hem de Proleter takımı ile Cumartesi aksamı Modasporu ve Pazar aksamı da Fenerbahçeyi karşılaştırmayı karar altına almıştır. İlk akşam proleter takımı çok güzel bir oyun çıkararak Modasporu 71-36 yenmeye muvaffak oldu. Ayni akşam lig maçı olarak yapılan Beyoğluspor-Darüssefaka karşılaşmasını Bevoğlusporlular 51-50 kazandılar. Bu netice bir sürpriz olarak karşılandı. Fenerbahçe-Kadıköyspor maçı ise 47-38 Sarı-Lacivertlilerin galibiyeti ile sona erdi. Pazar akşamı Galatasaray Yalcın Granitin yokluğuna rağmen Yüzme ihtisası 61-23 gibi açık farklı bir mağlûbiyete uğratmaya muvaffak oldu.Gecenin en mühim karşılaşması Fenerbahçe ile Proleter takımı arasında oldu. Fenerbahçeliler içerisinde beş tane millî takım elemanı bulunan şöhretli Proleter takımını çok güzel bir oyundan sonra 58-45 yendi. Bu netice asrın sporu olan basketbolde Avrupa klasmanında yer alabileceğimizi göstermeye kâfi idi. Büyük maçlardan evvel hummalı bir şekilde faaliyet gösteren tertip komitesi geçen haftayı hadisesiz geçirdi. Yalnız Proleter maçlarının hasılatı mevzuunda ufak bir ihtilâf doğdu. O da haddizatında amatör olan sekiz basketbol takımının bir profesyonel gibi hasılat üzerinde hak iddia etmiş olmasıdır. Bu iş müspet veya menfi bir karara bağlanmış değildir.

Kız voleybol maçları

Bir müddetten beri kız takımlar arasında yapılmakta olan voleybol teşvik turnuvası elene elene sekiz takımdan dörde inmiştir. Gecen hafta Modanın Darüşşefakayı 2-0 yenmesinden sonra bu hafta Modaspor-Fenerbahçe ve Galatasaray-İstanbul Üniversitesi ile karşılaşacaktır. Gittikçe ve bilhassa erkek seyriciler tarafından büyük bir alâka gören kız voleybol maçlarının ilerde lig maçı olarak yapılacağına muhakkak nazarı ile bakılıyor.

Yabancılarla teması arttıracağız

Maçtan evvel tebessüm, maç içinde yumruk

tasarruf mevzuunda yenilik!

İRATLI KÜÇÜK
I K
C H
CARİ HESAPLAR

AYDA 75 LİRA YATIRAN
HER 250 KİŞİDEN 1 KİŞİYE
HAYATININ SONUNA KADAR AYDA
450 LİRA İRAT VEYA PEŞİN
OLARAK 40.000 LİRA

> **Not:** İratlı Küçük Cari Hesaplar hakkında mufassal izahatı havi broşürlerimiz Şube, ve Ajanslarımızda emirlerinize âmadedir.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

EMLAK BANKASI ile akt edeceğiniz bir
YAPI TASARRUFU MUKAVELESİ
yaptıracağınız evin % 90 ı nisbetinde
30.000 liraya kadar % 5 faiz ve 20 S
Vadeli Kredi Sağlamak suretiyle siz
gayenize ulaştırır.

Uygun bir beslenmeyle SIHHATİNİZ düzelir ve GÖRÜNÜŞÜNÜZ daha iyi olur.

Ağız ve diş etlerindeki iltihaplar **basit bir beslenme değişikliği ile tamamen Kaybolabilirler**

Hergün bu esas besin gruplarının herbirinden bir şeyler yiyor musunuz ? Yemeniz lâzımdır!

Fena yemek itiyadlarından iyisine geçmek harikalar yaratabilir!

Yeni bir beslenme tarzına ihtiyacınız olduğunu gösteren beş işaret. Renginizin solgunluğu; çabuk yorulma veya sinirlilik, iştihasızlık, hazım veya defi tabii bozuklukları; şişmanlık yahut zayıflık, ağız veya diş etlerinde iltihaplanmalar. Bu halleri tabiî zannedebilirsiniz, ama değildir. Bu belirtilerden herhangibiri Varsa, doktorunuzu görünüz ! Basit bir beslenme değişikliği tavsiye edebilir... ve bunlar da tamamen zail olabilir !

İyi gıda almak için bir yol: Yukarda sağlığınız için lüzumlu olan esas besinler gösterilmiştir. Bunlar herkesin severek yiyeceği şeylerdir! Bu listeyi kesin ve ailenizin bu esas besinleri yemesini temin edin. Yemeklerinizi bunlara göre tertipleyin. Sizinki gibi, ailenizin de sağlık ve hayatiyeti bahis mevzuudur. Keza unutmayın ki hiç bir gıda maddesi yalnız başına bütün ihtiyacınızı karşılayamaz. Siz ve aileniz bütün bu gıdalara hergün muhtaçsınızdır.

Hayatın tadını çıkarınız: Eğer münasip şekilde gıdalanmıyorsanız, doktorunuzun tavsiye ettiği en uygun beslenme rejiminitakip ettiğiniz zaman hayatiyetinizdeki aşikar artıştan büyük zevk duyacaksınızdır iyi bir tıbbi muayeneye girmekte gecikmenin o kadar mühim olmasının, sebebi budur. Bu, kendinizi yorgun, sinirli, mukavemetsiz hissettiğiniz takdirde bilhassa doğrudur. Belki de doktorunuz size, yediklerinizde mevcut olan dan daha çok vitamin ve minerallere ziyadesile muhtaç olduğunuzu söyleyecektir.

- **Squibb adını eczane radarında olduğu gibi, doktorunuzun yazdığı reçetelerde de görürsünüz. Çünkü Squıbb, penicillin. sireptomycin vitaminler, anestetikler, hormonlar ile, doktorunuzun hayatınızı kurtarmak ve korumak için yazdığı diğer birçok ilâçtan istihsal eden dünyanın en büyük müesseselerinden biridir. 1858 den beri Squibb Araştırma Laboratuarları dünyayı İstıraptan kurtarmak ve sağlık durumunu yükseltmek maksadı ile ilaçlar bulmakta. İslâh ve istihsal etmektedir.**

SQUIBB
İLAÇLARI
1858 DENBERİ